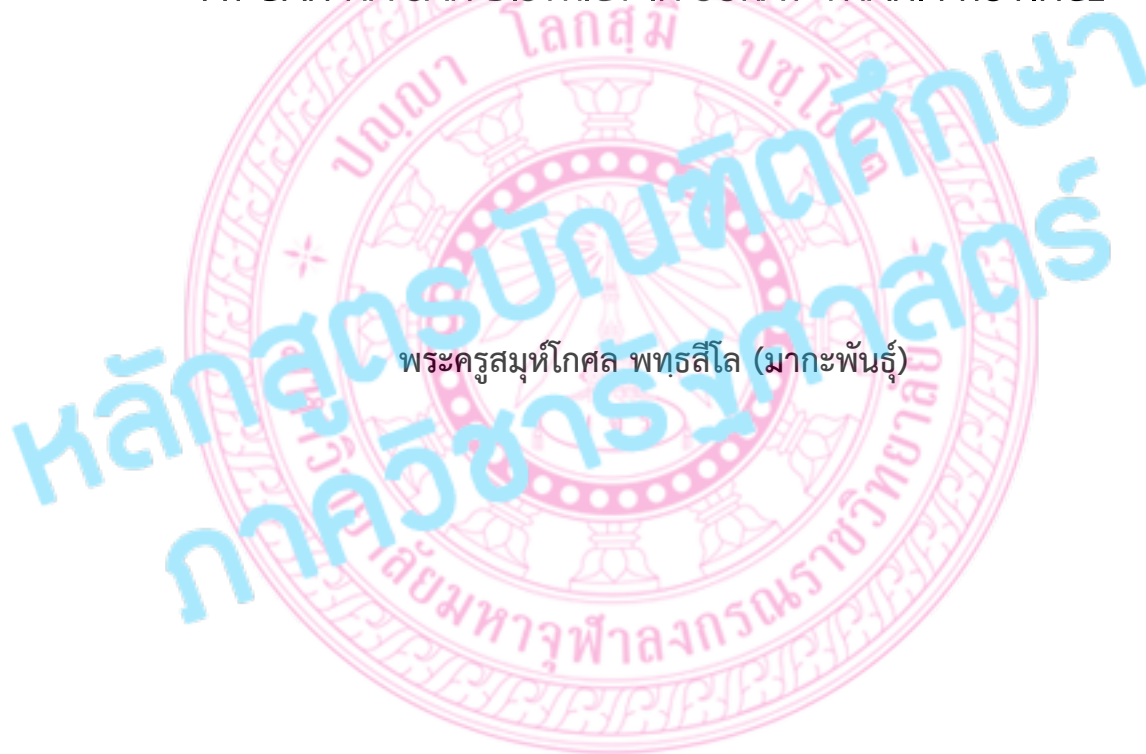

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

MONASTERY CONSTRUCTION AND RENOVATION MANAGEMENT
AT BAN NA SAN DISTRICT IN SURAT THANI PROVINCE

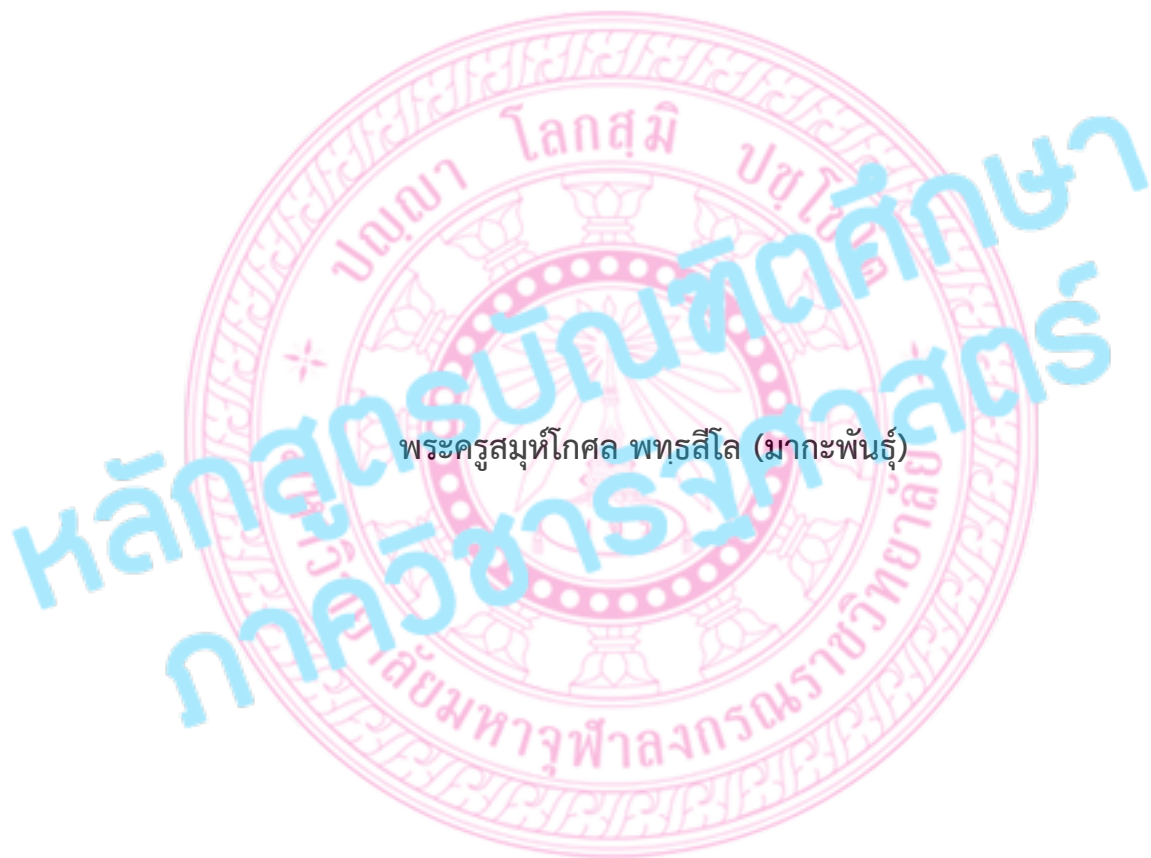
พระครูสมุห์โกศล พุทธิโล (มากะพันธ์)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Monastery Construction and Renovation Management at Ban Na
San District in Surat Thani Province

Phrakru Samu Koson baddhasilo (Magaphan)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Management)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2024

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.)

กรรมการ

(รศ. ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม)

กรรมการ

(พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร.นิกร ศรีราช)

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ. ดร.นิกร ศรีราช

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูสมุห์โกศล พุทธิสโร)

- ชื่อสารนิพนธ์ : การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ผู้วิจัย : พระครูสมุห์โกศล พุทฺธิโล (มากะพันธุ์)
- ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)
- คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์
- : พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ. ดร., ป.ธ. ๗,
พธ.บ. (ศาสนา), ศศ.ม. (การบริหารองค์การ),
DODT. (การพัฒนาและการปฏิรูปองค์กร),
Ph.D. (ปรัชญา), DM. (การจัดการภาครัฐ)
 - : ผศ. ดร.นิกร ศรีราช, ป.ธ.๙,
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)
- วันสำเร็จการศึกษา : ๒๙ เมษายน ๒๕๖๘

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ ๓. เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการดำเนินการระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ๑๒๙ รูป ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= 0.610) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการบริหารบุคลากร ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.634) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.768) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 3.58$, S.D.= 0.796) ตามลำดับ ส่วนระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.531) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= 0.738) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาวัด ($\bar{X} = 3.88$, S.D.= 0.724) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ($\bar{X} = 3.85$, S.D.= 0.680) ตามลำดับ

๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากร ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง ๔ ด้าน คือ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แสดงว่า การบริหารจัดการทรัพยากร สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๘๖.๒ ($R^2 = .735$) จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๓. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งเป็น ๓ ด้านหลัก คือ (๑) การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ วัดมีการวางแผนการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อย่างชัดเจน โดยมีกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ ควบคุมคุณภาพงาน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม พร้อมประเมินผลหลังโครงการเสร็จสิ้น (๒) การพัฒนาวัด การพัฒนาวัดมีการเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบ ร่มรื่น และเหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม รวมถึงการปรับภูมิทัศน์และพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และรักษาความยั่งยืนของธรรมชาติ (๓) การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติ วัดได้แต่งตั้งบุคลากรที่มีความรับผิดชอบในการดูแลทรัพย์สินและการเงิน รวมถึงการจัดทำบัญชีและเอกสารทางการเงินให้โปร่งใส และใช้เทคโนโลยีในการติดตามทรัพย์สินเพื่อเพิ่มความสะดวกในการตรวจสอบ ส่วนการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร มีการเน้น ๔ ด้านหลัก คือ (๑) การบริหารบุคลากร วัดได้จัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มอบหมายหน้าที่เหมาะสม และอบรมเสริมทักษะให้บุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ วัดมีการจัดหางบประมาณที่โปร่งใส และติดตามการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ วัดได้กำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุ ตรวจสอบสภาพและใช้เทคโนโลยีในการติดตาม (๔) การบริหารจัดการ วัดมีการวางแผนและติดตามการดำเนินงาน รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและประชาสัมพันธิให้ประชาชนร่วมพัฒนา

Research Paper Title: Monastery Construction and Renovation Management at Ban Na San District in Surat Thani Province

Researcher: Phrakru Samu Koson baddhasiḷo (Magaphan)

Degree: Master of Buddhism (Buddhist Management)

Research Paper Supervisory Committee:

Phrasutivirabandit, Assoc. Prof. Dr. Pali VII,
B.A. (Religions), M.A. (Organization Administration),
DODT. (Organization Development and Transformation),
Ph.D. (Philosophy), DM. (Public Management)
Asst. Prof. Dr. Nigorn Srirach, Pali IX,
M.A. (Buddhist Management),
Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation:

Abstract

Objectives of this research were: 1. to study the context of the monastery construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province, 2. To study the factors affecting the monastery construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province, and 3. To present the monastery construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province, conducted by the mixed research methods. The quantitative research data were collected from 129 samples and analyzed the descriptive statistics. The qualitative research data were collected from documents, concepts, theories, related research, and in-depth interviews with 10 key informants.

The results showed that:

1. The level of opinion of monks on the monasteries' construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province, by overall, was high overall. ($\bar{X}$ = 3.85, S.D.= 0.610) And when considered on a case-by-case basis, it was found that all aspects were at very high levels. The aspect with the highest average value was Personnel Management ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. 0.634), followed by Management ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. 0.768), and the aspect with the lowest average value was Materials and equipment management ($\bar{X}$ = 3.58, S.D. 0.796), respectively. The level of opinion of monks on the monastery construction and renovation management at Ban Na San District,

Surat Thani Province, overall, was at a very high level. ($\bar{X}$ = 3.87, S.D.= 0.531). considering on a case-by-case basis, it was found that all aspects i were at a high level, with the highest average being the maintenance and management of monastery treasures ($\bar{X}$ = 3.89, S.D.= 0.738) Followed by monastery Development ($\bar{X}$ = 3.89, S.D.= 0.724) and the aspect with the lowest average value was construction and renovation ($\bar{X}$ = 3.85, S.D.= 0.680) respectively.

2. Factors affecting the monastery construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province were found that resource management affected the monastery construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province in all four aspects: personnel management, budget management, material and equipment management, and management with statistically significant level of 0.01, indicating that the management of resources together they were able to predict the monastery construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province by 86.2% (R^2 = .735), accepted the set hypothesis.

3. The monasteries' construction and renovation management at Ban Na San District, Surat Thani Province, was divided into 3 main aspects: 1) construction and restoration of monasteries; the monasteries should plan the construction and renovation of monasteries. The committee should have the knowledge, ability, quality control of the work, and provided opportunities for the community to participate and evaluate the results after the completion of the project, 2) the monasteries development should focus on creating a calm, shady, and suitable environment for Buddha Dhamma practice, including adjusting the landscape and developing an information system so that the public could easily access information and maintain the sustainability of nature. 3) Religious properties protection and management; The monasteries should appoint personnel to be responsible for taking care of assets and finances, including making accounting and financial documents transparent, and using technology to track assets to increase the convenience of inspection. As for the resource management of monasteries at Ban Na San district, four main aspects should be emphasized: 1) personnel management; the monasteries should have a clear administrative structure with appropriate work assignments and training personnel for more skills. 2) Budget management; monasteries should allocate budget transparently and effective expenditure monitoring, 3) The management of materials and equipment; monasteries should establish regulations for disbursement of materials, use technology to check conditions and follow-up, 4) Management; monasteries should plan and monitor the operation, as well as

coordinate with government agencies and publicize the development of monasteries for public participation.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่าน รศ. ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พระอุดมสิทธินายก, รศ. ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ. ดร. ประธานกรรมการที่ปรึกษา และ ผศ. ดร.นิกร ศรีราช คณะกรรมการที่ปรึกษา ตลอดจนคณาจารย์ กรรมการสอบและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่านที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี จึงขอกราบ ขอบพระคุณและขอเจริญพรไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ. ดร. และขอเจริญพรขอบคุณ ผศ. ดร.สุภัทรชัย สีสะไบ ผศ. ดร.สุริยา รักษาเมือง ผศ. ดร.ประเสริฐ ธิลา และ ผศ. ดร.ภัสลดา สุวรรณวล ที่ได้กรุณา เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามและให้คำปรึกษา ดร.กรกต ชาบบัณฑิต ที่ได้เอื้อเฟื้อ ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่การทำสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูธีรธรรมพิมล, ดร. พระครูสารสุดคุณ พระครูวิจิตรธรรมมานันท์ พระครูปลัดวัชรินทร์ ทกขณาโณ พระมหาธิลกรัศมิ ฐิตจาโร และขอเจริญพรขอบคุณ นางจันทน์ รัช ธรรม นายธีระ โพธิ์เพชร นายยุทธฉัตร ศฤงคาร นายสุรชัย สุขอ่อน นายสมศักดิ์ รัตนเพชร ที่เมตตา ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่คอยให้การช่วยเหลือชี้แนะ ทักษะ แนวทางที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณเพื่อนสหธรรมิกทุกรูปและญาติโยมผู้อุปถัมภ์ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนนิสิตพุทธ ศาสตร์มหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่น ๑๖ ทุกรูปหรือคน ที่คอยให้การช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจที่ดีตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอนอบน้อมถวายเป็น พุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา กตเวทิตาคุณ แก่ บิดา มารดา พระอุปัชฌาย์อาจารย์ ญาติสนิทมิตรสหายทั้งหลาย และผู้มีคุณูปการทุกท่าน ผู้วิจัย ขอเจริญพรขอบคุณ กัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้รับการ ศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ และกำลังใจจากทุกท่านดังกล่าว่า ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเอื้อเฟื้อเป็น อย่างยิ่ง ที่ทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระครูสมุห์โกศล พุทฺธิโล (มากะพันธ์)

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณูปการ	๓๐
๒.๓ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๔๔
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๒
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบวิธีการวิจัย	๖๐
๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ	๖๑
๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๑
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๒
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๓
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๓
๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ	๖๔
๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๕
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๖
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ บริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๖๘
๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๗๘
๔.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๘๑
๔.๔ องค์ความรู้	๑๐๒
๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับการวิจัย	๑๐๒
๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๐๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๐
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๑๙
บรรณานุกรม	๑๒๑
ภาคผนวก	๑๒๘
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	๑๒๙
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๔๒
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่า IOC และ ค่า CVI	๑๔๕
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try out)	๑๕๒
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)	๑๕๔
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ	๑๕๗
ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ	๑๕๙
ภาคผนวก ซ ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๑๖๓
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๙

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ความหมายการบริหารจัดการ	๑๒
๒.๒ หลักการสำคัญของการบริหาร	๑๖
๒.๓ การบริหารบุคลากร (Man)	๒๐
๒.๔ การบริหารงบประมาณ (Money)	๒๔
๒.๕ การบริหารการบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)	๒๗
๒.๖ การบริหารจัดการ (Management)	๓๐
๒.๗ ความหมายของงานสาธารณูปการ	๓๒
๒.๘ วัตถุประสงค์ของงานสาธารณูปการ	๓๕
๒.๙ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการ	๔๓
๒.๑๐ หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการ	๔๔
๒.๑๑ หมวดที่ ๒ การก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ และการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด	๔๕
๒.๑๒ หมวดที่ ๓ การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมภายในวัด	๔๕
๒.๑๓ หมวดที่ ๔ การจัดการสุขภาวะทางจิตใจและปัญญา	๔๖
๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๕๔
๒.๑๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการ	๕๗
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	๖๒
๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	๖๘
๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการ ทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม	๖๙
๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหาร จัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหาร บุคลากร	๗๐
๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหาร จัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหาร งบประมาณ	๗๑
๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหาร จัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหาร วัสดุอุปกรณ์	๗๒
๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหาร จัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ	๗๓
๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหาร จัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม	๗๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	๗๕
๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด	๗๖
๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	๗๗
๔.๑๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's กับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม	๗๙
๔.๑๒ ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's	๗๙
๔.๑๓ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๘๐
๔.๑๔ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร	๘๓
๔.๑๕ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ	๘๖
๔.๑๖ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์	๘๙
๔.๑๗ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ	๙๒
๔.๑๘ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	๙๔
๔.๑๙ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด	๙๗
๔.๒๐ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	๑๐๐

สารบัญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ ทฤษฎีระบบของเดวิดอีส์ตัน	๒๙
๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๙
๔.๑ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร	๘๔
๔.๒ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ	๘๗
๔.๓ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์	๙๐
๔.๔ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ	๙๒
๔.๕ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	๙๕
๔.๖ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด	๙๘
๔.๗ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	๑๐๑
๔.๘ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๐๒
๔.๙ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๐๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก ได้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๕๖/๔๓. หมายถึง วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาษาไทย เล่มที่ ๑ ข้อที่ ๕๖ หน้าที่ ๔๓ เป็นต้น อักษรย่อที่ใช้ในที่นี้ มีดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ		พระวินัยปิฎก	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
วิ.ม.หา. (ไทย)	= วินัยปิฎก	มหาวิภังค์		(ภาษาไทย)
วิ.ม. (ไทย)	= วินัยปิฎก	มหารวรรค		(ภาษาไทย)
วิ.จุ. (ไทย)	= วินัยปิฎก	จุฬวรรค		(ภาษาไทย)

คำย่อ		พระสุตตันตปิฎก	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. คำอธิบายคำย่อในภาษาอังกฤษ

บัญชีคำย่อที่สำคัญเกี่ยวกับภาษาอังกฤษ

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	หมายเหตุ
ed.	Editor	บรรณาธิการ, ผู้จัดพิมพ์	พหูพจน์ใช้ eds.
	edited by	จัดพิมพ์โดย	
no. (s)	number(s)	ฉบับที่	
p.	page	หน้า	พหูพจน์ใช้ pp.
vol.	volume	เล่มที่	พหูพจน์ใช้ vols.

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การสาธตารณูปการในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาล เริ่มจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายวัดเวฬุวัน เมื่อพระพุทธเจ้ารับแล้วก็ทรงแสดงธรรมีกถา แล้วทรงอนุญาตวัดหรืออารามแก่พระสงฆ์ ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม”^๑ ตั้งแต่นั้นมาจึงได้เริ่มมีวัดเกิดขึ้นมาเรื่อย ๆ ตามลำดับ ครั้งหนึ่งในสมัยพุทธกาล นางวิสาขามหาอุบาสิกาได้สร้างวิหารให้เป็นที่พักของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งตอนที่กำลังก่อสร้าง นางได้อารธนาพระมหาโมคคัลลานะเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง ด้วยอุทยานภาพของพระเถระ ผู้ที่ไปหาวัสดุก่อสร้างแม้ในระยะทางไกลถึง ๕๐-๖๐ โยชน์ ก็สามารถขนเอามาได้ภายในวันเดียว หรือแม้การยกท่อนไม้หรือก้อนหินใส่เกวียนก็ไม่ลำบาก เผลาเกวียนก็ไม่หัก นอกจากนั้นนางยังสร้างปราสาทสูง ๒ ชั้น ที่มีห้องถึง ๑,๐๐๐ ห้อง คือ ชั้นล่าง ๕๐๐ ห้อง และชั้นบนอีก ๕๐๐ ห้อง ครั้งนั้นพระบรมศาสดาเสด็จจาริกโปรดเวไนยสัตว์ที่เมืองอื่น ครั้นครบ ๙ เดือน พระองค์ทรงเสด็จกลับกรุงสาวัตถี นางวิสาขาก็ไปอารธนาให้พระบรมศาสดาเสด็จไปประทับบนปราสาทในวิหารชื่อ บุพพาราม เพื่อจะได้ฉลองมหาวิหาร^๒

การสาธตารณูปการ เป็นงานหนึ่งของเจ้าอาวาสที่เกี่ยวข้องกับการสร้างถาวรวัตถุที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาซึ่งความศรัทธา วัดจึงเป็นเสมือนสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษา อบรมให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ใช้ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจแก่ประชาชน ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่งในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาตลอดมา^๓ บทบาทของวัดในอดีตเป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้าน เป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่ และศึกษาเล่าเรียน เป็นสถานพยาบาลที่แจกจ่ายบอกยาและรักษาคนเจ็บป่วย เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์และหาความรู้ต่าง ๆ เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ เป็นที่ใกล้เคียงข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตและความทุกข์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ เป็นคลังพัสดุซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้

^๑ วิ.ม. (ไทย) ๔/๕๙/๗๑-๗๒.

^๒ พระเทพญาณมหามุนี, วิสาขามหาอุบาสิกา (สร้างบุพพาราม), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://buddha.dmc.tv.html>, [๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖]

^๓ กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา, คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

ร่วมกันเมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครองที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุม เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม^๔

การสาธารณูปการ โดยรวมหมายถึงการพัฒนาวัดในด้านวัตถุอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวก สบาย การทำถนน ทางเดินในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ การสาธารณูปการ เป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งจำเป็น รักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้ เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด ในการนี้ให้รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของพระสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้หนึ่งโดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า ภัณฑาคารี โดยเฉพาะ และเป็นกิจหนึ่งใน ๖ ของกิจการของคณะสงฆ์ ซึ่งหมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์รวมถึงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาและการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวงซึ่งในส่วนนี้จะมีเจ้าคณะปกครองในทุกระดับภายในแต่ละจังหวัดที่มีหน้าที่ในการดูส่วนนี้ ตั้งแต่เจ้าอาวาสเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะอำเภอฝ่ายสาธารณูปการโดยการอำนวยการของเจ้าคณะอำเภอ และรองเจ้าคณะจังหวัด โดยการอำนวยการของเจ้าคณะจังหวัดต้องมีความสัมพันธ์กัน ๒ ประการ คือ (๑) ควบคุมการสาธารณูปการ (๒) ส่งเสริมการสาธารณูปการ นอกจากนั้น พระสังฆาธิการที่ได้รับการมอบหมายให้รับผิดชอบยังมีภาระงานอื่นอีกที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการอื่น อาทิ การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด การจัดวางผังวัด การจัดวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ การจัดพิพิธภัณฑ์ในวัด สิ่งเหล่านี้สามารถนำมารวมกับงานสาธารณูปการได้^๕ การจัดการด้านการสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารจัดการที่ดีศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การบริหารที่ต้นนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับภาระงานมอบอำนาจกระจายงานให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตนและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการบริหารคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอธิกรณ์เกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์^๖

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวัดมีบทบาทต่อชุมชนลดน้อยลง เหลือเพียงแค่ภาพของการเป็นสถานที่จัดพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานศพ หรืองานในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ส่วนภาพในบทบาทอื่น ๆ จะเลือนรางและมีให้เห็นน้อยลงทุกที จากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมไทยใน

^๔ พระราชวรเมธี (ประยุทธ์ ปยุตโต), สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๗), หน้า ๒๐๕ - ๒๐๖.

^๕ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗.

^๖ กองแผนงาน, คู่มือพระสังฆาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนในสังคมเปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่ เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรมจริยธรรมมีมากขึ้น และชาตศรัทธาในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างไกลจากวัดมากขึ้นทุกที มีปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ” การบริหารจัดการวัดที่ไม่มีระบบระเบียบ สกปรก ไม่ร่มรื่น จะทำให้ประชาชนพากันเหินห่างจากวัด ทำให้ประชาชนไม่ศรัทธา วัดจะเจริญรุ่งเรืองเป็นที่รื่นรมเป็นที่ศรัทธาและอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับบุคคล บรรดาสิ่งก่อสร้าง โบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ วัสดุอุปกรณ์และการเงินจะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่ได้มีความหมาย ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ^๔

คณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเขตปกครอง ๓ ตำบล ได้แก่ (๑) ตำบลนาสาร มี ๖ วัด ๓ ที่พัทสงฆ์ (๒) ตำบลพุนพิน มี ๘ วัด ๑ ที่พัทสงฆ์ และ (๓) ตำบลควนสุบรรณ มี ๘ วัด รวมทั้งสิ้น ๒๒ วัด ๔ ที่พัทสงฆ์^๕ ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลการบริหารกิจคณะสงฆ์ด้านงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานั้น ยังเกิดปัญหาหลายอย่าง คือ เจ้าอาวาสขาดความรู้ความสามารถด้านงานสาธารณูปการ การก่อสร้างที่ไม่มีการวางแผน ไม่มีการสร้างแผนผังของวัดที่ชัดเจน ขาดการจัดองค์การอย่างเป็นระบบ ไม่มีการมอบหมายงานบุคคลที่ถูกต้องตามระเบียบ ไม่มีการอำนวยความสะดวกอย่างสม่ำเสมอ และการควบคุมที่ยังไม่ทั่วถึง บ้างครั้งก็ยังมีงานที่ล่าช้า วัดแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงกัน และเห็นได้ชัดคือการขาดความร่วมมือระหว่างวัดต่าง ๆ มีความขัดแย้งกันในเรื่องการบริหารจัดการภายในวัด เช่น การสาธารณูปการ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ โจ บัญชัยมิ่ง ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการสาธารณูปการของวัดในจังหวัดพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะของวัด ปัญหาที่พบ คือ ขาดการดูแลเอาใจใส่ จึงจำเป็นต้องมีการตั้งคณะกรรมการควบคุมดูแลให้มีผู้รับผิดชอบที่เป็นรูปธรรมและเอาใจใส่จริง ๆ ๒. ด้านการพัฒนาวัด ปัญหาที่พบ คือ งบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ จึงต้องมีการจัดหา งบประมาณก่อนที่จะสร้าง ๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ปัญหาที่พบ คือ การดำเนินการให้ความรู้แก่พระภิกษุสามเณรเกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดยังไม่เป็นระบบ ๔. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ฆาติการ หน่วยงานภาครัฐ และประชาชน ปัญหาที่พบ คือ มีความสนใจน้อยมาก ซึ่งสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคได้เป็น ๘ ประการ คือ (๑) ปัญหาด้านงบประมาณ (๒) ปัญหาด้านการก่อสร้าง (๓) ปัญหาด้านการอนุรักษ์ศิลปกรรม (๔) ปัญหาด้านขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน (๕) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน (๖) ปัญหา

^๓ ประเวศ วะสี, พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม, (กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^๔ จามร ช้างมงคล, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดเวฬุวนาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, สารนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

^๕ เลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, สถิติการสำรวจวัด ประจำปี ๒๕๖๖, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๖), (อัดสำเนา).

ด้านการขาดความเชื่อถือและการยอมรับของสังคมชาวบ้าน (๗) ปัญหาด้านขวัญกำลังใจในการทำงาน (๘) ปัญหาด้านการกำหนดแผน และนโยบาย แผนการพัฒนาวัดและการปฏิบัติงานประจำปี^{๑๐}

ด้วยเหตุผลและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการจัดการงานสาธารณูปการ ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อนำความรู้ที่ได้ศึกษา มาเป็นแนวทางในการจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้วัดเกิดการพัฒนามีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ ทำให้พุทธศาสนิกชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสืบไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ บริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอะไรบ้าง

๑.๒.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๓.๓ เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสังเคราะห์จาก ๒ แนวคิด คือ

^{๑๐} ใจ บุญชัยมิ่ง, “การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการสาธารณูปการของวัดในจังหวัดพะเยา”, รายงานการวิจัย, (พะเยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๕๕๖).

๑) การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด สืบเคราะห์จากแนวคิดการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด^{๑๑}

๒) การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด โดยสืบเคราะห์จากแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ^{๑๒}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑๘๙ รูป^{๑๓}

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน ๑๐ รูปหรือคน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และได้แบ่งกลุ่มออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ	จำนวน ๔ รูป
๒) กลุ่มนักวิชาการทางด้านการบริหารจัดการ	จำนวน ๒ รูปหรือคน
๓) กลุ่มผู้นำชุมชน	จำนวน ๒ คน
๔) กลุ่มกรรมการวัด	จำนวน ๒ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๓ ตำบล ได้แก่ (๑) ตำบลนาสาร มี ๖ วัด ๓ ที่พักสงฆ์ (๒) ตำบลพุนพิน มี ๘ วัด ๑ ที่พักสงฆ์ และ (๓) ตำบลควนสุบรรณ มี ๘ วัด รวมทั้งสิ้น ๒๒ วัด ๔ ที่พักสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกตามคำแนะนำของเจ้าคณะปกครอง คือ คัดเลือกจากตัวแทนตำบลละ ๑ วัด รวมทั้งหมด ๓ วัด ได้แก่ (๑) วัดโลกศิลาาราม (๒) วัดควนศรี และ (๓) วัดควนสุบรรณ

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเดือน สิงหาคม ๒๕๖๗ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

^{๑๑} กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๖-๗.

^{๑๒} Griffin, R.W., *Management*, 5th ed, (U.S.A.: Houghton mifflin company, 1996), p. 23.

^{๑๓} เลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, สถิติการสำรวจวัด ประจำปี ๒๕๖๖, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๖), (อัดสำเนา).

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ อย่างน้อย ๑ ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การบริหารจัดการ หมายถึง ขั้นตอน กระบวนการ หรือวิธีการจัดการทรัพยากร ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ดังนี้

๑) ด้านการบริหารบุคลากร หมายถึง วัดมีการสรรหาและจัดสรรบุคลากรอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน มีการส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ มีการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ มีการพัฒนาศักยภาพการทำงานเพื่อให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในงานสาธารณูปการมากยิ่งขึ้น และมีการควบคุม ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในวัด

๒) ด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง วัดมีการบริหารจัดการงบประมาณด้านสาธารณูปการที่ชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ มีงบประมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ และเป้าหมายที่วางไว้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการจัดทำบัญชีงบประมาณด้านสาธารณูปการของวัดอย่างถูกต้องตามระเบียบ

๓) ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่ต้องการใช้อย่างเพียงพอและทันต่อความต้องการ มีการจัดซื้อจัดหาพัสดุเท่าที่จำเป็นจริงๆ ไม่เป็นภาระต่อการเก็บรักษาพัสดุมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น มีการใช้สอยวัสดุอุปกรณ์อย่างระมัดระวัง ประหยัด คุ่มค่า และมีการซ่อมบำรุงให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้อยู่เสมอ มีการจัดเจ้าหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบ คอยดูแลรักษา และทำหน้าที่จัดเก็บวัสดุอุปกรณ์อย่างชัดเจน มีการจัดทำบัญชีพัสดุ เพื่อแยกประเภทและบันทึกการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์อย่างถูกต้องตามระเบียบ

๔) ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง วัดมีกระบวนการวางแผนการบริหารจัดการสาธารณูปการอย่างเป็นระบบ มีการจัดตั้งคณะกรรมการ จัดสรรบุคลากร และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการประสานงานบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกอยู่เป็นประจำ มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการตามที่วางไว้ มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของบุคลากรและมีการแก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์

๑.๖.๒ งานสาธารณูปการ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งศาสนวัตถุและศาสนสถานให้เป็นที่ไปด้วยดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ การก่อสร้าง และการบูรณปฏิสังขรณ์ การพัฒนาวัด และการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ดังนี้

๑) **ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์** ได้แก่ การก่อสร้างศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ การตรวจสอบควบคุมการก่อสร้าง การดูแลรักษาศาสนสถาน การบูรณะซ่อมแซมศาสนสถานที่ชำรุดทรุดโทรม เป็นต้น

๒) **ด้านการพัฒนาวัด** ได้แก่ การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่าง ไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้เป็นสัปปายะ สะอาด ร่มรื่น สะดวกสบาย การทำถนนทำให้สบายตาแก่ผู้พบเห็นด้วย ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดให้เอื้อต่อประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

๓) **ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด** ได้แก่ การจัดการดูแลรักษา วัดให้เรียบร้อยตามระเบียบปฏิบัติ และรักษามลประโยชน์ของวัด เช่น การจัดทำบัญชีอาหารมัทธมทรัพย์ การจัดทำทะเบียนครุภัณฑ์ การจัดทำบัญชีการเงิน การแต่งตั้งไวยาวัจกรวัดและกรรมการวัด การเก็บรักษาเอกสารสิทธิ์ต่าง ๆ การจัดทำแผนผังเขตจัดประโยชน์ เป็นต้น

๑.๖.๓ **วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี** ได้แก่ วัดที่อยู่ภายใต้การปกครอง คณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวน ๓ ตำบล ได้แก่ (๑) ตำบลนาสาร มี ๖ วัด ๓ ที่พัทสงฆ์ (๒) ตำบลพุนพิน มี ๘ วัด ๑ ที่พัทสงฆ์ และ (๓) ตำบลควนสุบรรณ มี ๘ วัด รวมทั้งสิ้น ๒๒ วัด ๔ ที่พัทสงฆ์

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการงานสาธารณูปการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑.๗.๒ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการจัดการต่อไป

๑.๗.๓ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่จะต้องนำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

๑.๗.๔ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และในอำเภออื่นต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณูปการ
- ๒.๓ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๑.๑ ความหมายการบริหารจัดการ

คำว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” โดยทั่วไปมีความหมายคล้ายคลึงกันใช้ทดแทนกันได้ตามความเหมาะสม สำหรับคำว่า “การบริหาร” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Administration” แปลว่า “การกระทำในการจัดการของรัฐบาลหรือกิจการสถาบัน” The act of management of government or institutional affairs นิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ส่วนคำว่า “การจัดการ” จากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Management” แปลว่า “การกระทำ ศิลปะ หรือหาทางของการจัดการ การจัดแจง การควบคุม การชี้แนะ ฯลฯ The act, art, or manner of managing, handling, controlling, directing, etc (Oxford Dictionary)^๑ นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้

การบริหารจัดการมักมีการใช้สับสนกันอยู่บ้าง ซึ่งเดิมนั้นการบริหาร (Administration) มุ่งไปที่การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) เป็นการบริหารรัฐกิจในส่วนการจัดการ มุ่งไปที่การบริหารทางธุรกิจของภาคเอกชน เรียกกันว่า (Business Management) การบริหารและการจัดการ หมายถึง กิจกรรมในการบริหารทรัพยากร และกิจการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนในเรื่องความแตกต่างมีข้อสังเกตได้ดังนี้ การบริหาร (Administration) มักจะใช้ในการบริหารระดับสูง เน้นหนักไปที่การกำหนดนโยบายเป็นสำคัญ รวมถึงการกำหนดแผน นิยมใช้ในการบริหารของภาครัฐ ส่วน คำว่า การจัดการ (Management) มักจะเน้นไปทางการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย

^๑ สุนทร โคตรบรรเทา, การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง), (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๖๐), หน้า ๑๖.

การจัดการเป็นกระบวนการในการดำเนินงานที่จะทำให้องค์การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยมีวิธีการหรือกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะให้การดำเนินงานบรรลุถึงสัมฤทธิ์ผลได้^๒

คำว่า การบริหาร ในภาษาอังกฤษใช้อยู่ ๒ คำ คือ Administration และ Management มีความแตกต่างของทั้ง ๒ คำนี้ คือ Administration นิยมใช้ในการบริหารทางราชการ ส่วนคำว่า Management นิยมใช้ในทางบริหารธุรกิจ ซึ่งสองคำนี้อาจใช้แทนกันได้ หมายถึง การบริหาร เช่นเดียวกัน มีนักบริหารและนักวิชาการให้ความหมาย คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการ ไว้ต่าง ๆ กันซึ่งจะขอนำมากล่าวถึงดังนี้

การบริหาร หมายถึง ดำเนินการ, จัดการ, เช่น บริหารธุรกิจ หรือ ดำรัสสั่ง เช่น ราชบริหาร, คำแถลงไข เช่น พระพุทธบริหาร^๓

การบริหาร หมายถึง แบบ หรือ วิธีการปกครอง เป็นการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้บริหารหรือผู้จัดการตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกัน และใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างผสมผสานมีประสิทธิภาพในการทำงานนั้น^๔

การบริหาร หมายถึง การทำงานของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน^๕

การบริหาร หมายถึง การเสริมพลัง อำนาจ ในการตัดสินใจ (Empowerment) การรี้อปรระบบ (Reengineering) เป็นการบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จโดยรวม (Total Quality Management) และสามารถปรับลดขนาดองค์การ (Downsizing โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ การจัดองค์การ (Organizing) การจัดสรรคนเข้าทำงาน (Staffing) การวางแผน (Planning) และการควบคุม (Controlling)^๖

การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการดำเนินกิจการตามขั้นตอน โดยอาศัยการร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกในองค์การ มีตระหนัก ความสามารถ ความต้องการ ความถนัด และความมุ่งหวังในด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยกัน องค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^๗

การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ที่จะต้องประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organizing), การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing/Leading) และการควบคุม

^๒ สุรพล สุธะพรหม และคณะ, **พื้นฐานทางการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓.

^๓ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๘.

^๔ กรมการศาสนา กองพุทธศาสนสถาน, **วัดพัฒนา ๔๔**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙.

^๕ Herbert A. Simon, **Administrative Behavior**, (New York: Macmillan, 1965), p. 4.

^๖ จุฬา เทียนไทย, **การจัดการมุมมองนักบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : แมคกรอฮิล, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

^๗ พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๒), หน้า ๓๖.

(Controlling) กล่าวได้ว่าจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเพื่อไปถึงจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วนสมบูรณ์^๘

การบริหาร กล่าวได้ว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ เกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการทำงาน โดยมีลักษณะของการบริหารงานเป็นศาสตร์ทางสังคม และยังอยู่ในกลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์แต่เมื่อพิจารณาการบริหารงานในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารงานแต่ละคน เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายต้องประยุกต์เอาความรู้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม^๙

การจัดการ หมายถึง สิ่งงาน, ควบคุมงาน, ดำเนินงาน^{๑๐}

การจัดการ คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๑๑}

การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ การจัดการ^{๑๒}

การจัดการ คือ กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๑๓}

การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ ๑) การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน ๒) การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานคือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ ๓) การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล^{๑๔}

ในทางธุรกิจ มีแนวคิดที่ว่า การบริหาร คือการกำหนดนโยบายและแผน การจัดการ คือการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติ

การบริหารจัดการ (Management) คือ การตอบสนองต่อความซับซ้อน ในการทำงานให้สำเร็จผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการควบคุม (Control) และความแน่นอน (Predictability) ว่า

^๘ สุรัสวดี ราชกุลชัย, การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔.

^๙ จันทราณี สงวนนาม, เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^{๑๐} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๘.

^{๑๑} Peter F. Drucker, *The Practice of Management*, (New York: Harper & Row Publishers, 1974), p. 12.

^{๑๒} Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell, *Principles of Management*, (New York: McGraw-Hill, 1972), p. 43.

^{๑๓} Ernest Dale, *Management: Theory and Practice*, (New York: McGraw-Hill, 1968), p. 4.

^{๑๔} สมคิด บางโม, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๖๒), หน้า ๕๗.

ด้วยการออกแบบกระบวนการที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ได้ มีการวางแผน การจัดทำงบประมาณ และการสรรหาบุคลากร ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ^{๑๕}

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานกับคน โดยอาศัยคนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^{๑๖}

การบริหาร (Administration) หมายถึง ปฏิบัติงานที่เป็นงานประจำปกติของธุรการทั่วไปที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดไว้ สำหรับการจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการกิจกรรมงานในลักษณะที่มีในงานประจำ มีความหมายครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน (Planning), การจัดองค์การ (Organization), การจัดสรรกำลังคน (Staffing), การสั่งการ (Directing), การประสานงาน (Coordinating), การรายงาน (Reporting) และการจัดหางบประมาณ (Budgeting) เมื่อนำสองคำมาสนั่นเป็น “การบริหารจัดการ” ดังนั้นการบริหารจัดการเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรองค์การ 4 Ms และ 3 Es ทั้งในลักษณะงานประจำและไม่ประจำขององค์การในการใช้ทรัพยากรเพื่อแปรเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ ได้แก่ คน (Man), วัสดุอุปกรณ์ (Material), เงิน (Money), การจัดการ (Management) สิ่งแวดล้อม (Environment), พลังงาน (Energy) และจริยธรรม (Ethics) ดังนั้น ถ้าที่ใดใช้คำว่า การบริหารจัดการก็จะหมายถึง การทำหน้าที่ของคนและกลไกขององค์การทั้งในสองมิติ คือทั้งที่เป็นงานประจำและมีใช้ในงานประจำ^{๑๗}

การบริหารและการจัดการมีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้ในองค์การต่างกัน คือการบริหารใช้ในหน่วยงานของรัฐและองค์การที่ไม่หวังกำไรต่าง ๆ ส่วนการจัดการใช้ในองค์การธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรและมีผู้จัดการ เช่น ธนาคาร จะมีผู้จัดการธนาคารโรงพยาบาลเอกชนจะมีผู้จัดการโรงพยาบาล บริษัทธุรกิจขนาดใหญ่อาจมีผู้จัดการหลายตำแหน่ง และหลายระดับเรียกชื่อแตกต่างกันออกไป ในส่วนคำว่า “การจัดการ” เกิดก่อน “การบริหาร” เนื่องจากในวงการธุรกิจมีวิวัฒนาการมาก่อน ต่อมาการจัดการเป็นที่แพร่หลายกว่าการบริหาร ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารจึงใช้คำเดียวกัน มีหลักการและทฤษฎีเหมือนกันแต่ใช้ในบริบทต่างกันเนื่องจากมีเป้าหมายองค์การต่างกัน^{๑๘}

สรุปว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดการณ์ ได้ใช้ความรู้ ทักษะ เทคนิค วิธีการและทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีการวางแผน การจัดทำงบประมาณ และสรรหาบุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ผสมผสานและประสานงาน มีการตรวจสอบการปฏิบัติงาน เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

^{๑๕} คมกฤษ จงบุญวัฒนา, **คัมภีร์ผู้บริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๖๔), หน้า ๑๙.

^{๑๖} เสนาะ ตีแยว, **หลักการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๓.

^{๑๗} ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๔), หน้า ๖.

^{๑๘} สุนทร โคตรบรรเทา, **การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี (ฉบับปรับปรุง)**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๖๐), หน้า ๒๑.

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
สุนทร โคตรบรรเทา	การบริหาร “Administration” การบริหารราชการ
สุรพล สุยะพรหม และคณะ	“การจัดการ” “Management” การจัดการเอกชน
ราชบัณฑิตยสถาน	การจัดการเป็นกระบวนการในการดำเนินงานที่จะทำให้ องค์การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายกำหนดไว้
กรมการศาสนา กองพุทธศาสนสถาน	การบริหาร หมายถึง ดำเนินการ จัดการ เช่น บริหารธุรกิจ หรือ ดำรัสสั่ง เช่น ราชบริหาร คำแถลงไข เช่น พระพุทธ บริหาร, สิ่งงาน, ควบคุมงาน, ดำเนินงาน
Herbert A. Simon	การบริหาร หมายถึง แบบ หรือ วิธีการปกครอง เป็นการ ทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้บริหาร หรือผู้จัดการตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกัน
จุฑา เทียนไทย	การบริหาร หมายถึง การทำงานของบุคคล ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ร่วมกัน
พะยอม วงศ์สารศรี	การบริหาร หมายถึง การเสริมพลังการตัดสินใจและเป็น การบริหารงานเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จโดยรวมของผู้บริหาร
สุรัสวดี ราชกุลชัย	การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและ กลยุทธ์ต่าง ๆ ในการดำเนินกิจการตามขั้นตอน โดยอาศัย การร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกในองค์การ
จันทราณี สงวนนาม	การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ที่จะต้องประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม ทรัพยากร เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ขององค์การ
Peter F. Drucker	การบริหาร เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดระเบียบอย่าง มีระบบ มีหลักการ กฎเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ เพื่อที่จะทำงานให้ บรรลุเป้าหมายขององค์การ
Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell	การจัดการ คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ร่วมกับผู้อื่น
Ernest Dale	วัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ การจัดการ
สมคิด บางโม	การจัดการ คือ กระบวนการจัดองค์การในการใช้ทรัพยากร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
จอห์น คอตเตอร์	การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ของ องค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
	การบริหารจัดการ คือ การตอบสนองต่อความซับซ้อนใน การทำงานให้สำเร็จผู้บริหาร

ตารางที่ ๒.๑ ความหมายการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เสนาะ ตีเยาว์	การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทำงานกับคน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร
ประเวศน์ มหารัตน์สกุล	การบริหาร คือ การปฏิบัติงานตามระเบียบที่กำหนด สำหรับการจัดการ หมายถึง กิจกรรมในที่ที่ไม่ตามระเบียบ
สุนทร โคตรบรรเทา	การบริหารใช้ในหน่วยงานของรัฐ ส่วนการจัดการใช้ใน องค์การธุรกิจ

๒.๑.๒ หลักการสำคัญของการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการถือเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ทุก ๆ องค์กรจะต้องบริหารให้เกิดผลเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กร “การบริหาร” เป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการรวมถึง การควบคุมในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ด้วยการใช้บุคคล และ ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของความต้องการ

การบริหารจัดการมีความสำคัญและจำเป็นที่ทุก ๆ องค์กรจะต้องใช้เพื่อบรรลุความมุ่ง หมายของตนเองและสังคมเป็นเครื่องมือที่จะใช้ร่วมกันทำหน้าที่เพื่อความอยู่รอด ความมั่นคงในชีวิต การที่มนุษย์สามารถดำรงเผ่าพันธุ์มาจนถึงทุกวันนี้ได้นั้นแสดงให้เห็นถึงการแบ่งหน้าที่ด้วยเทคนิคและ วิธีการต่าง ๆ พัฒนาระบบการจนเป็นระบบที่ได้นำมาใช้กันในปัจจุบันนี้ ตั้งแต่ การวางแผน การจัด องค์กร การจัดสรรกำลังคน การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดสรรงบประมาณ โดยการบริหารจัดการทรัพยากรในองค์กร ได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ เงิน การจัดการ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และจริยธรรมให้เกิดประสิทธิภาพ^{๑๙}

การบริหารมีหลักการสำคัญ คือ ๑) มีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการบริหาร องค์กร ผู้บริหารจะต้องกำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ของการทำงานไว้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ๒) มีปัจจัย ในการบริหาร โดยทั่วไปแล้วปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี ๕ ประการ คือ คน (Men), เงิน (Money), วัสดุ (Material), เทคนิควิธี (Method), เครื่องจักร (Machine) แต่ในสถานการณ์ในยุคปัจจุบันมีการ แข่งขันรุนแรงทุกด้าน ปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร ๕ ประการที่กล่าวมานี้ อาจจะไม่เพียงพอ เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร ธุรกิจการค้า ระบบการผลิต รวมถึงทางด้านการศึกษา ปัจจัยการบริหาร อาจจะมีปัจจัยอื่นเพิ่มเติมนอกเหนือจาก ๕ ประการที่กล่าวมา เช่น การตลาด และอื่น ๆ เป็นต้น ๓) ลักษณะของการบริหาร การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์การที่ผู้บริหารสามารถนำมาประยุกต์ใช้ ในการบริหารให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร “หากที่ใดมีผู้นำที่ดี ที่นั่นก็จะมีความสำเร็จ”^{๒๐}

การจัดการมีความจำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ได้แก่ ๑) ประโยชน์ต่อองค์กร คือ ทำให้มีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี มีความเหมาะสม ทำให้งานไม่ซ้ำซ้อน ไม่ต้องมีแผนมากเกินไป ประหยัดต้นทุน สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์

^{๑๙} ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, องค์กรและการจัดการ, หน้า ๒-๖.

^{๒๐} ยุทธ กัยวรรณ, การบริหารการผลิต, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙.

และเจริญก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อย ๆ ๒) ประโยชน์ต่อผู้บริหาร ทำให้บริหารงานได้ง่าย สะดวก แก้ปัญหาได้ง่าย ทำให้งานไม่คั่งค้าง สามารถติดตามงาน แก้ไขได้ง่าย รับผิดชอบต่อหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคน สามารถมอบอำนาจหน้าที่ได้ง่าย ตัดปัญหาการเกี่ยงงานปัดความรับผิดชอบ ๓) ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน ทำให้รู้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตน เกิดความพอใจต่อตัวพนักงานที่มีการแบ่งงานอย่างเหมาะสมส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจความสัมพันธ์ของตนและแผนกอื่น ๆ ทำให้สามารถติดต่อประสานงานกันได้ง่ายและดียิ่งขึ้น^{๒๑} ในการบริหารจำเป็นต้องวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อให้ผู้บริหารรู้จักจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคขององค์กร โดยมีหลักในการวิเคราะห์ ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) S : Strengths (จุดแข็ง) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เราได้เปรียบมีจุดเด่นอะไรจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ ๒) Weaknesses (จุดอ่อน) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่ปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบขององค์กรควรปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไป ๓) Opportunities (โอกาส) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ที่เป็นปัจจัยในการสร้างโอกาสที่สามารถส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กร ๔) Threats (อุปสรรค) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ที่เป็นปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการ เพื่อปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลง ในการวิเคราะห์แต่ละด้านจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ^{๒๒}

การจัดการได้มีการพัฒนาควบคู่กับการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่ในอดีตและยังช่วยให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดการเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมทางวิชาการต่าง ๆ ยิ่งโดยทางด้านอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง องค์กรต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการเพื่อขยายงานให้กว้างขวางและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น การจัดการยังเป็นวิธีสำคัญที่จะนำพาสังคมและประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนเช่นในปัจจุบันนี้ การจัดการได้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันล้วนเกี่ยวข้องกับการจัดการ ฉะนั้นชีวิตและหน้าที่การงานจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดย่อมมีผลมาจากการจัดการทั้งสิ้น^{๒๓}

การจัดการเป็นดังสมองขององค์กร ความสำเร็จขององค์กรที่ได้บรรลุตามเป้าหมายต้องอาศัยการจัดการที่ดี เป็นต้น การจัดการที่ดียังทำให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในองค์กร ทำให้กระบวนการทำงานรวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยแสวงหาวิธีการที่ดีในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างที่ตั้งใจไว้ ทำให้เกิดเทคนิคและวิธีการ ทำให้บุคลากรใน

^{๒๑} สมคิด บางโม, **องค์กรและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๖๒), หน้า ๑๐๙.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๑-๓๔๒.

^{๒๓} สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, **องค์กรและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๐),

องค์การเกิดจิตสำนึกในการร่วมงานกัน เต็มใจ เอื้อเฟื้อ ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เป็นที่น่าพอใจขององค์การ^{๒๔}

การบริหารมีหลักเกณฑ์พื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ ๑) ต้องมีการคิดค้น และกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One 6 W) สำหรับงานแต่ละอย่าง คือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดเพื่อให้สามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานต้องมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่าง ๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตอย่างเหมาะสม ๒) ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาบุคลากร โดยตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนทำงาน ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธี และการคัดเลือกคนเข้ามาทำงานจะต้องมีพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีความสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่ให้ทำ ๓) ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงาน ๔) การประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงาน จากหลักการดังกล่าวพบว่าวิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ จากทฤษฎีการบริหารได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดศูนย์กลางของปัญหาและความสำเร็จต้องรับผิดชอบที่จะต้องพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และปรับปรุงหาทางแก้ไขให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ^{๒๕}

การจัดการเชิงกลยุทธ์จะช่วยให้สามารถบูรณาการความรู้และประสบการณ์เข้าไว้ด้วยกัน มีประโยชน์ต่อองค์การได้ คือ ๑) สามารถกำหนดทิศทางขององค์การได้ ช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์ต่ออนาคต สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางขององค์การได้อย่างเป็นรูปธรรม ๒) สร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติ เพราะเข้าใจถึงกลไกของระบบงานทั้งการประยุกต์ตรวจสอบ ควบคุม รวมเข้าด้วยกัน ๓) สร้างความพร้อมให้แก่องค์การ ช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรเกิดความเข้าใจในภาพรวมและศักยภาพรวมถึงอิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อองค์การ ทำให้องค์การมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ๔) สร้างประสิทธิภาพในการแข่งขัน การดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้บริหาร ช่วยเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพแก่บุคลากรรวมถึงช่วยสร้างความเข้าใจ เป็นแนวทางในการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ช่วยให้เข้าใจภาพรวมความต้องการขององค์การและความสามารถในการปัจจุบันขององค์การ ทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงานและวางเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๖}

การจัดการทำให้เกิดการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากร เป็นการสร้างแรงจูงใจและกำลังขับเคลื่อน ทำให้เกิดความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ส่งผลดีให้กับองค์การได้

^{๒๔} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๒), หน้า ๓๘.

^{๒๕} ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : วิอินเตอร์พรีน, ๒๕๕๐), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๒๖} ภัชลดา สุวรรณนวล, การจัดการเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร : ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๙), หน้า ๕-๖.

ประสบความสำเร็จ การจัดการยังทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่จะต้องบริหารจัดการองค์การให้ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมบนโลกใบนี้ได้อย่างยั่งยืน^{๒๗}

สรุปว่า การบริหารจัดการองค์การ เปรียบเหมือนกุญแจสำคัญที่จะพาองค์การก้าวไปสู่ความสำเร็จโดยอาศัยการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะ และความสามารถของบุคลากรในการพัฒนาองค์การ ซึ่งกระบวนการการบริหารองค์การ เป็นบทบาทและหน้าที่ที่ผู้บริหารควรปฏิบัติ และนำพาบุคลากรทุกระดับให้เดินตามนโยบายขององค์การด้วยความหนักแน่นทำให้องค์ความรู้มาปฏิบัติหรือประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การ และสร้างความเป็นหนึ่งเดียวแก่องค์การเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ตารางที่ ๒.๒ หลักการสำคัญของการบริหาร

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ประเวศน์ นารัตน์สกุล	สำคัญต่อองค์การ คือ เพื่อบรรลุความมุ่งหมายของตนเองและสังคม เป็นเครื่องมือในการพัฒนา
ยุทธ กัยวรรณ	การบริหารมีหลักการสำคัญ คือ ๑) มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ๒) มีปัจจัยในการบริหาร ๓) ลักษณะของการบริหาร
สมคิด บางโม	ให้เกิดประโยชน์หลายด้าน คือ ๑) ประโยชน์ต่อองค์การ ๒) ประโยชน์ต่อผู้บริหาร ๓) ประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน
สัมพันธ์ ภูไพบูลย์	ช่วยในการพัฒนา เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม และประเทศ
พะยอม วงศ์สารศรี	ช่วยกำหนดบทบาทบุคลากร ทำให้การทำงานรวดเร็วมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ได้
ธงชัย สันติวงษ์	หลักการสำคัญ ๔ ประการ คือ ๑) การกำหนดวิธีการ ๒) พัฒนาบุคคล ๓) พิจารณาคนให้เหมาะกับงาน ๔) การประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร
รัชลดา สุวรรณวล	ช่วยบูรณาการความรู้และประสบการณ์เข้าไว้ด้วยกันช่วยให้การบริหารสมบูรณ์ สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สุรพล สุษะพรหม และคณะ	การจัดการทำให้เกิดการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากร เป็นการสร้างแรงจูงใจและกำลังขับเคลื่อนทำให้เกิดความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ส่งผลดีให้องค์การได้ประสบความสำเร็จ

^{๒๗} สุรพล สุษะพรหม และคณะ, **พื้นฐานทางการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๖.

๒.๑.๓ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ 4 M's จากเอกสารทางวิชาการที่หลากหลาย จึงได้ประมวลเนื้อหาสาระสำคัญไว้ตามลำดับ ดังนี้

๑) การบริหารบุคลากร (Man)

(๑) ความหมายการบริหารบุคลากร

การบริหารบุคลากร หมายถึง การสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน การนำกิจกรรมที่มีการกำหนดและวางรูปแบบอย่างมีระบบมาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และปรับปรุงพฤติกรรมของพนักงานให้ดีขึ้น^{๒๘} เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการทำงานให้ดีขึ้น รวมถึงการนำความรู้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๙} เป็นกรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถความชำนาญ และประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคิดที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น^{๓๐} การพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งมวลอันได้แก่การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติ โดยอาศัยกระบวนการการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ คือการจัดการศึกษา การฝึกอบรม การสอนงาน การสับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่และการพัฒนาตนเอง^{๓๑} การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะปรับปรุงบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ดียิ่งขึ้น^{๓๒}

(๒) การสรรหาบุคลากร

การสรรหาเป็นการเลือกทรัพยากรบุคคลให้เข้ามาทำงานให้องค์การอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการ หลักการ คือ เลือกคนที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งที่สุดให้มาทำงานให้องค์การ มิใช่เลือกคนที่วุฒิการศึกษาหรือค่าตัวสูงที่สุดมาทำงานเสมอไปแต่จุดที่เหมาะสมน่าจะอยู่ที่ตำแหน่งดังกล่าวมีการกิจและความคาดหวังอย่างไร หากได้คนเช่นนั้นเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวได้ถือว่าหน่วยงานสรรหาว่าจ้างได้ปฏิบัติหน้าที่ตรงตามเจตนารมณ์แล้ว^{๓๓}

พระพุทธศาสนามีหลักเกณฑ์สำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจคัดเลือกบุคลากร ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ใน ปาปณิกสูตร ๓ ประการ คือ ๑. จักขุมา หมายถึง มีปัญญามองการณ์ไกล หรือเป็นผู้ที่มีสายตาสีที่เฉียบแหลม สามารถคัดเลือกคนที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานตรงตามที่ต้องการ ๒. วิธูโร หมายถึง เป็นผู้ที่จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญด้านงานบุคคล รู้จักขั้นตอน วิธีการ ฯลฯ ในการสรรหาบุคลากรเป็นอย่างดี ๓. นิสยสัมปันโน หมายถึง การเป็นคนที่มี

^{๒๘} พระมหากำพล คุณงกโร, *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๐.

^{๒๙} สมาน รังสิโยภุชญา, *การบริหารงานบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๗๓.

^{๓๐} สมพงศ์ เกษมสิน, *การบริหารบุคลากร*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

^{๓๑} บุญเลิศ ไพรินทร์, *การพัฒนาบุคลากร*, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓), หน้า ๖.

^{๓๒} กรมสามัญศึกษา, *ประมวลบทความวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร : พระนครสินทวี, ๒๕๕๓), หน้า ๗๔.

^{๓๓} พระปลัดพิชิต อธิภทฺโท, “การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา”, *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖) : ๑๓๔.

มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีความเชี่ยวชาญด้านประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนเข้ามาทำงานในองค์กรได้ รู้จัก โน้มน้าวจิตใจ ติดต่อประสานงาน และสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี^{๓๔}

บุคลากรในพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ พุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และ อุบาสิกา การบริหารบุคลากรแบ่งออกเป็น ๓ แผนก คือ ๑) แผนกพระภิกษุสงฆ์ ๒) แผนกพระภิกษุณีสงฆ์ และ ๓) แผนกอุบาสก อุบาสิกา ดังนั้น การสรรหาบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรนั้น จึงมีความแตกต่างกันไปตามแผนงาน ดังนี้^{๓๕}

๑. แผนกพระภิกษุสงฆ์ ผู้บวชต้องมีคุณสมบัติ ๔ ประการ คือ (๑) วัตถุประสงค์ คือ ไม่เป็นบุคคลผู้ถูกห้ามอุปสมบท ๓ ประการ ได้แก่ ประการที่ ๑ ผู้ที่มีเพศและภาวะบกพร่อง^{๓๖} ประการที่ ๒ ผู้ที่ประพฤติดิตถิธรรมวินัย^{๓๗} และประการที่ ๓ ผู้ที่ประพฤติดิตถิ์กำเนิดของตน^{๓๘} (๒) ปริสสมบัติ หมายถึง ความถึงพร้อมแห่งบริษัท คือ ประชุมสงฆ์ครบตามจำนวนที่กำหนด (๓) สีสมาสมบัติ หมายถึง ความถึงพร้อมแห่งสีมาหรือเขตชุมชน คือ สีมามีนิมิตถูกต้องตามพระวินัย และทำสังฆกรรมพร้อมกันในสีมา^{๓๙} (๔) กรรมวาจาสมบัติ หมายถึง ความถึงพร้อมแห่งกรรมวาจา สวดประกาศถูกต้องครบถ้วน คือ ญัตติ ๑ ครั้ง อนุสาวนา ๓ ครั้ง และออกเสียงอักขระถูกต้องให้สงฆ์ได้ยินทั่วกัน^{๔๐}

๒. แผนกพระภิกษุณีสงฆ์ ผู้บวชต้องมีคุณสมบัติ ๔ ประการ เช่นเดียวกับกับพระภิกษุสงฆ์ แต่มีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนกว่าพระภิกษุสงฆ์ คือ ก่อนจะได้รับการอุปสมบทกุลสตรีจะต้องผ่านขั้นตอนครุธรรม ๘ ประการ^{๔๑}

๓. แผนกอุบาสก อุบาสิกา มีการกำหนดคุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกา ไว้ ๕ ประการ คือ มีศรัทธา มีศีล ไม่ถ้อยมกลตื้นข่าว ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา และกระทำความดีในพระศาสนา^{๔๒}

(๓) การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และความสามารถ (Capacities) ของบุคคลในสังคมหนึ่งหรือในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง^{๔๓} เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อจัดให้มีการพัฒนาระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงานและประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม การให้

^{๓๔} อด.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๒๐/๑๖๓-๑๖๔.

^{๓๕} พระปลัดพิชิต ธีรภทฺโท, “การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖) : ๑๒๘-๑๓๒.

^{๓๖} วิ.ม.หา. (ไทย) ๑/๕๖/๔๓., วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๑/๑๗๕., วิ.ม. (ไทย) ๔/๙๙/๑๕๒-๑๕๔.

^{๓๗} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๔๔/๑๗๘-๑๗๙., วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๐/๑๗๔., วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๕/๑๗๙.

^{๓๘} วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๓/๑๗๘.

^{๓๙} วิ.ม. (ไทย) ๔/๗๑/๑๓๘-๑๔๐.

^{๔๐} วิ.ม. (ไทย) ๔/๗๐/๙๘.

^{๔๑} วิ.จ. (ไทย) ๗/๔๐๓/๓๑๕-๓๑๙.

^{๔๒} อด.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๕/๑๘๔.

^{๔๓} สุภาพร พิศาลบุตร, การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม, (กรุงเทพมหานคร : วิ.เจ.พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๖),

ความรู้และจัดโปรแกรมการพัฒนาพนักงาน ให้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอาชีพ^{๔๔} การพัฒนาบุคลากรมุ่งเน้นการพัฒนาใน ๓ ส่วน คือ การพัฒนาบุคคล (Individual Development) การพัฒนาสายอาชีพ (Career Development) และการพัฒนาองค์กร (Organization Development)^{๔๕} บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วย่อมนำไปสู่การพัฒนาสายอาชีพและการพัฒนาองค์กร กระบวนการจัดการเรียนการสอนในทางพระพุทธศาสนายึดหลักไตรสิกขา คือศีล สมาธิ ปัญญา เป็นการฝึกอบรมที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าจะเป็นการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี กล่าวในเชิงการบริหารเราต้องยอมรับว่าพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญต่อการศึกษอบรมพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงถือว่าเป็นศาสนาแห่งการศึกษา การศึกษอบรมในพระพุทธศาสนายึดผู้เรียนสำคัญ หมายถึงการกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน การวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน จะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการ วุฒิภาวะของผู้เรียน พระพุทธศาสนาเปรียบเทียบความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนของบุคคลโดยจำแนกเป็นบัวสี่เหล่า และอบรมตามระดับความพร้อมนั้น

หลักธรรมสำหรับการพัฒนา พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในไตรสิกขา ๓ ประการ^{๔๖} คือ การเจริญจิตภาวนา หรือการฝึกอบรม (Training) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เป้าหมาย คือ การยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะของพนักงานในขณะนั้น ให้สามารถทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที การเจริญปัญญา หรือการศึกษา (Education) เป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุก ๆ ด้านให้กับบุคคล ถ้าพิจารณาในแง่องค์กรแล้ว การศึกษาจะเน้นการเตรียมพนักงานให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การเจริญศีล หรือการพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการปรับปรุงองค์การให้มีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวงาน แต่มีจุดเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามท้องถื่นที่ต้องการ การพัฒนาองค์กรนั้นเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรเพื่อการปฏิบัติงานขององค์กรในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว^{๔๗}

สรุปว่า การบริหารบุคคล เป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งขององค์กร ผลการดำเนินการจะประสบผลสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กร การบริหารบุคลากร หมายถึงกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการทำงานให้ดีขึ้น รวมถึงการนำความรู้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การสรรหาเป็นการเลือกทรัพยากรบุคคลให้

^{๔๔} อำนวย แสงสว่าง, การจัดการทรัพยากรมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๐), หน้า ๒๙๖.

^{๔๕} พระมหากำพล คุณงกโร, การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๐.

^{๔๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๒๘/๒๓๑.

^{๔๗} พระปลัดพิชิต อธิภทฺโท, “การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖) : ๑๓๕.

เข้ามาทำงานให้องค์กรอย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการ เลือกคนที่มีความเหมาะสมกับงาน และตำแหน่งหน้าที่ ใช้หลักเกณฑ์ ๓ คือ จักขุมา ใช้ปัญญามองการณ์ไกล วิสุโร มีความเชี่ยวชาญด้านงานบุคคล นิสยสัมปันโน มีความเชี่ยวชาญด้านประชาสัมพันธ์ ส่วนการพัฒนาบุคลากรแต่ละแผนกงานนั้น การสรรหาและพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน วิธีการ ระเบียบข้อปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละแผนก โดยใช้หลักไตรสิกขา ๓ ประการ คือ การเจริญสติ หรือการพัฒนาเป็นกระบวนการปรับปรุงบุคลากรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ การเจริญจิตภาวนา หรือการฝึกอบรม เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และการเจริญปัญญา หรือการศึกษา เป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการทำงานของบุคลากร

ตารางที่ ๒.๓ การบริหารบุคลากร (Man)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระมหากำพล คุณงกโร	การสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาให้เหมาะกับงาน
สมาน รังสียกฤษฎ์	การพัฒนา ๓ ส่วน คือ บุคคล สายอาชีพ และองค์การ
สมพงศ์ เกษมสิน	กระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการทำงานให้ดีขึ้น
บุญเลิศ ไพรินทร์	กรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถความชำนาญ และประสบการณ์
กรมสามัญศึกษา	กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งมวลในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติให้แก่บุคลากร
พระปลัดพิชิต อธิภาโท	การปรับปรุงบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบ
พระไตรปิฎกพิชิต อธิภาโท	การเลือกทรัพยากรบุคคลให้เข้ามาทำงานในองค์การ
พระไตรปิฎกภาษาไท่ ฌบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	การบริหารบุคลากร ๓ แผนก คือ ๑) แผนกพระภิกษุสงฆ์ ๒) แผนกพระภิกษุณีสงฆ์ และ ๓) แผนกอุบาสก อุบาสิกา
สุภาพร พิศาลบุตร และคณะ	หลักการพัฒนา ๓ คือ ศील หรือการพัฒนา ภาวนา หรือการฝึกอบรม และปัญญา หรือการศึกษา
อำนาจ แสงสว่าง	การคัดสรรบุคคลตามหลักในปาปนิคสูตร ๓ ประการ บุคคลผู้ถูกห้ามอุปสมบท ๓ ประการ ขั้นตอนการบวช ภิกษุณีครุธรรม ๘ ประการ คุณสมบัติของอุบาสก อุบาสิกา ไว้ ๕ ประการ ยึดหลักไตรสิกขา คือ พัฒนากาย จิต และปัญญา
	เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคคลในองค์กร
	เป็นการพัฒนาระดับขีดความสามารถของพนักงาน

๒) การบริหารงบประมาณ (Money)

(๑) ความหมายของงบประมาณ

งบประมาณ หมายถึง ประมาณการรายรับและรายจ่าย^{๔๘} มีความหมายครอบคลุมการจัดทำงบประมาณ (Budget Preparation) และการควบคุมโดยงบประมาณ (Budgetary Control)^{๔๙} งบประมาณเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกอย่างเป็นทางการถึงนโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์การ^{๕๐} เป็นเงินทุนที่กิจการต้องใช้เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ ทั้งในรูปเงินทุนระยะสั้นหรือระยะยาว และอาจเป็นเงินทุนของเจ้าของ เงินกู้ยืมหรือเงินสนับสนุนจากรัฐบาล รวมถึงเงินจากรายได้ของกิจการ^{๕๑} การบริหารทรัพยากรการเงินหรือหน้าที่ของผู้บริหารการเงินไว้ว่า คือ การบริหารแหล่งเงินทุน การบริหารใช้เงินทุน การจัดโครงสร้างการเงินให้มั่นคง การควบคุมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การบริการกิจการให้มีสภาพคล่องสูงพอเหมาะ การวางระบบงานทางการเงิน และการวางระบบการวางแผนและระบบงบประมาณของกิจการ^{๕๒} การเงินเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ระบบการบริหารงานมีความคล่องตัวมากขึ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรการเงินในการดำเนินงาน เพราะการบริหารงานจะดำเนินการไปไม่ได้หากขาดการสนับสนุนทางการเงิน การเงินมีประโยชน์ทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การประสานงาน และการควบคุมงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการเงิน มีหน้าที่ ๓ ประการ ดังนี้

๑. การจัดหาเงินทุน คือ การแสวงหาเงินทุน เพื่อใช้ในหน่วยงานอันแสดงให้เห็นว่าองค์การจะสามารถหาเงินทุน เพื่อใช้จ่ายตามความต้องการได้เมื่อใด จากแหล่งใด และด้วยวิธีการเช่นใด
๒. การวางแผนและควบคุมการใช้จ่ายเงิน คือ การประมาณการถึงอนาคต และการควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้
๓. การตัดสินใจลงทุน คือ การตัดสินใจเพื่อจ่ายเงินทุนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสภาพความเสี่ยงที่ต่ำที่สุด^{๕๓}

^{๔๘} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๒๘๖.

^{๔๙} เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, การงบประมาณ, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๕๐} นิตยา นวลนัม, การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา, (สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๕๑} Coulter, M. and Robbins, S.P., **Management**, (New York: Prentice Hall, 1996), p. 11.

^{๕๒} สุรศักดิ์ นานานุกูล, เอกสารประกอบการสอนนโยบายสาธารณะ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔), หน้า ๕๖.

^{๕๓} ปิยธิดา ตรีเดช และศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช, การบริหารงานสาธารณสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖), หน้า ๖๗.

(๒) ประเภทของงบประมาณ

การบริหารจัดการงบประมาณของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กรนั้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปงบประมาณโดยทั่วไปจำแนกเป็น ๖ ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

๑. งบประมาณแบบแสดงรายการ (Line-Item Budgeting) การบริหารงบประมาณนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม มีรายการต่าง ๆ มากมาย และกำหนดเอาไว้ตายตัว จะจ่ายเป็นรายการอื่นผิดจากที่กำหนดไว้ไม่ได้ ถ้าจะผันแปรหรือจ่ายเกินวงเงินอย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องทำความตกลงกัน และหาเงินรายจ่ายมาเพิ่มให้พอจ่ายเสียก่อน การบริหารงบประมาณนี้ ไม่เน้นการวางแผนวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตลอดจนประสิทธิภาพของการบริหารงานเท่าใดนัก

๒. งบประมาณแบบแสดงผลงาน (Performance Budgeting) เป็นการบริหารงบประมาณที่ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของการตั้งงบประมาณรายจ่ายไว้ โดยมีการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และมีการวัดผลงาน ในลักษณะวัดประสิทธิภาพในการทำงานว่างานที่ได้แต่ละหน่วยงานนั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าไร

๓. งบประมาณแบบแผนงาน (Planning Programming Budgeting) เป็นการบริหารงบประมาณที่ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของการบริหารงบประมาณแบบแสดงรายการ (Line-Item Budgeting) โดยได้ปรับปรุงระบบและกระบวนการงบประมาณให้สอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารงบประมาณแบบแผนงานและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยมีการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การจัดทำงบประมาณแบบกำหนดสัดส่วนของวงเงินงบประมาณรายจ่ายแต่ละด้านในลักษณะของการวางแผนมหภาคผสมผสานกับการวิเคราะห์รายละเอียด

๔. งบประมาณแบบแสดงการวางแผนการกำหนดโครงการ (Planning Programming and Budgeting System) การบริหารงบประมาณนี้เป็นการแสดงตัวเลขค่าใช้จ่ายระยะยาวของโครงการที่ได้มีการวางแผนไว้เรียบร้อยแล้ว มีสาระสำคัญที่มุ่งความสนใจในเรื่องการกำหนดโครงการ (Program) ตามวัตถุประสงค์อันเป็นพื้นฐาน ไม่ได้คำนึงถึงขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานมีการพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในอนาคต มีการพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายทุกชนิดทั้งค่าใช้จ่ายโดยตรง ค่าใช้จ่ายประเภททุนและไม่ใช้ทุน รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย และมีการวิเคราะห์อย่างมีระบบ เพื่อหาทางเลือกที่จะดำเนินงานประมาณผลอันพึงจะได้จากทางเลือกดำเนินการนั้น ๆ และการเสนอค่าใช้จ่ายและผลอันพึงจะได้รับเพื่อเปรียบเทียบระหว่างทางเลือกดำเนินการนั้น ๆ พร้อมด้วยสมมุติฐาน

๕. งบประมาณแบบฐานศูนย์ (Zero-Based) เป็นการบริหารงบประมาณที่จะพิจารณางบประมาณทุกปีอย่างละเอียดทุกประการ โดยไม่คำนึงถึงว่ารายการหรือแผนงานนั้นจะเป็นรายการหรือแผนงานเดิมหรือไม่ ถึงแม้รายการหรือแผนงานเดิมจะได้รับงบประมาณไปแล้วในปีที่แล้ว แต่อาจจะถูกพิจารณาอีกครั้ง และอาจเป็นไปได้ว่าในปีนี้อาจจะถูกตัดงบประมาณลงก็ได้

๖. งบประมาณแบบสะสม (Incremental Budget) การจัดทำงบประมาณในแต่ละปีเป็นภาระหนัก ต้องใช้ข้อมูลมากในการพิจารณา และต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายงานด้วยกัน ดังนั้นเพื่อให้ทันกับเวลาที่มีอยู่ และให้งบประมาณเสร็จทันและสามารถนำมาใช้จ่ายได้ จึงมีการพิจารณา

งบประมาณเฉพาะส่วนเงินงบประมาณที่เพิ่มใหม่ที่ยังไม่ได้รับการพิจารณาจากปีที่แล้ว^{๕๔}

(๓) ขั้นตอนการบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณ คือ การจัดการดำเนินการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดถูกต้องตามระเบียบ ทันเวลาหรือเหตุการณ์^{๕๕} โดยหลังจากงบประมาณได้รับการอนุมัติแล้ว กิจการก็จะแจกจ่ายงบประมาณที่ได้รับอนุมัตินี้ไปยังทุกฝ่ายเพื่อนำไปปฏิบัติในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งการนำงบประมาณที่ได้รับอนุมัติแล้วไปใช้ปฏิบัติการเรียกว่า การบริหารงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

๑. การดำเนินการตามแผนงบประมาณ เป็นหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติการ (Line) ทุกหน่วยจะต้องรับผิดชอบดำเนินการให้เป็นไปตามงบประมาณในส่วนที่เกี่ยวกับหน่วยงานของตน ถ้าผลการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามงบประมาณ เกิดผลแตกต่างที่ไม่ดี และสาเหตุเกิดจากความบกพร่องหรือไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแล้ว หน่วยงานนั้น ๆ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเอง

๒. การควบคุมงบประมาณ บางกิจการมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องงบประมาณโดยตรงอาจจะเป็นฝ่ายการงบประมาณซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามงบประมาณ ควบคุมโดยให้หน่วยงานส่งรายงานผลการปฏิบัติงานมาเป็นระยะ ๆ ตามแต่จะกำหนดเพื่อติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดนอกเหนือจากหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอยู่แล้ว

๓. การประเมินผลการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องงบประมาณโดยตรงคือฝ่ายการ งบประมาณจะรับผิดชอบประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในกิจการ โดยรับรายงานผลการปฏิบัติงานจริงจากหน่วยปฏิบัติการแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ ที่ตั้งไว้ โดยการติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นหน้าที่สำคัญเพื่อให้การควบคุมได้ผล และรายงานผลการปฏิบัติงานยังแสดงถึงความรับผิดชอบในการทำงาน ช่วยในการติดตามควบคุมการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานถ้าพบว่าแตกต่างไปจากแผนงบประมาณ ฝ่ายบริหารจะต้องพิจารณาหาสาเหตุและจะต้องรับผิดชอบในการค้นหาสาเหตุ ผลต่างจากงบประมาณ ไม่ว่าจะเป็นผลต่างที่ดีหรือไม่ดีก็ต้องรับกระทำทันที ถ้าเป็นผลต่างในทางไม่ดีต้องหาหนทางหรือวิธีการแก้ไขเหตุการณ์นั้นอย่างรวดเร็ว และต้องกระตุ้นให้มีการดำเนินงานไปให้ได้รับผลสำเร็จ นอกจากนี้แล้ว การติดตามควรจะทำตลอดเวลาเพื่อประเมินประสิทธิผลที่ได้รับก่อนจะแก้ไขและเพื่อวางหลักการสำหรับการแก้ไข วิธีการวางแผนและการควบคุมในอนาคตให้ดีขึ้น ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ถ้าพบว่าจะเกิดผลแตกต่างในทางที่ดีก็ควรจะไปเผยแพร่เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่หน่วยงานอื่น ๆ ได้นำไปปฏิบัติต่อไป

๔. การสั่งการเพื่อการแก้ไข การบริหารงบประมาณในขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้าย เมื่อผ่านการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว เกิดผลแตกต่างในทางไม่ดี ฝ่ายบริหารต้อง

^{๕๔} ชัยสิทธิ์ เถลิงมีประเสริฐ, **มาตรฐานการจัดการทางการเงิน ๗ Hurdles** กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๓.

^{๕๕} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ ๑-๗**, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓๑.

ดำเนินการแก้ไข โดยเสนอทางเลือกที่จะใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อได้เปรียบเสียเปรียบในแต่ละวิธี เพื่อนำเสนอให้ผู้อำนาจตัดสินใจเลือกหนทางแก้ไขและสั่งการไปยังหน่วยงานนั้น ๆ ปฏิบัติ^{๕๖}

สรุปได้ว่า งบประมาณเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกอย่างเป็นทางการถึงนโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์การ ซึ่งแสดงออกในรูปตัวเลข ผู้บริหารต้องตระหนักและเห็นความสำคัญในฐานะทรัพยากรทางการบริการที่สำคัญประการหนึ่งที่ต้องมีการจัดองค์การและวางแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับงบประมาณที่มีอยู่ และจัดให้มีการประสานงานกันภายในหน่วยงานเพื่อการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลาที่เร็วที่สุด ซึ่งการบริหารงานงบประมาณในทัศนะของศาสตร์ตะวันตกเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้จ่ายตามหลักสากล คือ (๑) ระบบงบประมาณ ซึ่งมีการนำมาใช้ตั้งแต่เริ่มมีการจัดทำงบประมาณจนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็นประเภทใหญ่ ได้แก่ งบประมาณแบบแสดงรายการ งบประมาณแบบแสดงผลงาน งบประมาณแบบแผนงาน งบประมาณแบบแสดงการวางแผนการ กำหนดโครงการ งบประมาณแบบฐานศูนย์ และงบประมาณแบบสะสม (๒) การบริหารงบประมาณ ซึ่งเป็นการจัดการดำเนินการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องตามระเบียบ ทันเวลาหรือเหตุการณ์ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับ ได้แก่ การดำเนินการตามแผนงบประมาณ การควบคุมงบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการสั่งการเพื่อการแก้ไขในกรณีที่เกิดข้อบกพร่อง

ตารางที่ ๒.๔ การบริหารงบประมาณ (Money)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน	ประมาณการรายรับและรายจ่าย
เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	การจัดทำงบประมาณ (Budget Preparation) และการควบคุมโดยงบประมาณ
นิตยา นวลนิ่ม	เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกอย่างเป็นทางการ
Coulter, M. and Robbins, S.P.	เป็นเงินทุนที่กิจการต้องใช้เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ
สุรศักดิ์ นานานุกูล	การบริหารแหล่งเงินทุน การบริหารใช้เงินทุน การจัดโครงสร้างการเงินให้มั่นคง การควบคุมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
ปิยธิดา ตรีเดช และ ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช	หน้าที่ ๓ ประการ คือ การจัดหาเงินทุน การวางแผนและควบคุมการเงิน การตัดสินใจลงทุน
ชัยสิทธิ์ เถลิงมีประเสริฐ	ประเภทงบประมาณ คือ งบประมาณแบบแสดงรายการ งบประมาณแบบแสดงผลงาน งบประมาณแบบแผนงาน งบประมาณแบบแสดงการวางแผน การกำหนดโครงการ แบบฐานศูนย์ และแบบสะสม

^{๕๖} ธนกร เอกเผ่าพันธุ์, การวางแผนและควบคุมโดยงบประมาณ, (กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๕), หน้า ๗๔-๗๕.

ตารางที่ ๒.๔ การบริหารงบประมาณ (Money) (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	การจัดการดำเนินการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร
ธนกร เอกเผ่าพันธุ์	การบริหารงบประมาณ มีขั้นตอน คือ ๑. การดำเนินการตามแผนงบประมาณ ๒. การควบคุมงบประมาณ ๓. การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ ๔. การส่งการเพื่อการแก้ไข

๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)

(๑) ความหมายของการบริหารวัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ ที่ดิน (Land) เครื่องอำนวยความสะดวก (Facilities) เครื่องมือ (Equipment) และวัสดุหรือพลังงาน (Materials or Energy)^{๕๗} หมายถึง ทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยประการหนึ่งของการบริหาร เพื่อสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือโครงการให้ดำเนินไปตามเป้าหมาย^{๕๘} เป็นทรัพยากรทางการบริหารงานที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องดูแลให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ซึ่งต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่หน่วยงานต้องการใช้อย่างเพียงพอ ทันต่อความต้องการ ขณะเดียวกันจะมีการจัดซื้อจัดหาพัสดุเท่าที่จำเป็นจริง ๆ ไม่เป็นภาระต่อการเก็บรักษาพัสดุมากเกินไป^{๕๙} เทคนิคการจัดการเน้นการจัดการทรัพยากรปัจจัยให้เพียงพอกับความต้องการภายใต้ข้อกำหนดของขอบเขตของงานงบประมาณ ระยะเวลา คุณภาพ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๖๐} ทรัพยากรทางด้านวัสดุและอุปกรณ์ ถือว่า เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยประการหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหาร^{๖๑} ซึ่งทางราชการไม่ได้ใช้คำว่า “วัสดุอุปกรณ์” แต่ใช้คำว่า “พัสดุ” ซึ่งหมายถึง สิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ในบริบทนี้ จึงจะพบว่าพัสดุ ซึ่งมีนัยแห่งความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า วัสดุอุปกรณ์นั่นเอง การจัดการให้พัสดุซึ่งประกอบด้วยครุภัณฑ์และวัสดุถึงมือผู้ใช้ได้ทันเวลาตามปริมาณและคุณภาพที่ถูกต้องและสถานที่ที่ต้องการ^{๖๒} เป็นกระบวนการ

^{๕๗} Bender, J.E., “Morale of Elementary School Teacher”, *Dissertation Abstracts International*, Vo. 33 No. 3 (February 1983): 39-84.

^{๕๘} บุญเรียง ชูชัยแสงรัตน์ และคณะ, *การพัฒนาสถานีนามัยในเขตพื้นที่ทั่วไปและพื้นที่เฉพาะ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๖), หน้า ๕๑.

^{๕๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒.

^{๖๐} สันติ ชินานุวัตวิงศ์, *วิศวกรรมก่อสร้างและการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

^{๖๑} กวี หวังนิเวศน์กุล, *การบริหารงานวิศวกรรมก่อสร้าง*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙), หน้า ๖๙.

^{๖๒} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, *การบริหารพัสดุและสำนักงาน*, (นนทบุรี : สาขาวิชาการจัดการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ เข้ามาอยู่ในรูปแบบของปัจจัยการผลิต^{๒๓} ครอบคลุมกิจกรรมที่รับผิดชอบของใช้และอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจการนั้นให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และครอบคลุมไปถึงการซ่อม การผลิตขึ้นมาเอง การเปลี่ยน และอื่น ๆ ที่ทำให้ได้มาซึ่งพัสดุและอุปกรณ์ที่ต้องการใช้^{๒๔}

(๒) ขั้นตอนการบริหารวัสดุอุปกรณ์

วงจรการบริหารงานวัสดุอุปกรณ์เริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการจำหน่าย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนมาตรฐาน ดังนี้

๑. การวางแผนหรือกำหนดโครงการ แผนงานหรือโครงการมีส่วนสำคัญสำหรับการบริหารพัสดุมาก เพราะเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานขั้นต่อไป แผนงานโดยทั่วไปแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ แผนระยะสั้น แผนระยะปานกลาง และแผนระยะยาว ในการบริหารพัสดุนั้นเน้นแผนระยะสั้น คือ แผน ๑ ปีเท่านั้น เพราะใช้เป็นแม่บทสำหรับขั้นต่อไปของการปฏิบัติงาน

๒. การคำนวณความต้องการ หมายถึง วิธีการประมาณจำนวนความต้องการของพัสดุแต่ละรายการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนงานที่วางไว้ สถิติการใช้พัสดุที่ผ่านมาจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการคำนวณหาความต้องการพัสดุ

๓. การจัดหาพัสดุ หมายถึง วิธีการที่ได้มาซึ่งพัสดุและบริการเพื่อใช้ในราชการ วิธีการในการจัดหาพัสดุต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๔. การแจกจ่ายพัสดุ เป็นขั้นตอนต่อจากการจัดหา กล่าวคือ เมื่อได้จัดหาพัสดุมาก็จะต้องแจกจ่ายพัสดุนั้น ๆ ให้แก่ผู้เข้าไปใช้งานต่อไป

๕. การบำรุงรักษาพัสดุ หรือการซ่อมแซมพัสดุ มีความมุ่งหมายเพื่อรักษาสภาพของพัสดุให้สามารถใช้งานได้ยาวนานที่สุด

๖. การจำหน่ายพัสดุ หมายถึง กรรมวิธีเพื่อปลดความรับผิดชอบที่มีต่อพัสดุนั้น^{๒๕}

สรุปได้ว่า การบริหารวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง กระบวนการจัดการวัสดุและอุปกรณ์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหาร ภาครัฐใช้คำว่า พัก และการบริหารงานพัสดุ ได้แก่ การจัดการให้พัสดุถึงมือผู้ใช้ได้ทันเวลา ตามปริมาณ และคุณภาพที่ถูกต้อง และสถานที่ที่ต้องการ โดยลักษณะของวงจรการบริหารงานวัสดุอุปกรณ์มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน การงบประมาณ ไปจนถึงการบำรุงรักษา ซึ่งมีขั้นตอน คือ (๑) การวางแผนหรือกำหนดโครงการ แผนงานหรือโครงการ (๒) การคำนวณความต้องการ (๓) การจัดหาพัสดุ (๔) การแจกจ่ายพัสดุ (๕) การบำรุงรักษาพัสดุ และ (๖) การจำหน่ายพัสดุ

^{๒๓} จิราพร สุเมธีประสิทธิ์, การบริหารการจัดซื้อ, (กรุงเทพมหานคร : พัฒนาวิชาการ, ๒๕๔๓), หน้า ๔.

^{๒๔} สุมนา อยู่โพธิ์, การจัดซื้อและการบริหารพัสดุ, (กรุงเทพมหานคร : บิ๊กโพธิ์ เพรส, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

^{๒๕} องค์กร เสสเวช, วงจรการบริหารพัสดุ : หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำอัตราพัสดุ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒.

ตารางที่ ๒.๕ การบริหารการบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Bender, J.E.	ที่ดิน เครื่องอำนวยความสะดวก เครื่องมือ และวัสดุหรือพลังงาน
บุญเรียง ชูชัยแสงรัตน์ และคณะ	ทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นทรัพยากรทางการบริหารงานที่สำคัญ
สันติ ชินานุวัติก	การจัดสรรทรัพยากรปัจจัยให้เพียงพอกับความต้องการ
กวี หวังนิเวศน์กุล	เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อกระบวนการบริหาร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	ทางราชการไม่ได้ใช้คำว่าวัสดุอุปกรณ์ แต่ใช้คำว่าพัสดุ
จิราพร สุเมธีประสิทธิ์	เป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ
สุนนา อยู่โพธิ์	ความรับผิดชอบของใช้และอุปกรณ์ และครอบคลุมไปถึงการซ่อม การผลิตขึ้นมาเอง การเปลี่ยน และอื่น ๆ
องค์อร เสสะเวช	มีขั้นตอน คือ การวางแผนหรือกำหนดโครงการ แผนงานหรือโครงการ การคำนวณความต้องการ การจัดหาพัสดุ การแจกจ่ายพัสดุ การบำรุงรักษาพัสดุ และการจำหน่ายพัสดุ

๔) การบริหารจัดการ (Management)

(๑) ความหมายของการบริหารจัดการ

การจัดการ คือ กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๖๖} โดยประสานกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๖๗} เป็นกระบวนการที่ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ^{๖๘} โดยอาศัยการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นและใช้บุคคลอื่นเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ^{๖๙} กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การ ซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน มีกลุ่มบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงาน มีทรัพยากรอื่น ๆ ประกอบด้วยเงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ^{๗๐}

^{๖๖} Ernest Dale, **Management: Theory and Practice**, (New York: McGraw-Hill, 1993), p. 4.

^{๖๗} P. Robbins Stephen and M. Coulter, **Management**, (New Jersey: Prentice Hall International Lnc., 2002), p. 6.

^{๖๘} พยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๖๙} สมยศ นาวิการ, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

^{๗๐} ธีรวุฒิ บุญยภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, **พื้นฐานการบริหารงานอุตสาหกรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒.

(๒) วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การ เป็นการดำเนินงานขององค์การตาม วัตถุประสงค์ขององค์การให้ชัดเจนเหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลงานในการดำเนินงาน องค์การที่ จัดตั้งขึ้นอาจจะคำนึงถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในหลักการดังต่อไปนี้

๑. เพื่อสร้างคุณค่าที่สังคมพึงปรารถนา โดยคำนึงถึงองค์การที่เน้นการให้บริการแก่ ประชาชนเป็นสำคัญ

๒. เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนและแต่ละกลุ่มในองค์การ เพื่อ ร่วมกันทำงานให้สำเร็จประโยชน์

๓. เพื่อความดำรงอยู่และความเจริญรุ่งเรืองขององค์การนั่นเอง กล่าวคือองค์การจะ เจริญก้าวหน้าหรือล้มเหลว ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกระทำการ หรือไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของ องค์การนั้น

๔. เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของงานที่จะทำในองค์การนี้ให้ชัดเจน ไม่เลื่อนลอย ทำให้ ทุกคนที่ทำงานในองค์การทราบและดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕. เพื่อจัดกลุ่มกิจกรรมให้เป็นระบบแบบแผนเดียวกัน คือ วัตถุประสงค์จะเป็นตัวชี้วัด ให้เห็นด้วยการนำหมวดหมู่ของกิจกรรมที่องค์การนั้นต้องดำเนินการมากำหนดไว้ในวัตถุประสงค์หลัก

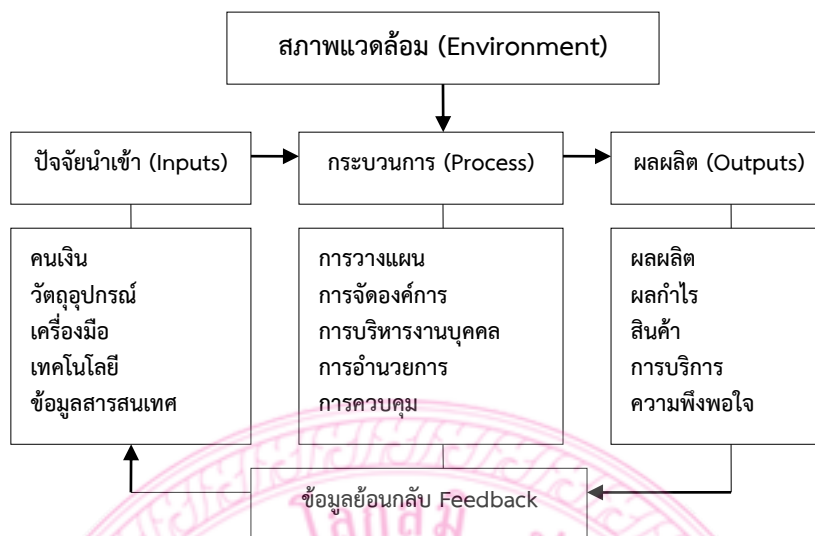
๖. เพื่อกำหนดในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การ ให้มีความเกี่ยวเนื่องกันไปด้วยกัน ทั้งเรื่องของหน่วยงาน บุคคล อำนาจหน้าที่ การบังคับบัญชา การ ติดต่อสื่อสาร การรายงาน และการประชุม เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่ต้องจัดความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีวัตถุประสงค์ ขององค์การที่ตั้งไว้ ก็สามารถแสดงนัยที่นำไปสู่การปฏิบัติเช่นนี้ได้^{๗๑}

(๓) ระบบการทำงานของการบริหารจัดการ

ทฤษฎีระบบของเดวิดอีสตัน (David Easton) ได้เน้นการจัดการที่ระบบชัดเจนเป็น การสร้างประสิทธิภาพให้เกิดแก่องค์การตามแนวคิดของทฤษฎีระบบมีสมมติฐานที่สำคัญว่า ทุกส่วนของระบบมีความสัมพันธ์กับทุกส่วนอื่น ๆ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับส่วนใด ส่วนหนึ่งของระบบ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรกับส่วนอื่น ๆ เนื่องจากส่วนประกอบ ทุกส่วนของระบบไม่มีความเป็นอิสระต่อกัน จากแนวความคิดนี้ในสายตาของนักบริหารมองว่า องค์การ ใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจเอกชนหรือรัฐบาล องค์การทุกหน่วยงานต้องได้รับปัจจัยนำเข้า (Input) มากมายหลายประการ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยนำเข้าเหล่านี้จะได้รับกระบวนการ (Process) โดยองค์การเพื่อผลิตภักดิ์หรือปัจจัยนำออก (Output) ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์^{๗๒}

^{๗๑} สมยศ นาวิการ, การบริหารมีส่วนร่วม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์บรรณกิจ ๑๙๙๑ จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๗๒} วิเชียร วิทย์อุดม, ทฤษฎีองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธีระฟิล์ม, ๒๕๕๔), หน้า ๖๘.

แผนภาพที่ ๒.๑ ทฤษฎีระบบของเดวิดอีสตัน

จากแผนภาพที่ ๒.๑ ทฤษฎีระบบของเดวิด อีสตัน (David Easton) เมื่อศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าการดำเนินการขององค์การเป็นระบบต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมภายใน (Environment) ประกอบด้วย สภาพการทำงาน โครงสร้างองค์การ บรรยากาศในการทำงาน และอื่น ๆ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) หมายถึงทรัพยากรขององค์การที่นำเข้าสู่ระบบการจัดการ ประกอบด้วย คน เงิน วัตถุดิบ เครื่องมือ เทคโนโลยี และข้อมูล เป็นต้น กระบวนการ (Process) หมายถึงขั้นตอนการนำทรัพยากรขององค์การมาดำเนินการแปรสภาพอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม เป็นต้น ผลผลิต (Outputs) หมายถึงสิ่งที่ได้จากการแปรสภาพที่ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ประกอบด้วย ผลผลิต ผลกำไร สินค้า การบริการ และความพึงพอใจ เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึงข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ประกอบด้วย สังคม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย คู่แข่งขัน องค์การอื่น ๆ ข้อมูลเหล่านี้ผู้จัดการนำมาใช้เพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรสภาพเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจมากขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการจัดการที่ต้องใช้ศิลปะและกลยุทธ์การทำงานร่วมกัน และต้องอาศัยทรัพยากรอื่น ๆ ประกอบด้วย เงินทุน เครื่องจักร และวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์การกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การ คือ ๑. เพื่อสร้างคุณค่าที่สังคมพึงปรารถนา ๒. เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์การ ๓. เพื่อความดำรงอยู่และความเจริญรุ่งเรืองขององค์การ ๔. เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของงานที่จะทำในองค์การ ๕. เพื่อจัดกลุ่มกิจกรรมให้เป็นระบบแบบแผนเดียวกัน และ ๖. เพื่อกำหนดในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การ ระบบการทำงานของการบริหารจัดการ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) มากหมายหลายประการ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยนำเข้าเหล่านี้จะได้รับกระบวนการ (Process) และปัจจัยนำออก (Output) ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์

ตารางที่ ๒.๖ การบริหารจัดการ (Management)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Ernest Dale	กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ
P. Robbins Stephen and M. Coulter	ประสานกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ
พยอม วงศ์สารศรี	กระบวนการที่ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ
สมยศ นาวิการ	การทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นและใช้บุคคลอื่นเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ
ธีรวุฒิ บุญยภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์	กระบวนการอย่างหนึ่งภายในองค์การ ซึ่งมีลำดับการทำงานเป็นขั้นตอน
สมยศ นาวิการ	วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การ คือ ๑. เพื่อสร้างคุณค่าที่สังคมพึงปรารถนา ๒. เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์การ ๓. เพื่อความดำรงอยู่และเจริญรุ่งเรืองขององค์การ ๔. เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของงานที่จะทำในองค์การ ๕. เพื่อจัดกลุ่มกิจกรรมให้เป็นระบบแบบแผนเดียวกัน และ ๖. เพื่อกำหนดในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การ
วิเชียร วิทยอุดม	ระบบการทำงานของการบริหารจัดการ คือ ป้อนปัจจัยนำเข้า (Input) มากหมายหลายประการ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยป้อนปัจจัยนำเข้าเหล่านี้จะได้รับกระบวนการ (Process) โดยองค์การเพื่อผลิตผลลัพธ์หรือป้อนปัจจัยนำออก (Output) ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับงานสาธารณูปการ

งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานละเอียดอ่อนเป็นงานระดับท้องถิ่น และการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์สามเณร มีรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของงานสาธารณูปการ

คำว่า “การสาธารณูปการ” เป็นคำนาม หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางเรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน

๒. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

๓. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่นการจัดงานวัด การรับบริจาค

๔. การศาสนสมบัติของวัด^{๗๓}

สาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลและรักษาสิ่งก่อสร้างอาคารสถานที่ งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ^{๗๔}

สำหรับแนวคิดและวิธีการด้านการสาธารณูปการนั้น หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ. ๒๔๔๘ ใช้คำว่า “องค์การสาธารณูปการ” แต่ในปัจจุบันบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคม และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางเรียกว่า “การสาธารณูปการ” ทั้งองค์การสาธารณูปการและการสาธารณูปการ มีความหมายในการรวมกิจการคณะสงฆ์อย่างเดียวกัน^{๗๕}

สาธารณูปการ หมายถึง บริการเพื่อสาธารณะซึ่งดำเนินการโดยองค์กรของรัฐหรือเอกชน โดยการควบคุมของรัฐบาล ซึ่งได้แก่บริการในเรื่องเคหะการ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การอนามัย ความปลอดภัย สันทนาการ และบริการอื่น ๆ ตามความต้องการของประชาชน และเป็นกิจการที่ไม่หวังผลกำไรแม้ว่าการพัฒนาจะช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าก็ตาม แต่ถ้าไม่มีการวางแผนป้องกันผลกระทบต่องานศิลปกรรมทั้งที่อยู่บนพื้นดิน ใต้ดิน และใต้น้ำแล้ว ตัวศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบจะถูกทำลายเสียหายได้ ลักษณะการพัฒนาที่มีผลกระทบต่องานศิลปกรรมที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านการสาธารณูปการ งานสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ การพัฒนาเหล่านี้ การดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่การดำเนินการให้วัดทั่วประเทศเป็นวัดโดยสมบูรณ์เป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เพื่อศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นที่ทำบุญฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และกระทำกิจกรรมสังคมร่วมกันของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชนตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ศิลปโบราณสถานของสังคม^{๗๖}

การสาธารณูปการ โดยรวมหมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวกสบาย การทำถนน ทางเดินในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ การสาธารณูปการ เป็นงานประจำของเจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ ทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งจำเป็น รักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วไว้

^{๗๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๖๓๕.

^{๗๔} กรมการศาสนา, คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๗.

^{๗๕} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปยุโธ), คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๑๑.

^{๗๖} ชำเลียง วุฒิจันทร์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๕), หน้า ๑๐๒.

และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้ เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและพระสงฆ์ภายในวัด ในการนี้ให้รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็นสมบัติส่วนรวมของพระสงฆ์ มิใช่สมบัติส่วนตัวของผู้หนึ่งโดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า ภณฑาการ โดยเฉพาะ และเป็นกิจหนึ่งใน ๖ ของกิจการของคณะสงฆ์ ซึ่งหมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์รวมถึงการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นพระอารามหลวง^{๗๗}

สรุปได้ว่า งานสาธารณูปการ หมายถึง การบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกรูปต้องมองเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง และรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดี จะต้องรู้จักวิธีบูรณปฏิสังขรณ์ โดยยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การรักษาดูแลทำนุบำรุงศาสนวัตถุและศาสนสถานและการจัดทำวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานของเจ้าอาวาส และเป็นงานละเอียดอ่อนที่มีความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานของเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานด้านอื่น ๆ การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการจึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

ตารางที่ ๒.๗ ความหมายของงานสาธารณูปการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ราชบัณฑิตยสถาน	๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ๒. กิจการอันเกี่ยวกับวัด ๓. กิจการของวัดอื่น ๆ ๔. การศาสนสมบัติวัด
กรมการศาสนา	สาธารณูปการ คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๘ ใช้คำว่า “องค์การสาธารณูปการ” ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ส่วนกลางเรียกว่า “การสาธารณูปการ”
ชำเลื่อง วุฒิจันทร์	บริการเพื่อสาธารณะซึ่งดำเนินการโดยองค์กร เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่น ๆ
กองแผนงาน	การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด รมรื่น สะดวกสบาย การทำถนน ทางเดิน และการตกแต่งวัด

^{๗๗} กองแผนงาน, คู่มือพระสังฆาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

๒.๒.๒ วัตถุประสงค์ของงานสาธารณูปการ

งานสาธารณูปการ มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมและส่งเสริมการก่อสร้างและการบูรณะซ่อมแซม ซึ่งเป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นหัวใจของการคณะสงฆ์ แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาส เป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วน ทุกชั้น ต้องมีความสัมพันธ์กัน ๒ ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการและส่งเสริมการสาธารณูปการ ซึ่งการสาธารณูปการของเจ้าอาวาสมีดังต่อไปนี้

- ๑) ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
- ๒) ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่นและก่อสร้างตามแบบแปลน
- ๓) ควบคุมให้แต่ละวัดสร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ
 - ๔) ควบคุมการเงินและบัญชีรายรับ-จ่าย ของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
 - ๕) ควบคุมดูแลการเอกสารต่าง ๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
 - ๖) ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง^{๗๘}

การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการ วัดจะต้องมีแผนผังกำหนดการปลูกสร้างภายในวัด บริเวณวัดมีการปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้เกี่ยวกับพุทธประวัติ ทำให้วัดเป็นแหล่งศึกษา สถานที่ที่ร่มรื่น ลานวัดสะอาด ปราศจากมูลฝอย สิ่งปฏิกูล มีถังรองรับขยะ มีถนนทางเดินเท้าวัดควรมีประตู ปิดเปิดตามวันเวลา เพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สิน มีป้ายแสดงสิ่งสำคัญ ๆ เพื่อดึงดูดความศรัทธาของประชาชน ตามสมควร การทำเสนาสนะก็ดี แผ่นป้ายก็ดีให้ใช้สีเทาเรียบ ๆ ไม่ฉูดฉาดการปลูกสร้าง เสนาสนะภายในวัด ให้รักษาไว้ซึ่งศิลปกรรมของไทยมีการจัดระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ไฟฟ้าที่อยู่อาศัย มีระบบกำจัดสิ่งปฏิกูล ห้องน้ำ ห้องส้วม จัดสวัสดิการภิกษุสามเณร ได้รับความผาสุกในการบำเพ็ญสมณธรรม วัดควรจัดบริเวณและอาคารสถานที่ให้ร่มรื่นสวยงาม สะอาด สงบและมีสภาพเป็นอุทยาน หรือสวนป่าที่มีความร่มรื่นและเป็นธรรมชาติมากที่สุด จัดวางแผนผังที่เป็นสัดส่วนโดยแบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และเขตฆาปนกิจสงเคราะห์ให้เป็นระเบียบ จัดให้มีหอกระจายข่าว เพื่อสอดแทรกความรู้และบริการข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน อีกทั้งจัดธรรมสถานหรือสวนธรรม เพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมศีลธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนหรือคนในท้องถิ่น^{๗๙}

การบริหารจัดการวัด ด้านงานสาธารณูปการนั้น มีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ ได้แก่

- ๑) เพื่อการจัดการด้านต่าง ๆ คือ ป้ายชื่อวัดตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความสง่างาม แผนผังติดตั้งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ชัดเจน แสดงอาณาเขตและรายละเอียดสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดชัดเจน ป้ายเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ของวัด แสดงหรือเผยแพร่การดำเนิน

^{๗๘} พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมมวโร), “การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”, สารนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๕๙-๖๐.

^{๗๙} พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๔๑.

กิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ป้ายประวัติวัดโดยย่อ เพื่อแสดงประวัติวัดเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป ป้ายนิเทศ ข้อมูล เพื่อแสดงจำนวนสถิติ ข้อมูลต่าง ๆ ของวัดป้ายคติธรรม พุทธภาษิต เพื่อเผยแพร่คติธรรมหรือพุทธภาษิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือคติธรรมสอนใจแก่บุคคลที่เข้ามาในวัด มุมหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ

๒) เพื่อการปรับปรุง คือ พัฒนา ดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด บริเวณวัด สงบร่มรื่น มีการจัดบริเวณวัด สถานที่ให้เป็นระเบียบมีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย มีบริเวณปลูกดอกไม้ไม้ประดับ เพื่อความร่มรื่น สวยงามและมีการจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน

๓) เพื่อการใช้ประโยชน์ คือ อาคารความสะอาดและมั่นคงแข็งแรง อาคารเสนาสนะ มีความมั่นคงปลอดภัยต่อการพำนักอาศัย เพื่อใช้ประโยชน์หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด มีสิ่งปลูกสร้างและอาคารเสนาสนะต่าง ๆ เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์

๔) เพื่อการบริหารจัดการและดูแล คือ ศาสนสมบัติของวัดดำเนินการ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การจัดทำบัญชีการเงินของวัด การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด การแต่งตั้งไวยาวัจกรของวัด และการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด^{๔๐}

จุดมุ่งหมายในการพัฒนาสาธารณูปการน่าจะแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) เพื่อพัฒนาวัด ๒) เพื่อพัฒนาคนในวัด และ ๓) เพื่อพัฒนาชุมชน และโดยสรุปความมุ่งหมายของสาธารณูปการก็เพื่อรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือแก่สังคมผู้เป็นเจ้าของวัดให้ถาวรสืบไป^{๔๑}

วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการวัด ด้านงานสาธารณูปการ ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑) พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกรักแก่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นว่าวัดเป็นของตน มีความรู้สึกรักหวงแหนและช่วยกันดูแลรักษา

๒) สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย ๕ ประการ คือ เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นที่ที่ชาวบ้านได้เข้ามาหาความสงบทางกายทางใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

๓) สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาดร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา

๔) สร้างความหนึ่งเดียวกัน ระหว่างวัดกับประชาชน ในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการ “สาธารณูปโภค สาธารณูปการ” ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลาง

๕) เพื่อให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่าวัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยงานเดียวกัน ให้ความ

^{๔๐} พระเจริญ ฑนตจิตโต (คางคำ), “การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทศนใหม่”, **คุณวินิพนธ์ ศาสนศาสตร์คุณวินิพนธ์** สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), หน้า ๑๓๒.

^{๔๑} พระครูสังฆรักษ์อนันต์ สุทธิมน (บุบง), “รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี”, **คุณวินิพนธ์พุทธศาสตร์คุณวินิพนธ์** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔), หน้า ๖๐.

ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน^{๘๒}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อควบคุมและส่งเสริมการก่อสร้างและการบูรณะซ่อมแซม ควบคุมการทำแผนผังวัด ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัด ควบคุมการสร้างถาวรวัตถุ ควบคุมการเงินและบัญชี ควบคุมดูแลการเอกสาร ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติ เพื่อการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อการใช้ประโยชน์ เพื่อการบริหารจัดการและดูแล เพื่อดึงดูดความศรัทธาของประชาชน เพื่อสอดแทรกความรู้และบริการข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมศีลธรรม เพื่อพัฒนาวัด คนในวัด และพัฒนาชุมชนให้เกิดความรู้สึกดีต่อวัด สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นที่ยอมรับ

ตารางที่ ๒.๘ วัตถุประสงค์ของงานสาธารณูปการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมฺมวโร)	เพื่อควบคุมและส่งเสริมการก่อสร้างและการบูรณะซ่อมแซมเสนาสนะ ถาวรวัตถุ การเงินและบัญชี งานเอกสารและศาสนสมบัติของวัด
พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)	เพื่อบริหารจัดการวัดให้สงบเรียบร้อย เพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมศีลธรรม เพื่อสอดแทรกความรู้และบริการข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน เพื่อดึงดูดความศรัทธาของประชาชน
พระเจริญ ทนตจิตฺโต (คางคำ)	เพื่อการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ และเพื่อการบริหารจัดการและดูแล
พระครูสังฆรักษ์อนันต์ สุทธิมน (บุ๋บง)	เพื่อพัฒนาวัด ๒) เพื่อพัฒนาคณะในวัด และ ๓) เพื่อพัฒนาชุมชน
กองพุทธศาสนสถาน สำนักงาน	เพื่อให้เกิดความรู้สึกดีต่อชุมชน สร้างวัดให้มีความหมาย
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ	สร้างความสัมพันธ์ และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๒.๒.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการ

ความมุ่งหมายของสาธารณูปการก็เพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือแก่สังคมผู้เป็นเจ้าของวัดให้วัดพัฒนาถาวรสืบไป ในปัจจุบันกิจการคณะสงฆ์และการพัฒนาพระศาสนาด้านสาธารณูปการของวัดแบ่งได้เป็น ๓ เรื่อง ได้แก่ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด^{๘๓} ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

^{๘๒} กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๔), หน้า ๗.

^{๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖-๗.

๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัดเพื่อให้วัดเป็นที่สัปปายะดังกล่าวข้างต้น เจ้าอาวาสจะต้องจัดให้มีการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการของวัด เพื่อให้มีความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้านและมีสภาพเป็นวัดในทางพระพุทธศาสนา คือ

๑. การทำป้ายชื่อวัด ซึ่งนิยมทำด้วยวัสดุที่คงทน มีขนาดพอสมควร เขียนระบุชื่อวัด และที่ตั้งให้ถูกต้อง และทำการจัดตั้งให้เหมาะสมสังเกตได้ง่าย

๒. การทำประวัติวัด ซึ่งนิยมเขียนประวัติวัดไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ชื่อวัดมีความหมายอย่างไร สถานที่วัดมีอาณาเขตกว้างยาวเท่าไร ถาวรวัตถุและปูชนียวัตถุภายในวัด สร้างเมื่อไร ใครเป็นผู้สร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ.อะไร สิ้นค่าใช้จ่ายเท่าไร ลำดับเจ้าอาวาส นับตั้งแต่เริ่มสร้างวัดมาจนถึงปัจจุบัน สถิติพระภิกษุสามเณรและ ขรวาสวามีเท่าไร สถิติการศึกษา พระปริยัติธรรม เป็นต้น

๓. การทำแผนผังวัด หรือการวางแผนผังของวัด โดยสมควรที่จะมีการประชุมระหว่าง เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัด รวมทั้งพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ในการวางแผนผังของวัด เพื่อให้สะดวกในการก่อสร้าง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของวัดและเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัทที่จะต้องจัดตั้งดำเนินการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

๔. การสร้างถาวรวัตถุอันเหมาะสม เจ้าอาวาสและคณะกรรมการวัดจะต้องพยายามรักษาความเป็นระเบียบในการก่อสร้างถาวรวัตถุให้เป็นไปตามแผนที่ได้ตกลงกันไว้ โดยเน้นที่ประโยชน์ในการใช้และชุมชนเป็นหลัก^{๔๔}

ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ.๒๕๓๗ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๔ วัดใดมีความประสงค์จะปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ของวัดขึ้นใหม่ในที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าปลูกสร้างอาคารอยู่ก่อนก็ดี จะปรับปรุงแก้ไขอาคารของวัด ซึ่งปลูกสร้างอยู่ในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ก่อนให้เป็นอาคารพาณิชย์ก็ดี ให้ดำเนินการตามวิธีการดังต่อไปนี้

(ก) วัดดำเนินการปลูกสร้างเป็นอาคารของวัด โดยขอให้ผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้น บริจาคค่าปลูกสร้างตามราคาที่ปลูกสร้าง และให้ได้สิทธิการเช่ามีกำหนดจำนวนปีตามสมควรแก่ท้องที่ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เช่าบริจาคมูลค่าบำรุงวัดด้วยก็ให้ขยายเวลาการเช่าออกไปอีกตามสมควรแก่จำนวนมูลค่าบำรุงวัดในการเก็บค่าเช่า ให้จัดเก็บตามความเหมาะสมของอาคารและท้องถิ่น ส่วนการทำสัญญาเช่าให้เป็นไปตามมาตรา ๔๐ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ.๒๕๐๕

(ข) ในกรณีดังกล่าวใน (ก) ถ้าผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นไม่สามารถบริจาคค่าปลูกสร้างอาคารได้ก็ดี ไม่มีความประสงค์จะเช่าที่ดินหรืออาคารนั้นต่อไปก็วัดจะมอบให้ผู้อื่นปลูกสร้างอาคารได้ โดยยกกรรมสิทธิ์ให้แก่วัดทันที พร้อมกับมีเงื่อนไขตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา และให้วัดช่วยรื้อย้ายอาคารจากที่เช่า หรือค่าขนย้ายออกจากอาคารให้แก่ผู้เช่าตามจำนวนอันควร

^{๔๔} จามร ช่างมงคล, “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดการงานสาธารณูปการของวัดเวฬุวนาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”, สารนิพนธ์พุทธศาสนธรรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

(ค) เมื่อวัดได้ดำเนินการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้เช่าที่ดินหรืออาคารดังกล่าวใน (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี แต่ผู้เช่าที่ดินหรืออาคารนั้นไม่ยอมตกลงด้วย ให้วัดหรือผู้จัดประโยชน์แทนวัดเสนอข้อขัดแย้งไปยังคณะกรรมการตามความในข้อ ๖ ในกรณีเช่นนี้ผู้เช่ามีสิทธิที่จะเสนอข้อขัดแย้งนั้นได้^{๘๕}

๒) ด้านการพัฒนาวัด

การพัฒนาวัดหรือการจัดการสาธารณูปการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการมีวัดนั้น เจ้าอาวาสจะต้องมีการตื่นตัว มีการเคลื่อนไหว และบำเพ็ญตนเป็น “อรรถจารีบุคคล” คือ “บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์”^{๘๖} กระบวนการพัฒนาวัดนั้นมีขั้นตอนการดำเนินการในการพัฒนาวัดให้เกิดประสิทธิภาพดังต่อไปนี้

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการ การพัฒนาวัดควรจะได้ดำเนินการไปในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อระดับความคิดและความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งอาจประกอบด้วยพระสงฆ์ภายในวัดประมาณ ๕-๗ รูป คฤหัสถ์ประมาณ ๗-๑๐ คน โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและที่สำคัญจะต้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้วยดี เมื่อติดต่อหาพบเป็นการภายในเรียบร้อยแล้ว จึงประกาศแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร และปิดประกาศให้ทราบทั่วกันทั้งวัด และหมู่บ้าน และจัดทำสำเนาเอกสารส่งให้เจ้าคณะปกครองเหนือตนทราบตามลำดับ

๒. การชี้แจงพระภิกษุ สามเณร การประชุมชี้แจงแก่พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัดเป็นสิ่งจำเป็นที่ท่านเจ้าอาวาสควรกระทำเป็นประจำ ๆ ประมาณเดือนละ ๑ ครั้ง การชี้แจงนั้น คือการแจ้งความเปลี่ยนแปลงพัฒนาของวัดและความก้าวหน้าในการพัฒนาวัดให้ทราบโดยทั่วกันและขอความร่วมมือจากบุคคลในวัดทุกประเภท ถ้าวัดมีโรงเรียนตั้งอยู่ในวัดก็ให้แนะนำแก่ครูและนักเรียนด้วย เช่น เมื่อวัดเริ่มทำความสะอาดบริเวณวัด ก็ให้ทุกคนรู้จักช่วยกันรักษาความสะอาด อย่างพิเศษกระตือรือร้นหรือเศษอาหารบนลานวัด เป็นต้น

๓. การประชุมคณะกรรมการ การประชุมครั้งแรกถือเป็นครั้งสำคัญมาก ควรนัดประชุมวันที่กรรมการจะมาประชุมได้พร้อมเพรียงกัน เรื่องที่ควรนำเข้าวาระการประชุมครั้งแรก ควรมีประเด็นเรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงนโยบายของรัฐบาล และคณะสงฆ์ในการพัฒนาวัดว่า มีวิสัยทัศน์และพันธกิจในการส่งเสริมให้วัดพัฒนาทางด้านวัตถุและด้านจิตใจควบคู่กันไป สำหรับเป้าหมายในการพัฒนาวัดก็คือมุ่งพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งเจ้าอาวาสควรมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดีพอเพื่อสมาชิกจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน การพัฒนาวัดจะได้ดำเนินการไปอย่างถูกต้องตามเป้าหมาย เรื่องอาณาเขตของวัด ควรจะพิจารณากันถึงการจัดการให้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัดให้เรียบร้อย การกำหนดเขตวัดเพื่อการจัดทำแผนผังวัดได้แก่ การกำหนดว่า หน้าวัด หลังวัด ควรอยู่ทางทิศใดจึงจะเหมาะสม จะแบ่งเนื้อที่วัดออกเป็นเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตสาธารณสงเคราะห์ตรงไหน อย่างไร จำเป็นต้องจัดทำรั้วหรือกำแพงหรือไม่ เป็นต้น เรื่องการจัดทำโครงการพัฒนาวัด สมาชิกต้องช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่า ทางวัดควร

^{๘๕} กองแผนงาน, **คู่มือพระสังฆาธิการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๗๙.

^{๘๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธนธัชการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๕๓๒.

จะต้องทำอะไรบ้าง สิ่งไหนจำเป็นจะต้องทำก่อน หรือหลังจะทำเมื่อไร ใช้เวลาเท่าใด ใช้กำลังงานและงบประมาณจากไหน งานนั้น ๆ ควรมอบหมายให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานรวบรวมได้และจัดทำเป็นแผนงานของวัด เรียงตามลำดับงานที่สำคัญและความจำเป็นก่อนหลังไว้เพื่อเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินผล

๔. การจัดทำแผนผังวัด ควรหาบุคคลผู้ที่มีความรู้ในการทำแผนผังวัดมาช่วยจัดทำให้ เช่น ช่างจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ช่างจากเทศบาล ครู อาจารย์วิทยาลัยเทคนิค เป็นต้น แผนผังวัดควรจัดทำแผนผังสภาพปัจจุบัน แสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของสภาพปัจจุบันทั้งหมด แผนผังโครงการ เป็นแผนผังที่ควรจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาวัด ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาวัดในการประชุมครั้งที่ ๑ วาระที่ ๒ เรื่องการกำหนดเขตวัดเพื่อจัดทำแผนผังวัด แผนผังโครงการนี้เป็นแผนผังที่สมบูรณ์ที่คาดการณ์ล่วงหน้าว่า เมื่อการพัฒนาวัตถุเบ็ดเสร็จแล้ว สภาพของวัดในอนาคตจะเป็นอย่างไร หน้าวัด หลังวัด จะหันไปทางทิศไหน อาคารเสนาสนะแต่ละหลังจะตั้งเป็นหมวดหมู่อยู่อย่างไร สิ่งใดจะต้องรื้อทิ้ง สิ่งใดจะต้องเคลื่อนย้าย สิ่งก่อสร้างที่จะปลูกสร้างใหม่ จะปลูกตรงไหน บริเวณวัดจะตกแต่ง และจะตัดถนนเช่นไร การนี้ผู้ทำแผนผังวัดจะต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดวาง แผนผังวัด และตกแต่งบริเวณ จึงจะสามารถทำได้เหมาะสมสวยงามตามสภาพของพื้นที่ตั้งวัดและสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของละแวกนั้น ในการจัดทำแผนผังโครงการ พระสังฆาธิการ ควรจะจัดเป็นหมวดหมู่โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อที่ของวัดออกเป็นเขตต่าง ๆ เขตพุทธาวาส ได้แก่ เขตที่ตั้งอุโบสถ วิหารลานพระเจดีย์ เป็นต้น เขตสังฆาวาส ได้แก่ เขตที่ตั้งกุฏิสงฆ์ โรงครัว เรือนไฟ ที่สรงน้ำ เขตสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ บริเวณโรงเรียนพระปริยัติธรรม ศาลาสวดศพ ฌาปนสถาน ลานจอดรถ เป็นต้น หากวัดมีที่ดินแปลงที่ตั้งวัดเหลือพอที่จะจัดสรรประโยชน์ได้ให้เสนอสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อกำหนดเป็นเขตจัดสรรประโยชน์ตามที่จะระบุไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๑๑) ข้อ ๒ แผนผังวัดที่จัดทำขึ้นนั้น ต้องใช้มาตราส่วนเป็นเครื่องประกอบในการย่อขนาดอาคารสถานที่ต่าง ๆ จากสภาพความเป็นจริงให้ถูกต้องด้วย

๕. การจัดทำโครงการพัฒนาวัด เมื่อคณะกรรมการ ได้ประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องแผนงานพัฒนาวัดว่า จะต้องทำงานหรือกิจกรรมใดบ้าง ตามลำดับความสำคัญก่อนหลังแล้ว ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ ควรจะได้เขียนโครงการกิจกรรมให้ชัดเจน เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการก่อนที่จะดำเนินการกิจกรรมของวัดที่จะพัฒนาแยกได้เป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุ หมายถึง การพัฒนาสภาพวัดให้เกิดศรัทธาทางรูปธรรม ได้แก่ อาคารเสนาสนะมีเอกลักษณ์ของการเป็นวัดไทย ปลูกสร้างอยู่เป็นหมวดหมู่สวยงามและไม่ใหญ่โตเกินความจำเป็นแห่งประโยชน์ใช้สอย และสภาพแวดล้อมของวัดและชุมชน ถนนบริเวณวัดสะอาด ร่มรื่น ตกแต่งด้วยไม้ยืนต้น ไม้ดอกออกผล ไม้ประดับอย่างเหมาะสม อาณาเขตของวัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ การก่อสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนผังโครงการที่จัดทำไว้ การพัฒนาทางด้านจิตใจ หมายถึง การพัฒนาทางนามธรรม เช่น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่ศาสนิกชนในท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดควรจะเป็นศูนย์กลางจัดขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อชุมชนหมู่บ้านนั้น การพัฒนาทางด้านนี้ควรจะได้ทำหน้าที่หรือพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงสภาพวัดทางด้านวัตถุหรือรูปธรรม ตัวอย่างกิจกรรมที่วัดควรจัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ได้แก่ การจัดให้มีการ

สอนปริยัติธรรมภายในวัด และส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณร ในวัดได้ศึกษาหาความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การจัดการบริเวณอาคารสถานที่ของวัด เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษา สุขา ศาลา หรือสถานเอนกมัย ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศาลาพักผ่อน หรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ สร้างบ่อน้ำดื่ม น้ำใช้สอย การจัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารพืชพันธุ์เกษตร ธนาคารโคกระบือ กองทุนมูลนิธิ สหกรณ์ ศูนย์บริการสาธารณะ ศูนย์ฝึกวิชาชีพ เป็นต้น ไว้อำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนในท้องถิ่น

๖. การดำเนินการพัฒนาวัด เมื่อได้ดำเนินการทำแผนผังวัดแล้ว ก็จัดการทำแผนผังโครงการพัฒนาวัด ซึ่งได้แก่กิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการในการประชุมครั้งต่อ ๆ มาเรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มการพัฒนาได้เลยโดยอาจจะกำหนดวันประชุมนมัสการพระรัตนตรัย และประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกาศชี้แจงความมุ่งหมายในการพัฒนาวัด และโครงการต่าง ๆ ที่วัดจะดำเนินการให้ทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้งเชิญชวนและขอความร่วมมือจากประชาชน ในการที่จะดำเนินการพัฒนาวัดในโครงการต่าง ๆ นั้นด้วย จากนั้นก็ร่วมกันทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ ทำรั้ววัดไว้เป็นที่ระลึกจะเป็นการดียิ่ง ซึ่งในโอกาสข้างหน้าวัดจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านอีกด้วย^{๘๗}

กรมการศาสนาได้อนุมัติให้บรรจุโครงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนไว้ในแผนฉบับนี้ด้วย โดยกรมการศาสนาได้ดำเนินการให้คำแนะนำการพัฒนาวัดทั้งเอกสารการจัดประชุมถวายความรู้พระสังฆาธิการจัดเจ้าหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำ และการจัดเงินงบประมาณช่วยอุปถัมภ์วัด อย่างต่อเนื่องตลอดมา เพื่อให้ทราบถึงผลของการพัฒนาวัด กรมการศาสนาจึงได้จัดทำแผนประเมินสภาพการพัฒนาวัดขึ้น เพื่อใช้ประเมินสภาพการพัฒนาของวัดว่ามีความก้าวหน้าในการพัฒนาในแต่ละด้านอย่างไรบ้าง ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบผลการพัฒนาวัดโดยทั่วไป แบบการประเมินมาตรฐานวัดแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านบริเวณวัด เสนาสนะ ถาวรวัตถุ ด้านการบริหารและการปกครอง การจัดและดูแลรักษาศาสนสมบัติ การศึกษาอบรม การเผยแผ่ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดการประเมินแต่ละด้าน ดังนี้

๑. บริเวณวัด เสนาสนะ ถาวรวัตถุดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การให้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย การสงเคราะห์พระภิกษุสามเณร การจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือเด็ก การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทานการบริจาคทรัพย์ สร้างโรงพยาบาล โรงเรียนหรือสถานที่ทางราชการการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

๒. การบริหารและการปกครองเป็นภารกิจที่เจ้าอาวาสหรือเจ้าคณะปกครองดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เป็นต้น

๓. การจัดและดูแลรักษาศาสนสมบัติ โดยดำเนินการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะและศาสนวัตถุ เพื่อให้วัดเป็นสถานที่สัปปายะ การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้างอุโบสถ วิหารลานพระเจดีย์ อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ เป็นต้น

^{๘๗} พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญโญ), การพัฒนาพระสังฆาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๗-๘.

๔. การศึกษา อบรม เผยแผ่ มีการดำเนินถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนให้พุทธศาสนิกชน ได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำมาไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถา ในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ ธรรมะด้วยสื่อต่าง ๆ หรือการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม

๕. การสาธารณสงเคราะห์ ต้องดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การให้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย การ สงเคราะห์พระภิกษุสามเณร การจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือเด็ก การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรค ร้าย ผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงทานการบริจาคนิเวศน์ สร้างโรงพยาบาล โรงเรียนหรือสถานที่ทาง ราชการการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เป็นต้น^{๘๘}

๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตราที่ ๔๐ ได้แบ่งศาสนสมบัติ ออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง

๒. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง

โดยที่การจัดการดูแลรักษาศาสนสมบัติทั้งสองประเภทรูปนั้น มีทั้งที่อยู่ในส่วนของรัฐและ ของมหาเถรสมาคม ซึ่งในศาสนสมบัติของวัดนั้น มีเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการ ตามความในพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ มาตราที่ ๓๗ ระบุหน้าที่เจ้าอาวาสไว้ว่า

๑. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

๒. ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่อยู่หรือพำนักอาศัยภายในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

๓. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์

๔. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล^{๘๙}

การจัดทำบัญชีวัดนั้นต้องแยกเงินของวัดออกเป็นประเภท เพื่อให้สะดวกต่อการบริหาร จัดการกิจการต่าง ๆ ของวัด ดังนี้

๑. เงินผลประโยชน์ ได้แก่ เงินที่ได้มาจากการจัดประโยชน์ของวัด เช่น เงินค่าเช่า ค่าผาติกรรม ดอกเบี้ย ส่วนลด เงินค่าบำรุง เงินค่าขายสิ่งของ เงินค่าชดเชยและเงินค่าปรับและเงินใด ๆ ที่เป็นส่วนที่ออกเวยขึ้นจากศาสนสมบัติของวัด

๒. เงินการกุศล ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคเจาะจงการกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บริจาค เป็นค่าภัตตาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าก่อสร้างถาวรของเจ้าภาพ เงินบำรุงพระอาพาธและเงินอื่น ๆ ในลักษณะเช่นนี้ ส่วนเงินบไต่ที่มีผู้บริจาคให้แก่วัดเพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาประโยชน์ จากวัด จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ต้องนับว่าเป็นเงินผลประโยชน์ของวัดทั้งสิ้น และผู้จะอ้าง

^{๘๘} กรมการศาสนา, **คู่มือการประเมินมาตรฐานวัดพัฒนาตัวอย่าง**, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๕๓), หน้า ๖๗.

^{๘๙} กนก แสนประเสริฐ, **ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

เอาจำนวนเงินที่ตนบริจาคทำบุญกับวัดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน หรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแลกเปลี่ยน เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์จากวัดได้ไม่ เช่น การลดค่าเช่า ค่าบำรุงจากการเช่าที่วัด เพราะอ้างว่าผู้นั้นเคยทำบุญกับวัดมามาก การรับเงินผลประโยชน์และเงินการกุศลวัดจะต้องออกไปเสริมรับเงินทุกครั้ง ทุกรายการ เมื่อออกไปเสริมรับเงินให้แก่ผู้ชำระเงินแล้ว วัดจะออกไปบุญโมทนาอีกต่างหากหรือไม่ก็แล้วแต่ทางวัดจะเห็นสมควร ใบเสริมรับเงินให้ใช้แบบของกรมการศาสนา

เงินผลประโยชน์ของวัด ให้วัดเก็บไว้ได้ ๓,๐๐๐ บาท เป็นอย่างมากส่วนที่เกินจาก ๓,๐๐๐ บาท ไปเท่าไร ให้นำฝากไว้กับหน่วยราชการ ดังต่อไปนี้ กรมการศาสนา อำเภอที่วัดนั้นตั้งอยู่ จังหวัดที่วัดนั้นตั้งอยู่ หรือธนาคาร หากนำฝากหน่วยงานดังกล่าวไม่สะดวก จะนำฝากไว้กับนิติบุคคลก็ได้แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อนจึงนำฝาก วิธีเสนอขอรับความเห็นชอบให้วัดทำหนังสือระบุชื่อนิติบุคคลที่วัดประสงค์จะนำเงินฝาก ระบุจำนวนเงินที่ฝาก ระบุจำนวนดอกผลที่วัดจะพึงได้จากการนำฝาก และให้ส่งตราสารของนิติบุคคลนั้นไปด้วย ซึ่งการขอรับความเห็นชอบจากกรมการศาสนาดังกล่าวหมายถึงการเปิดบัญชีครั้งแรกเท่านั้น เมื่อวัดจะนำฝากเพิ่มเติม ไม่ต้องขอความเห็นชอบอีก กรณีที่ฝากเงินไว้กับธนาคารให้ระบุชื่อผู้มีอำนาจถอนเงินไว้อย่างน้อย ๓ คน คือ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร และผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นสมควร แต่การส่งจ่ายให้ลงนามใช้เช็คส่งจ่ายพร้อมกัน โดยมีเจ้าอาวาสลงนามด้วยทุกครั้งจึงถอนเงินได้

การจัดทำบัญชีวัด เจ้าอาวาสจะต้องจัดทำบัญชีตามกรอบระยะเวลา ๑ ปี ปฏิทินโดยเริ่มจากวันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี บัญชีวัดที่ให้อำนาจให้จัดทำนั้น มีสมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภท สมุดเงินสดจะใช้บัญชี ๓ ช่อง โดยมีช่องรายรับ รายจ่าย และคงเหลือ วัดจะต้องยกยอดเงินสด ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ของปีที่แล้ว ยกมาเป็นเงินสดคงเหลือยกมา ณ วันที่ ๑ มกราคม ของปีที่ทำบัญชี และการลงบัญชีเงินสดจะต้องลงทุกวัน ในวันที่มีการรับ จ่ายเงิน จนถึงสิ้นเดือนแต่ละเดือนก็ให้รวมยอดทุกสิ้นเดือน และบวกเลขรวมยอดทุกเดือนเป็นช่องรวมแต่ต้นปีการที่ลงบัญชีสมุดเงินสดเพื่อให้ทราบว่ามีเงินสดคงเหลือในมือเท่าไร หลังจากลงบัญชีในสมุดเงินสดแล้ว จะต้องทำรายการรับและรายการจ่าย ไปลงบัญชีในบัญชีแยกประเภท โดยแยกประเภทของเงินที่รับ และเงินที่จ่ายไปด้วยว่า มีรายรับ รายจ่าย แต่ละประเภทเท่าไร และให้รวมยอดแต่ละเดือนเป็นยอดรวมแต่ต้นปี เพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานบัญชีรับจ่ายในทุกเดือน เดือนละ ๑ ครั้ง และรายงานงบบปีแสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี โดยรายงานปีละ ๑ ครั้ง

เมื่อจัดทำบัญชีโดยสมุดบัญชีเงินสด บัญชีแยกประเภทให้เป็นปัจจุบันแล้วให้วัดเก็บรักษาไว้ที่วัด เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ขอเป็นวัดพัฒนา เมื่อมีชาวบ้านมาร้องเรียนเรื่องการเงินของวัด เมื่อจัดทำบัญชีวัดทั้ง ๒ เล่มแล้ว ให้วัดนำตัวเลขรายละเอียดของรายรับ แต่ละประเภท รายจ่ายแต่ละประเภท ในแต่ละเดือนจัดทำรายงานบัญชีรายรับ รายจ่ายของวัด เพื่อส่งเจ้าคณะอำเภอในทุกเดือน และจัดทำงบบปีแสดงรายรับ รายจ่าย และเงินคงเหลือสำหรับปี โดยรายงานปีละ ๑ ครั้ง โดยส่งรายงานไปยังเจ้าคณะอำเภอ หน้าบัญชีในสมุดเงินสดให้ใช้หน้าบัญชีในบัญชีแยกประเภท เช่น รายรับเงินบริจาคที่ใส่สมุดเงินสดหน้า ๑ ก็ให้ใส่ด้วยเป็นหน้าบัญชี ย.๑ ในสมุดเงินสดและในบัญชีแยกประเภทหน้าบัญชีให้ใส่ ง.๑ คือออกมาจากสมุดเงินสดหน้า ๑ การลงบัญชีในสมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภทจะต้องนำเลขที่ใบเสร็จรับเงิน และจ่ายเงินมาลงบัญชีทุกครั้ง

เมื่อได้มอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดทำบัญชีแล้ว ความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสยังไม่สิ้นสุด เจ้าอาวาสจะต้องตรวจตราดูแลปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ด้วยได้ปฏิบัติโดยเรียบร้อย และถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้อง ระยะเวลาที่เจ้าอาวาส จะตรวจ ควรทุกเดือน ไม่ควรทิ้งระยะเวลานานเกินไป นอกจากนั้น ยังตรวจได้เสมอ ในเมื่อมีความประสงค์จะตรวจ เมื่อเจ้าอาวาสได้ตรวจบัญชีถึงหน้าใดแล้ว ก็ให้ลงบันทึกไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของหน้าบัญชีนั้นว่า “ตรวจแล้ว” พร้อมกับลงนาม และวันที่ตรวจกำกับไว้ด้วย ในการตรวจตราดูแลบัญชีเจ้าอาวาสอาจมอบหมายให้ภิกษุรูปอื่นที่มีความรู้ทางบัญชีทำการตรวจแทนก็ได้ ดังนั้น การตรวจสอบบัญชีนั้น จะต้องตรวจสอบหลักฐานในการลงบัญชี เช่น ในเสร็จรับเงิน โดยเอาเลขที่ของใบเสร็จรับเงินมาลงบัญชีด้วย แต่บางครั้งวัดจะจ่ายเงินค่าจ้างคนงานซึ่งยกที่จะเรียกได้ วัดจะต้องทำหลักฐานให้เซ็นหรือใช้ใบสำคัญรับเงินก็ได้บางครั้ง เช่น วัดจ่ายค่าเช่ารถยนต์ หรือค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ซึ่งไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินได้ ก็ต้องใช้ใบสำคัญรับเงินแทน^{๙๐}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่ยอมรับประโยชน์แก่ประชาชนหรือแก่สังคม ซึ่งสาธารณูปการของวัด ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องศาสนสถาน เช่น อุโบสถ วิหาร เป็นต้น ตลอดจนการจัดสถานที่บริเวณภายในและภายนอกวัด โดยสรุปมี ๕ อย่าง คือ ๑. การทำป้ายชื่อวัด ๒. การทำประวัติวัด ๓. การทำแผนผังวัด ๔. การสร้างถาวรวัตถุอันเหมาะสม และ ๕. การบูรณะซ่อมแซมศาสนสถานที่ชำรุด ๒) ด้านการพัฒนาวัด ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องพุทธศาสน์การพัฒนา โดยสรุปมีขั้นตอน ๖ ขั้นตอน คือ ๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการ ๒. การประชุมชี้แจงแก่พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ๓. การประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ๔. การจัดทำแผนผังวัด ๕. การจัดทำโครงการพัฒนาวัด และ ๖. การดำเนินการพัฒนาวัด ๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ งานที่เกี่ยวข้องการรักษาสถาปัตยกรรมของวัด ๑. ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนา ซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง ๒. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง ตลอดจนงานที่เกี่ยวข้องเอกสารทางการเงินของวัด เช่น การทำบัญชีต่าง ๆ การทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด เป็นต้น

^{๙๐} พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง), “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

ตารางที่ ๒.๙ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กองพุทธศาสนสถาน สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ	สาธารณูปการของวัดแบ่งได้เป็น ๓ เรื่อง ได้แก่ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด
จามร ช้างมงคล	การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ ๑. การทำป้ายชื่อวัด ๒. การทำประวัตินิเวศน์ ๓. การทำแผนผังวัด ๔. การสร้างถาวรวัตถุอันเหมาะสม
กองแผนงาน	ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปลูกสร้างอาคารในวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดอันมีผู้เช่าอยู่ พ.ศ. ๒๕๓๗
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) พระธรรมปริยัติโสภณ (วรวิทย์ คงคปญญ)	“อรรถจารีบุคคล” คือ “บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์” การพัฒนาวัด ๖ ขั้นตอน คือ ๑. การแต่งตั้งกรรมการ ๒. การประชุมชี้แจงแก่พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ๓. การประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน ๔. การจัดทำแผนผังวัด ๕. การจัดทำโครงการพัฒนาวัด และ ๖. การดำเนินการ
กรมการศาสนา	มาตรฐานวัดแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ ๑. บริเวณวัด เสนาสนะ ถาวรวัตถุ ๒. การบริหารและการปกครอง ๓. การจัดการและดูแลรักษาศาสนสมบัติ ๔. การศึกษาอบรม เผยแผ่ ๕. การสาธารณสงเคราะห์
กนก แสนประเสริฐ	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตราที่ ๔๐ แบ่งศาสนสมบัติออกเป็น ๒ ประเภท และมาตราที่ ๓๗ ระบุหน้าที่เจ้าอาวาส คือ ๑. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัด ๒. ปกครองและสอดส่องบุคคลภายในวัด ๓. เป็นธุระในการศึกษา และ ๔. ให้ความสะดวก
พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง)	บัญชีวัด ๒ ประเภท คือ ๑. เงินผลประโยชน์ ได้แก่ เงินที่ได้มาจากการจัดประโยชน์ของวัด ๒. เงินการกุศล ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคเจาะจงการกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง และวิธีการทำบัญชี สมุดบัญชี และการถอนเงิน ฯลฯ

๒.๓ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

คณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสารได้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อวางแผนงานการบริหารจัดการงานสาธารณูปการให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้วัดเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อสุขภาพทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา และเพื่อส่งเสริมกิจกรรมเชิงพุทธ ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้พระสงฆ์ “มีสุขภาพแข็งแรง” ทำให้วัด “มีความมั่นคง” ทำให้ชุมชน “มีความเข้มแข็ง” โดยการดำเนินการร่วมกันตามแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๖ ด้าน วิสัยทัศน์ คือ “พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน” และการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตใจของประชาชนในสังคมไทย เพื่อให้สังคมไทยเป็นศูนย์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวิทยาการด้านต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษย มุ่งมั่นในการทำหน้าที่ให้การปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ และกิจการอื่น ๆ ให้มีความมั่นคง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม

๒.๓.๑ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร

คณะสงฆ์ได้ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ๔ ด้าน คือ (๑) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา (๒) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน (๓) พัฒนาองค์กร แห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ (๔) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งการดำเนินงานได้แบ่งออกเป็น ๔ หมวด คือ (๑) การบริหารจัดการ (๒) การก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ และการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด (๓) การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมภายในวัด (๔) การจัดการสุขภาวะทางจิตใจและปัญญา ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๐ หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการ

หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการ		
หลักเกณฑ์	ตัวชี้วัด	
๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการวัด	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการแจ้งการแต่งตั้งและรายงานการแต่งตั้งตามลำดับ	
๒. การประชุมและการลงมือปฏิบัติ	มีการประชุมเพื่อวางแผนงาน จัดแผนงาน วางบุคลากร และมอบหมายหน้าที่ มีการควบคุมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามวิธีการ และขั้นตอนอย่างถูกต้องตามแผนงานที่วางไว้ และมีการประชาสัมพันธ์แผนการดำเนินงานของวัดให้พระสงฆ์และประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน	
๓. การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข	มีการตรวจสอบการปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการรายงานผลการปฏิบัติงานตามระเบียบขั้นตอนอย่างถูกต้อง และมีการแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงระบบ และปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งงาน เพื่อให้การบริหารจัดการดียิ่งขึ้น	

ตารางที่ ๒.๑๑ หมวดที่ ๒ การก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ และการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด

หมวดที่ ๒ การพัฒนาพื้นที่ภายในวัด	
หลักเกณฑ์	ตัวชี้วัด
๑. ป้ายชื่อวัด บริเวณหน้าวัดและแผนผังวัดโดยสังเขป	ป้ายชื่อวัดที่มีขนาดเหมาะสม มองเห็นชื่อวัดและอ่านได้อย่างชัดเจน บริเวณหน้าวัด แนวกำแพง สะอาดเรียบร้อย ไม่มีสิ่งใดกีดขวาง มีแผนผังแสดงที่ตั้งอาคารสถานที่ภายในบริเวณวัด มีการจัดทำป้ายชี้บ่งทิศทางการไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญภายในวัดในจุดที่มองเห็นได้อย่างชัดเจน
๒. การจัดการสถานที่จอดรถ	มีป้ายจราจร/สัญลักษณ์เพื่อการสัญจรภายในวัด สถานที่จอดรถมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย สถานที่จอดรถมีแสงสว่างเพียงพอ
๓. การจัดระบบคลังวัสดุสงฆ์และการควบคุมการเบิก-จ่ายสิ่งของ	มีสถานที่เก็บวัสดุสงฆ์ ป้ายระเบียบการยืม-คืนสิ่งของ มีการจัดวางสิ่งของตามแผนผังที่กำหนดและมีป้ายชี้บ่ง มีเอกสาร-บัญชีคุมสำหรับใช้ยืม - คืน สิ่งของในคลังวัสดุสงฆ์
๔. ห้องน้ำ	มีการแยกห้องน้ำและแสดงป้ายห้องน้ำพระสงฆ์-ชาย-หญิง มีผู้ดูแลรักษาความสะอาดและปรับปรุงซ่อมแซม
๕. ระบบการจัดการขยะ	มีการตั้งถังขยะและปริมาณถังขยะอย่างเพียงพอ มีระบบการคัดแยกขยะ และระบบการกำจัดขยะที่ถูกสุขอนามัย
๖. การรักษาความปลอดภัย	มีการจัดระเบียบบริเวณวัด มีระบบเตือนภัย และระบบการรักษาความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด ระบบเซฟตี้ของระบบไฟฟ้า ถังดับเพลิง ป้ายเตือนอันตราย เป็นต้น ที่พร้อมใช้งาน
๗. ศาสนสถานต่าง ๆ ภายในวัด	มีขั้นตอนการก่อสร้างที่ถูกต้องตามระเบียบ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการดูแลรักษาศาสนสถานต่าง ๆ ภายในวัดให้สะอาด เรียบร้อย อยู่ในสภาพพร้อมใช้ และเพียงพอต่อการใช้งาน มีการบูรณปฏิสังขรณ์ ปรับปรุงซ่อมแซมอยู่เสมอ

ตารางที่ ๒.๑๒ หมวดที่ ๓ การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมภายในวัด

หมวดที่ ๓ การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมภายในวัด	
หลักเกณฑ์	ตัวชี้วัด
๑. การสื่อสารและฐานข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ สามเณร และบุคลากรภายในวัด	มีการพัฒนาข้อมูลและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมสุขภาพภายในวัด เช่น ข้อมูลโรคระบาด เป็นต้น มีฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ สามเณร และผู้อาศัยภายในวัด
๒. การจัดการสิ่งแวดล้อม	มีการพัฒนาปรับปรุงระบบการบำบัดน้ำเสีย-น้ำทิ้งภายในวัด เช่น บ่อพักน้ำ-บ่อดักไขมัน เป็นต้น มีการปรับปรุงเตาเผาศพ (เมรุ) ให้ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

ตารางที่ ๒.๑๒ หมวดที่ ๓ การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมภายในวัด (ต่อ)

หมวดที่ ๓ การส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมภายในวัด	
หลักเกณฑ์	ตัวชี้วัด
๓. การส่งเสริมสุขภาพอนามัย	มีการตรวจสุขภาพประจำปีของพระสงฆ์ สามเณรและผู้อาศัยภายในวัด มีการควบคุมมลพิษจากควันธูปและกระดาษเงินกระดาษทองภายในวัดโดยมีป้ายประกาศแจ้งให้ทราบ
๔. การจัดสถานที่และกิจกรรมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ	สถานที่ที่มีความร่มเย็น สะอาด สงบ สว่าง ปราศจากมลพิษ มีตู้ยาสามัญประจำวัด หรือห้องพยาบาลภายในวัด มีการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น ให้อาหารปลาปล่อยปลา เป็นต้น
๕. การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม	การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ส่งเสริมสุขภาพของชุมชน เช่น จัดให้มีลานวัด ลานธรรม ลานกีฬา เป็นต้น มีการพัฒนาวัดให้ต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดสวนและพื้นที่สาธารณะภายในบริเวณวัด

ตารางที่ ๒.๑๓ หมวดที่ ๔ การจัดการสุขภาวะทางจิตใจและปัญญา

หมวดที่ ๔ การจัดการสุขภาวะทางจิตใจและปัญญา	
หลักเกณฑ์	ตัวชี้วัด
๑. การจัดให้พื้นที่ของวัดให้เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ	มีการจัดให้พื้นที่ของวัด เช่น อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีการจัดให้มีศูนย์เรียนรู้ห้องสมุดหรือมุมหนังสือธรรมะ ภายในวัด
๒. การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางจิตใจของชุมชน	มีการอบรมและส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมกลุ่มและองค์กรชุมชน เช่น การออมบุญ เป็นต้น
๓. การพัฒนากิจกรรมและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา	มีการพัฒนากิจกรรมและอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน การจัดตั้งหรือเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนคุณธรรม หมู่บ้านรักษาศีล ๕ หรือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)
๔. การจัดกิจกรรมเจริญจิตภาวนาประจำวันพระ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	มีการจัดกิจกรรมไหว้พระ สวดมนต์ร่วมกับประชาชนเป็นประจำ มีการแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรมประจำวันพระหรือวันอาทิตย์และวันสำคัญทางศาสนา มีการส่งเสริมอบรมการเจริญวิปัสสนากรรมฐานให้กับประชาชน มีสถานที่ปฏิบัติกรรมฐานสำหรับประชาชน

ที่มา : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร^{๔๑}

^{๔๑} สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๕), (อัดสำเนา).

๒.๓.๒ การวางแผนผังบริเวณวัด

การวางแผนผังบริเวณเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการจัดการและการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด เป็นการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร สิ่งปลูกสร้างให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ เช่น ปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยด้านสุนทรียภาพ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และปัจจัยการใช้สอยที่ดินหรือการใช้ประโยชน์ของอาคาร สำหรับการวางแผนผังบริเวณวัดในประเทศไทยนั้น วัดโดยทั่วไป นิยมแบ่งเขตพื้นที่ภายในออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ๑) เขตพุทธาวาส ๒) เขตสังฆาวาส และ ๓) เขตธรณีสงฆ์ โดยมีการกำหนดเขตไว้ดังนี้

๑. เขตพุทธาวาส เป็นเขตสัญลักษณ์หรือสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะคำว่า “พุทธาวาส” มีความหมายว่าเป็นสถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า ในเขตพุทธาวาสมักประกอบด้วยสถาปัตยกรรมสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธองค์และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

- ๑) พระเจดีย์ พระมณฑป พระปราสาท : อาคารที่สร้างเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางหลักของวัด
- ๒) พระอุโบสถ : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการทำสังฆกรรม
- ๓) พระวิหาร : อาคารที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาระหว่างพระสงฆ์และฆราวาส
- ๔) เจดีย์ มณฑป ปราสาท : อาคารที่ใช้บรรจุอัฐิ หรือประกอบเพื่อให้ฝังรวมสมบุรณ์
- ๕) ศาลา เช่น ศาลาราย : อาคารที่ใช้เป็นที่นั่งพักของผู้มาเยือน
- ๖) ศาลาทิศ : อาคารที่ใช้ล้อมอาคารสำคัญสำหรับให้ภิกษุสงฆ์นั่งพัก
- ๗) พระระเบียง : อาคารที่ล้อมอาคารหลักสำคัญแสดงขอบเขตแห่งพุทธาวาส
- ๘) หอไตร : อาคารที่ใช้เก็บรักษาคัมภีร์ทางศาสนา
- ๙) พลับพลาเปลื้องเครื่อง : อาคารที่ใช้สำหรับเป็นที่พระมหากษัตริย์เปลี่ยนชุดฉลอง

พระองค์ในวาระที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศล

พระเจดีย์ พระปราสาท และพระมณฑป ถือเป็นอาคารที่สำคัญที่สุดในฐานะหลักประธานของวัด จึงมักถูกวางตำแหน่งลงในผังตรงส่วนที่สำคัญที่สุดของเขตพุทธาวาส เช่น บริเวณกึ่งกลางหรือศูนย์กลางหรือแกนกลางของผัง อาคารสำคัญรองลงมากลุ่มแรกคือ พระอุโบสถและพระวิหาร ซึ่งอาคารทั้ง ๒ ประเภทนี้ มักใช้ประกอบคู่กันกับพระเจดีย์เสมอหรืออาจใช้ประกอบร่วมกันทั้ง ๓ ประเภท คือ พระอุโบสถ พระเจดีย์ และพระวิหาร

๒. เขตสังฆาวาส เป็นบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนา พื้นที่บริเวณนี้ประกอบไปด้วยอาคารสถานที่สัมพันธ์เฉพาะกับกิจกรรมและวัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของเพศสมณะ เช่น

- ๑) กุฏิ : อาคารที่ใช้สำหรับพักอาศัย
- ๒) กัปปียกุฏิ : โรงเก็บอาหาร

ลักษณะการวางตำแหน่งอาคารในผังเขตสังฆาวาส กุฏิ ถือเป็นอาคารหลักสำคัญ โดยมีอาคารประเภทอื่นประกอบเพื่อประโยชน์ใช้สอยที่เกี่ยวข้องกัน ส่วนใหญ่ไม่มีกฎเกณฑ์การวางผังมากนัก นอกจากบางประเภทของวัด ชั้นของวัด ที่ตั้ง รวมทั้งขนาดยังมีผลต่อการจัดวางผังของเขตนี้ กล่าวคือ หากเป็นวัดราษฎร์ขนาดเล็กอยู่ในแถบถิ่นชนบท นิยมวางตัวกุฏิกระจายตัวเป็นหลัง ๆ อาคารที่เป็นองค์ประกอบรองหลังอื่น ๆ ก็จะจัดวางอยู่ในตำแหน่งที่สะดวกต่อการใช้สอยของพระภิกษุ

๓. เขตธรณีสงฆ์ หมายถึง เขตพื้นที่ในพระอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจากการจัดแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ของวัด เช่น

- ๑) ธรรมศาลา : อาคารหรือโรงเทศนาธรรม
- ๒) หอระฆัง : อาคารที่ใช้เป็นเครื่องตีบอกเวลาสำหรับพระภิกษุสงฆ์
- ๓) พื้นที่สีเขียว : พื้นที่เชื่อมระหว่างเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส หรือบริเวณหลังวัด
- ๔) พิพิธภัณฑ์ : อาคารที่เก็บรักษาและแสดงวัตถุโบราณหรือสิ่งของสำคัญของวัด
- ๕) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน : อาคารที่ประชุมและสถานที่ทำกิจกรรมของวัดและชุมชน
- ๖) ศาลาอเนกประสงค์ : อาคารที่ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง แล้วแต่ความต้องการ
- ๗) เมรุ : อาคารที่ใช้ในการจัดการเผาศพ เป็นต้น

เขตธรณีสงฆ์ดังกล่าว ใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อสร้างความร่มรื่นให้วัด หรือใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารอื่น ๆ เช่น สร้างเมรุสำหรับฌาปนกิจศพชุมชน ศูนย์เรียนรู้ชุมชนหรือการตั้งโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาแก่สังคม โดยเป็นพื้นที่ให้คฤหัสถ์เข้ามาเรียนรู้ พักผ่อน เป็นต้น

การแบ่งพื้นที่วัดออกเป็น ๓ ส่วนนี้ ในเชิงการออกแบบทางสถาปัตยกรรมมีความหมาย คือ ส่วนหนึ่ง คือ เขตพุทธาวาส ใช้เป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-Public Zone) ส่วนสอง คือ เขตสังฆาวาส ใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) เฉพาะของพระสงฆ์ ส่วนสาม คือ เขตธรณีสงฆ์ เป็นเสมือนเขตพื้นที่สาธารณะ (Public Zone) สำหรับประชาชนทั่วไป

การวางผังบริเวณภายในวัดดังกล่าวมีความจำเป็นต่อการพัฒนาวัด การบูรณปฏิสังขรณ์และการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้มีความเหมาะสมกับคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาสถาปัตยกรรมภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมของสังคมไทย^{๙๒}

๒.๓.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร

คณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัดที่อยู่ภายใต้การปกครอง จำนวน ๓ ตำบล ได้แก่ (๑) ตำบลนาสาร มี ๖ วัด ๓ ที่พัทสงฆ์ (๒) ตำบลพุนพิน มี ๘ วัด ๑ ที่พัทสงฆ์ และ (๓) ตำบลควนสุบรรณ มี ๘ วัด รวมทั้งสิ้น ๒๒ วัด ๔ ที่พัทสงฆ์ ซึ่งจากการประชุมร่วมกัน เพื่อวางแผนทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการนั้น คณะสงฆ์มีมติเป็นเอกฉันท์ให้มีการศึกษาข้อมูลเพื่อวางแผนทางการบริหารจัดการ โดยคัดเลือกจากตัวแทน ๓ ตำบล ตำบลละ ๑ วัด รวมทั้งหมด ๓ วัด ได้แก่ (๑) วัดโลกศิลาาราม ตำบลนาสาร (๒) วัดควนศรี ตำบลพุนพิน และ (๓) วัดควนสุบรรณ ตำบลควนสุบรรณ ซึ่งมีการบริหารจัดการดังนี้

๑) งานสาธารณูปการของวัดโลกศิลาาราม

๑. งานก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

๑.๑ อุโบสถ เป็นพื้น ๓ ชั้น เป็นฐานคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สูง ๑๕ เมตร

^{๙๒} คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการ ของมหาเถรสมาคม, คู่มือและแนวปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข, (นนทบุรี : นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๖๓), หน้า ๘-๑๑.

๑.๒ มณฑปบนเชิงเขา ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรมุข ยกพื้นสูงเสริมด้วยเหล็ก (คสล.) มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ขนาดกว้าง ๘ เมตร ความยาว ๑๒ เมตร สูง ๙ เมตร

๑.๓ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญวัดโลกศิลาาราม ยกพื้นสูงเสริมด้วยเหล็ก (คสล.) มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๖๘ เมตร

๑.๔ ศาลาการเปรียญ จำนวน ๑ หลัง ชั้นเดียว ลักษณะทรงไทย ยกพื้นสูงสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) เป็นห้องโถงกว้าง หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๓๒ เมตร สูง ๑๒ เมตร

๑.๕ หอฉันท์ ลักษณะสร้างด้วยไม้ มีใต้ถุนสูง หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ พื้นปูด้วยไม้ ขนาดกว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๐ เมตร สูง ๘ เมตร

๑.๖ ศาลาริมน้ำ ทรงจัตุรมุข ลักษณะทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ยกพื้นสูงมีใต้ถุน ขนาดกว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สูง ๑๐ เมตร

๑.๗ ก่อสร้าง กุฏิเจ้าอาวาส ๒ ชั้น ลักษณะทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ชั้นล่างเป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๘ เมตร ยาว ๑๑ เมตร สูง ๘ เมตร

๑.๘ สำนักงานเจ้าอาวาส ชั้นเดียว ลักษณะทรงสี่เหลี่ยมก้นด้วยกระจก มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ เป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๓ เมตร ยาว ๕ เมตร สูง ๔ เมตร

๑.๙ ศาลาพักผ่อน ชั้นเดียว ลักษณะทรงไทย มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ เป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๖ เมตร สูง ๗ เมตร

๑.๑๐ ศาลาบำเพ็ญกุศลศพ ชั้นเดียว ลักษณะเป็นศาลาทรงไทยเป็นพื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) หลังคามุงกระเบื้องสุโขทัย ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สูง ๑๒ เมตร

๑.๑๑ กุฏิรับรอง ทรงยาว หน้าจัตุรมุข ยกพื้นสูงเสริมด้วยเหล็ก (คสล.) มุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ขนาดกว้าง ๗ เมตร ความยาว ๓๐ เมตร สูง ๓ เมตร

๒. การพัฒนาวัด

๒.๑ ได้ทำการปรับเปลี่ยนพื้นที่ภายในบริเวณวัด ซึ่งจากเดิมพื้นที่บางแห่งจะเป็นหลุมเป็นบ่อเวลาฝนตกน้ำจะท่วมขัง โดยนำดินและทรายมาถมในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว

๒.๒ ได้ทำการปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ ภายในบริเวณวัด ทั้งรอบบริเวณลานหน้าอุโบสถ บริเวณสองข้างทางถนนของวัด และบริเวณศาลาบำเพ็ญกุศลศพ เพื่อให้เกิดความร่มรื่นแก่ประชาชนที่ได้มาทำบุญหรือเข้ามาพักผ่อนหย่อนใจภายในบริเวณวัด

๒.๓ ได้ทำการฝังท่อระบายน้ำในพื้นที่หลาย ๆ จุดภายในวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มเวลาฝนตกน้ำจะท่วมขังเพื่อป้องกันน้ำเอ่อล้นและป้องกันน้ำท่วมในบริเวณวัดในช่วงฤดูฝน

๒.๔ สร้างศาลาพักร้อนริมทางถนน ตรงบริเวณด้านหน้าของวัด เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เป็นสถานที่พักผ่อน หรือหยุดพักร้อน หลบฝน

๒) งานสาธารณูปการของวัดควนศรี

๑. งานก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

๑.๑ อุโบสถ เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๓ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒

๑.๒ ศาลาการเปรียญ อาคารชั้นเดียว เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด

กว้าง ๑๗ เมตร ยาว ๒๕ เมตร

๑.๓ โรงฉัน อาคารชั้นเดียว เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๑๒.๕ เมตร ยาว ๒๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๔ ศาลาอเนกประสงค์ อาคาร ๒ ชั้น เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๑๕ เมตร ยาว ๒๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒

๑.๕ ศาลาพระเล็ก อาคารชั้นเดียว เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๖ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒

๑.๖ มณฑปพ้อท่านคงแก้ว อาคารชั้นเดียว เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ทรงจตุรมุข ขนาดกว้าง ๙ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑

๑.๗ หอระฆัง อาคาร ๒ ชั้น เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ทรงจตุรมุข ขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๔ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕

๑.๘ ชุมประตู่ เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๖ เมตร สูง ๕ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘

๑.๙ กำแพงวัด เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดสูง ๑.๖๐ เมตร ยาว ๓๐๐ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘

๑.๑๐ โรงพนมพระ เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๕ เมตร ยาว ๑๗ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๑ ศาลาพุทธรักษา อาคาร ๒ ชั้น เป็นลักษณะคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๑๗ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๑

๑.๑๒ กุฏิสงฆ์ จำนวน ๑๒ หลัง เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) จำนวน ๙ หลัง และ เป็นลักษณะอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน ๓ หลัง

๒. การพัฒนาวัด

นับตั้งแต่ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสมาได้พัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ โดยตลอดมา ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้าน ดังนี้

๒.๑ การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุที่จำเป็นภายในวัด

๒.๒ การจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับวัด

๒.๓ การรักษาความสะอาด การดูแลรักษาเสนาสนะ

๒.๔ การรักษาสมบัติของวัด การบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

๒.๕ ซ่อมบำรุงอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ชำรุดทรุดโทรม รวมทั้งการปรับปรุงทัศนียภาพภายในวัด และการปลูกต้นไม้เพื่อความสวยงามและความร่มรื่น

๓) งานสาธารณูปการของวัดควนสุบรรณ

๑. งานก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

๑.๑ อุโบสถ เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๕ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐

๑.๒ ศาลาการเปรียญ เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๔๕ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

๑.๓ หอสมุดมนต์ เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด กว้าง ๒๕ เมตร ยาว ๕๐ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒

๑.๔ ภูมิสงฆ์ จำนวน ๑๘ หลัง เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) จำนวน ๑๗ หลัง และ เป็นลักษณะอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน ๑ หลัง

๑.๕ ศาลาอเนกประสงค์ เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด กว้าง ๑๔ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๗๕

๑.๖ ศาลาบำเพ็ญกุศล เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด กว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๐ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๗ มลฑพ่อก่านสมเด็จพระสังฆราช เป็นลักษณะอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) ขนาด กว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๒ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๕

๑.๘ นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ฼าปนสถาน จำนวน ๑ หลัง ๒) หอระฆัง จำนวน ๑ หลัง ๓) โรงครัว จำนวน ๑ หลัง ๔) เรือนเก็บพัสดุ จำนวน ๑ หลัง และ ๕) เรือนรับรอง จำนวน ๑ หลัง (ไม่ทราบลักษณะและขนาดที่ชัดเจน)

๒. ปุชนียวัตถุ

๒.๑ พระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัย ขนาดหน้าตัก กว้าง ๕๙ นิ้ว สูง ๗๕ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

๒.๒ พระประธานประจำศาลาการเปรียญ ปางพระพุทธรชินราช ขนาดหน้าตัก กว้าง ๕๕ นิ้ว สูง ๑๒๐ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๓ รูปหล่อพ่อก่านสมเด็จพระสังฆราชปูนปั้นทับองค์เดิมที่เป็นไม้จันทน์หอม หน้าตักกว้าง ๒๓ นิ้วสูง ๓๙ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๗๐

๓. การพัฒนาวัด

๓.๑ การพัฒนาวัด ในด้านศาสนสถานและการใช้พื้นที่ของวัด ได้ดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ โดยการมุ่งเน้นถึงการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ

๓.๒ การพัฒนาวัดในด้านศาสนวัตถุ ได้ดำเนินการจัดทำบัญชี แยกประเภทวัสดุ ขึ้นทะเบียน ดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด และบำรุงอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ชำรุดทรุดโทรม

๓.๓ การพัฒนาบริเวณวัด ได้ดำเนินการถมดินปรับพื้นที่และปลูกต้นไม้ซึ่งมีทั้งไม้ดอกไม้ประดับ และไม้ยืนต้นเพื่อความร่มรื่นและความสวยงาม^{๙๓}

^{๙๓} ฝานงานสาธารณูปการ, ข้อมูลการบริหารจัดการงานสาธารณูปการวัดต้นแบบ สํารวจข้อมูล ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๕), (อัดสำเนา).

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” จากงานวิจัยที่เคยมีผู้วิจัยไว้ ดังนั้น จึงขอนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยได้ค้นคว้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ โดยได้ประมวลไว้ ดังต่อไปนี้

พระครูวิมลพุมานุกุล (จรัสศักดิ์ ขยเมธี) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอมือง จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับการบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน ระดับมาก ๑ ด้าน ส่วนระดับการบริหารจัดการตามหลัก 4M ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน พบว่า อยู่ในมากที่สุด ๑ ด้าน ระดับมาก ๓ ด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษาและการศึกษาชั้นนักรธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอมือง จังหวัดนครนายก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนพระสงฆ์ที่มีการศึกษาชั้นสามัญแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอมือง จังหวัดนครนายก ไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ๓) แนวทาง คือ ใช้หลักการบริหาร 4M เป็นตัวส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. คือ ๑) ด้านสละสล้าง สำนวญแยกแยะสิ่งของและจัดให้เป็นหมวดหมู่ ๒) ด้านสะดวก มีวิธีการทำงานสะดวกหรือไม่จัดความสะดวกโดยภาพรวมของพื้นที่ ๓) ด้านสะอาด วางกฎเกณฑ์ในการรักษาความสะอาดให้ปฏิบัติพร้อม ๔) ด้านสร้างมาตรฐาน สร้างมาตรฐานปลูกจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน^{๔๔}

พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโซ (ธีระศรุตานันท์) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ทั้ง ๓ ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการ คือ (๑) ด้านกายภาพ ควรจัดวางอาคารและต้นไม้ มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยและมั่นคง (๒) ด้านวิชาการ ควรมีที่อบรมเป็นสัดส่วน (๓) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีกฎระเบียบเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ และ ๓) แนวทางด้านกายภาพ พบว่าควรระวังสิ่งรบกวนอาคารสถานที่ ปลูกต้นไม้ที่ร่มรื่นเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ด้านวิชาการ พบว่าควรจัดสถานที่เป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ มีห้องสมุดที่ทันสมัย สามารถทบทวนบทเรียนได้ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ควรบริหารจัดการตามสัปปายะ ๔ และบริหารปัจจัยตั้งกองทุนต่าง ๆ^{๔๕}

^{๔๔} พระครูวิมลพุมานุกุล (จรัสศักดิ์ ขยเมธี), “การบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอมือง จังหวัดนครนายก”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๔๕} พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโซ (ธีระศรุตานันท์), “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไป พบว่า ด้านจุดแข็ง คือ วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ด้านจุดอ่อน คือ เจ้าอาวาสขาดความรู้ด้านบัญชี ด้านโอกาส คือ มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดูแลศาสนสมบัติ ด้านอุปสรรค คือ บัญชีทางการเงินมีรายละเอียดค่อนข้างสูง ๒) วิธีพัฒนาการบริหารจัดการ ๓ ประการ คือ ๑) รูปแบบบัญชีมาตรฐานสำหรับวัด ตามที่ (ก.พ.ร.) เสนอโดยผู้วิจัยประสงค์นำมาพัฒนา ๒) แบบ ๒) การพัฒนาคุณลักษณะของผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ และ ๓) การพัฒนาระบบบริหารจัดการบัญชี ด้วยวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ๓) การพัฒนาการบริหารจัดการ คือ ๑) มอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายรายวัน ๒) แต่งตั้งไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด มอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษร แยกรายการรับรายจ่ายทั้งปีออกเป็นประเภท ตรวจสอบ ดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง รายงานต่อเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ตามลำดับ เก็บรักษาบัญชีไว้เป็นหลักฐานต่อไป^{๙๖}

พระสมุห์นพพล อติพล (ปลื้มพวก) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๗ วัดนาหนอง อำเภอมะเมือง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับการบริหารจัดการ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ๓) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๗ วัดนาหนอง อำเภอมะเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านปัญหา อุปสรรค สถานที่พักของผู้มาอยู่ปฏิบัติธรรม ยังมีแมลงและสัตว์ที่จะมารบกวนสมาธิผู้ปฏิบัติธรรมและวิทยากรใช้ภาษาถ้อยคำในการบรรยายธรรมเป็นกรุ่นใหม่การสอนธรรมใช้ถ้อยคำเร็วไป และใช้สรรพนามใหม่ผสมไม่เหมาะสมควรแก่ผู้รับฟัง ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของสำนักตามสื่อต่าง ๆ ทำให้สมาชิกใหม่ที่เข้ามาร่วมปฏิบัติธรรมไม่รู้ข่าวสาร ส่วนข้อเสนอแนะ วิทยากรสำนักปฏิบัติธรรมใช้ปรับปรุงภาษาถ้อยคำในการบรรยายธรรม เหมาะสมควรแก่ผู้รับฟัง และสำนักปฏิบัติธรรมควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของสำนักตามสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึงเพื่อให้สมาชิกเพิ่มขึ้น^{๙๗}

พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพรเขียว), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสี่ตา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ๒) ความสัมพันธ์พบว่า หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอสี่ตา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับสูงมาก

^{๙๖} พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง), “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๙๗} พระสมุห์นพพล อติพล (ปลื้มพวก), “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๗ วัดนาหนอง อำเภอมะเมือง จังหวัดราชบุรี”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

($r=0.773^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ๓) แนวทางการส่งเสริมเน้นหลักการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ การบำรุงรักษาวัด การปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ การอบรมและสั่งสอน และการให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล ซึ่งช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพ ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านคุณภาพงาน โดยการจัดหาบุคลากรและติดตามผลงานให้บรรลุเป้าหมาย ๒) ด้านปริมาณงาน โดยการแบ่งหน้าที่และจัดหาคะลาการให้เหมาะสม ๓) ด้านเวลา โดยการจัดสรรเวลาและกำหนดระยะเวลาในการทำงาน ๔) ด้านค่าใช้จ่าย โดยการกำหนดงบประมาณและแหล่งทุนอย่างเหมาะสม พร้อมการจัดทำบัญชีที่โปร่งใส^{๔๘}

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ผู้วิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระครูวิมลปทุมานุกูล (จิรศักดิ์ ชยเมธี)	๑) การบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ๒) การเปรียบเทียบคือ พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา และการศึกษาชั้นนักรธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างจากพระสงฆ์ที่มีการศึกษาชั้นสามัญ ๓) แนวทาง คือ มีการใช้หลัก 4M ส่งเสริมหลัก ๕ ส. ด้านต่าง ๆ เช่น การสะอาด สิ่งของสะอาด และสร้างมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น
พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโซ (ธีระศรุตานันท์)	๑) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อม โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) แนวทางการบริหารจัดการ ควรจัดวางอาคารและต้นไม้ควรมีที่อบรมเป็นสัดส่วน ควรมีกฎระเบียบเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ
พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง)	๑) สภาพทั่วไป ด้านจุดแข็ง คือ วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล ด้านจุดอ่อน คือ เจ้าอาวาสขาดความเข้าใจในหลักการ ด้านโอกาส คือ มีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านอุปสรรค คือ มีรูปแบบบัญชีทางการเงิน ๒) วิถีพัฒนาการบริหารจัดการ ๓) ประการ คือ (๑) รูปแบบบัญชีมาตรฐานสำหรับวัด (๒) การพัฒนาคุณลักษณะของผู้ทำหน้าที่ ๓) การพัฒนาระบบบริหารจัดการบัญชี ด้วยวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ๓) การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชี (๑) แต่งตั้งผู้จัดประโยชน์ของวัด (๒) รวบรวมยอดรายรับรายจ่าย (๓) ต้องทำบัญชีรายการรับและรายการจ่ายทุกรายการ (๔) เก็บเงินตามความประสงค์ของผู้บริจาค (๕) จัดทำสมุดบัญชีเงินสด และบัญชีแยกประเภท

^{๔๘} พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพโรเซีย), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา”, สารนิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ตารางที่ ๒.๑๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ (ต่อ)

ผู้วิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระสมุห์นพพล อติโพโล (ปลื้มพวก)	๑) การบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๒) ผลการเปรียบเทียบพบว่าเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และรายได้ไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แต่สาขาอาชีพมีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ๓) ปัญหาในการบริหารจัดการที่พบคือสถานที่พักมีแมลงรบกวนสมาธิ วิทยากรใช้ภาษาบรรยายไม่เหมาะสม และขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ข้อเสนอแนะคือควรปรับภาษาบรรยายให้เหมาะสมและเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ครอบคลุม
พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพรเขียว)	๑) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๒) หลักการบริหารจัดการของเจ้าอาวาสมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสูงกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด ($r = 0.77/3$) ๓) แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพเน้นหลักการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ การบำรุงรักษาวัด การปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ การอบรมและสั่งสอน และการให้ความสะดวกในการบำเพ็ญกุศล ซึ่งช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพใน ๔ ด้าน ได้แก่ คุณภาพงาน ปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

๒.๔.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการ

ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการงานสาธารณูปการของวัด จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ โดยได้ประมวลไว้ ดังต่อไปนี้

พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การบริหารจัดการ คือ จุดแข็ง ได้แก่ หลักการชัดเจน กิจกรรมต่อเนื่อง มีการประยุกต์หลักธรรม จุดอ่อน ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ โอกาส ได้แก่ มหาเถรสมาคมให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ อุปสรรค ได้แก่ ขอบเขตโครงการกว้างเกินไป ๒) องค์ประกอบการบริหารจัดการ คือ ตั้งคณะกรรมการ และอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดบริเวณวัดและอาคารให้เป็นสัดส่วน และจัดวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตามหลักหลักสปปายะ ๔ ๓) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ คือ ด้านสะอาด ได้แก่ จัดข้าวของเครื่องใช้ให้เป็นหมวดหมู่ ด้านสะดวก ได้แก่ ติดป้าย

ชื่อกำกับสิ่งของ เรียงลำดับความสำคัญ ด้านสะอาด ได้แก่ รมณรค์เรื่องความสะอาด ได้แก่ ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สะอาดและถูกสุขลักษณะ ด้านสร้างนิสัย ได้แก่ สร้างค่านิยมตามหลัก ๕ ส. ให้ชุมชน^{๙๙}

พระมหาชาติ ตนต์ิปาโล (บุบผา) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะที่ดีตามหลักสาธการณูปการของวัดในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การบริหารจัดการเสนาสนะโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านสร้างนิสัย รองลงมาคือด้านสะอาด และด้านสุขลักษณะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ๒) การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่าง แต่พระสงฆ์ที่มีอายุและพรรษาต่างกันไม่มีความคิดเห็นแตกต่าง และ ๓) แนวทางการบริหารจัดการเสนาสนะที่ดี คือ ด้านสะดวก การจัดเสนาสนะให้สะดวกและเป็นระเบียบ ด้านสะอาด การดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ด้านสะอาด การทำความสะอาดพื้นที่สำคัญก่อน ด้านสุขลักษณะ การจัดเสนาสนะให้ถูกสุขลักษณะ และด้านสร้างนิสัย การปลูกฝังให้บุคลากรในวัดรักษาความสะอาดและมีความรับผิดชอบ^{๑๐๐}

พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวัฒนโน (ปุริภัก) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพทั่วไป คือ การพัฒนาการบริหารจัดการเหมาะสมกับความต้องการและสมณสาธการ แต่ยังคงการบริหารจัดการที่ดีและขาดงบประมาณ ส่วนปัจจัยนั้น ได้มาจากความศรัทธาและเงินบริจาค ส่วนปัญหา อุปสรรคคือขาดสภาพคล่องทางการเงินและการสนับสนุนจากหน่วยงาน ๒) กระบวนการบริหารจัดการใช้การบริหารจัดการ PDCA และหลักสัปปายะ ๔ และ ๓) รูปแบบการบริหารจัดการ คือ มีการจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมต่อการทำกิจวัตรของพระสงฆ์สามเณร ควรมีการจัดแบ่งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส ให้ชัดเจนเป็นสัดส่วน ร่มรื่น เหมาะแก่การปฏิบัติศาสนกิจ ควรมีการจัดการเสนาสนะสะอาด ควรมีการติดตั้งเครื่องป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ เช่น ถังดับเพลิง เครื่องป้องกันไฟดูด และมีการติดตั้งป้ายต่าง ๆ ไว้ภายในวัด และมีการตรวจสอบอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ^{๑๐๑}

พระดำรงค์ สุปญโญ (ธรรมา) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธการณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับการจัดการงานสาธการณูปการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ๒) เปรียบเทียบพบว่า อายุ การศึกษา อาชีพต่างกัน มีความเห็นต่างกัน ส่วนเพศ รายได้ต่างกัน มีความเห็นไม่ต่างกัน ๓) ปัญหา อุปสรรค ได้แก่ การจัดการงานสาธการณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า วัดขาดการวางแผนผังของวัด การสร้างถาวรวัตถุที่เหมาะสม ขาดบุคลากรที่มี

^{๙๙} พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาล), “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการงานสาธการณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของจังหวัดนนทบุรี”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^{๑๐๐} พระมหาชาติ ตนต์ิปาโล (บุบผา), “การบริหารจัดการเสนาสนะที่ดีตามหลักสาธการณูปการของวัดในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^{๑๐๑} พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวัฒนโน (ปุริภัก), “รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

ความรู้ในการจัดทำบัญชีการเงินของวัด ขาดการวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาวัด ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ในการพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ และข้อเสนอแนะ ได้แก่ วัดควรมีการวางแผนผังของวัด ในการสร้างถาวรวัตถุที่เหมาะสม วัดควรมีการขอความร่วมมือกับองค์กร หรือหน่วยงาน ที่สามารถช่วยเหลือให้ความรู้ความเข้าใจกับพระภิกษุ หรือบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดทำบัญชีการเงินของวัด ควรมีการวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาวัด มีการประชาสัมพันธ์ และหาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ในการพัฒนาวัด และควรมีการพัฒนาพระภิกษุในวัดให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ^{๑๐๒}

พระเกื่อง ถาจ ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามากทุกด้าน ๒) พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษามัธยมศึกษา และการดำรงตำแหน่ง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๓) ปัญหาของการจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลมกรุงเทพมหานคร ที่มากที่สุด คือ พระสงฆ์ในเขตพื้นที่และญาติโยมไม่ให้ความร่วมมือกัน รองลงมา คือ ทศนคติทั้งพระสงฆ์และผู้เกี่ยวข้องไม่ตรงกัน และน้อยที่สุด กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติบางส่วนมียังไม่เข้าใจทำให้เกิดความผิดพลาด^{๑๐๓}

ตารางที่ ๒.๑๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการ

ผู้วิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาก)	๑) การบริหารจัดการ จุดแข็ง มีหลักการดำเนินงานที่ชัดเจน จุดอ่อน งบประมาณมีไม่เพียงพอ โอกาส ได้แก่ มหาเถรสมาคมให้การสนับสนุน อุปสรรค ได้แก่ ขอบเขตโครงการกว้างเกินไป ๒) องค์ประกอบ จัดอาคารเสนาสนะของวัดให้เป็นสัดส่วน สะอาดและถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมด้านโภชนาการที่ดี จัดให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่มีความรู้ความสามารถและมีการบริการที่ดี มีการจัดแสดงธรรมเป็นประจำ ๓) การพัฒนารูปแบบ จัดข้าวของเครื่องใช้ให้เป็นหมวดหมู่ รณรงค์เรื่องความสะอาด ปรับปรุงอาคาร

^{๑๐๒} พระดำรงศ์ สุปญโญ (ธรรมาวาส), “การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอบึงสามพัน จังหวัดราชบุรี”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

^{๑๐๓} พระเกื่อง ถาจ, “การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

ตารางที่ ๒.๑๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการ (ต่อ)

ผู้วิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระมหาชาติรี ตนต์ปาล (บุบผา)	๑) การบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านสร้างนิสัยมีคะแนนสูงสุด ๒) ความคิดเห็นแตกต่างกันตามวุฒิการศึกษา แต่ไม่แตกต่างกันตามอายุหรือพรรษา ๓) แนวทางการบริหารจัดการประกอบด้วยการจัดเสนาสนะให้สะดวก สะอาด มีระเบียบ และปลูกฝังนิสัยในการรักษาความสะอาด
พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวิพัฒน์ (ปุรักษ์)	๑) สภาพทั่วไป ขาดการจัดการที่ดี ขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดสภาพคล่องทางการเงินของประชาชน และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน ๒) กระบวนการในรูปแบบการบริหารจัดการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ๓) รูปแบบการบริหารจัดการ ควรมีการจัดแบ่งเขตเป็นสัดส่วน ควรมีการจัดการเสนาสนะให้สะอาด ควรมีการติดตั้งเครื่องป้องกันและมีการตรวจสอบอุปกรณ์
พระดำรงค์ สุบุญโย (ธรรมาวาส)	การจัดการงานสาธารณูปการ โดยภาพรวมการจัดการอยู่ในระดับดีในทุกด้าน แต่การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้คนพบว่าอายุ การศึกษา และอาชีพมีผลต่อความคิดเห็น ส่วนเพศและรายได้ไม่ส่งผลต่อความคิดเห็น การจัดการมีปัญหาด้านการวางแผนผังวัด การสร้างถาวรวัตถุ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านการเงิน และขาดการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ข้อเสนอแนะคือวัดควรมีการวางแผนและประชาสัมพันธ์ที่ดีขึ้น รวมถึงการร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
พระเกื่อง ถาจ	๑) สภาพการพัฒนา มีการพัฒนาต่อเนื่อง แต่บางวัดขาดการจัดการแบบแผนอาคารต่าง ๆ ไม่มีแบบแปลน ๒) การพัฒนาวัดต้นแบบ กำหนดขอบเขตไว้ ได้แก่ ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน ด้านกิจการอันเกี่ยวกับวัด ด้านกิจการของวัดอื่น ๆ ด้านการศาสนสมบัติของวัด ๓) การบูรณาการวัดต้นแบบจะต้องดำเนินการด้านการพัฒนาของพระสงฆ์นั้นเป็นไปในแนวทางที่พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับประชาชน บูรณาการกิจกรรมที่พระสงฆ์กระทำเป็นประจำ แสดงถึงการพัฒนาวัดที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ได้กำหนดตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

๒.๕.๑ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ

ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑๘๙ รูป^{๑๐๔} โดยจำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์

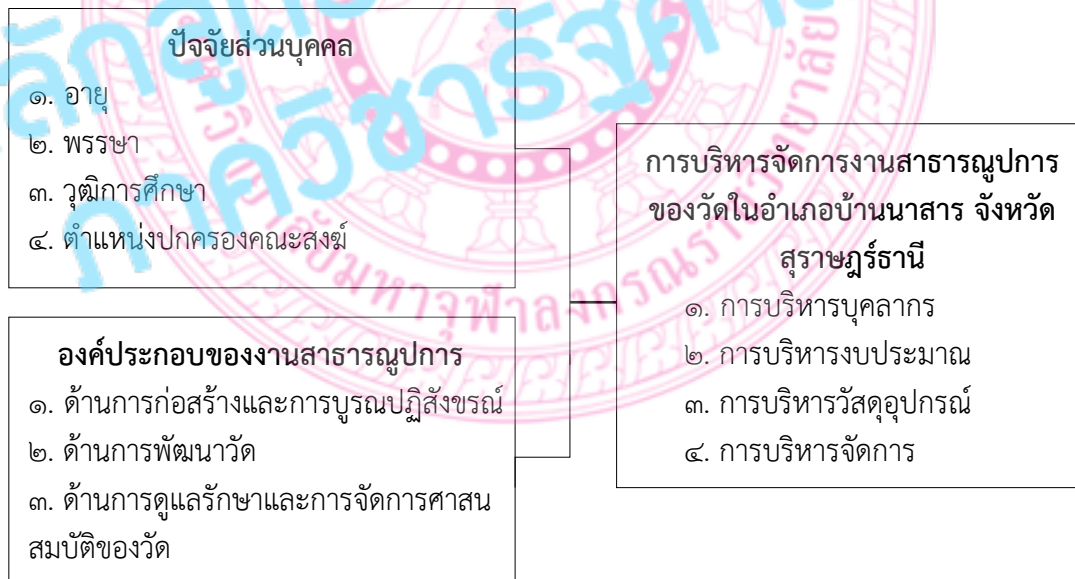
องค์ประกอบของงานสาธารณูปการ สืบเคราะห์จากแนวคิดการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน ด้านงานสาธารณูปการ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษา และการจัดการศาสนสมบัติของวัด^{๑๐๕}

๒.๕.๒ ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสืบเคราะห์จากแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ^{๑๐๖}

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตารางภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๑๐๔} เลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, สถิติการสำรวจวัด ประจำปี ๒๕๖๖, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๖), (อัดสำเนา).

^{๑๐๕} กองพุทธศาสนสถาน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๖-๗.

^{๑๐๖} Griffin, R.W., *Management*, 5th ed, (U.S.A.: Houghton mifflin company, 1996), p. 23.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓) เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากร (Population) ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑๘๙ รูป^๑

๒) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยการคำนวณตามสูตรของทาร์โวยามาเน่ (Taro Yamane)^๒ ใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๙ รูป ซึ่งมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

สูตร	$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$
เมื่อ	n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง N คือ จำนวนประชากร e คือ เปอร์เซนต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 0.05

แทนค่า	$n = \frac{189}{1 + 189(0.05)^2}$
--------	-----------------------------------

กลุ่มตัวอย่าง	$= 128.35 \text{ หรือ } 129 \text{ รูป}$
---------------	--

เพราะฉะนั้น จากประชากร จำนวน ๑๘๙ รูป จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๙ รูป

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งประชากรตามเขตพื้นที่ปกครองคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร ออกเป็น ๓ ตำบล คือ คณะสงฆ์ตำบลนาสาร คณะสงฆ์ตำบลพุน้ำ และคณะสงฆ์ตำบลควนสุบรรณ แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วน ซึ่งมีวิธีการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มดังนี้^๓

สูตร	$n_i = \frac{N_i}{N} \times n$
เมื่อ	n_i คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วย N_i คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย N คือ จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย n คือ จำนวนประชากรในแต่ละหน่วย

^๑ เลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, สถิติการสำรวจวัด ประจำปี ๒๕๖๖, (สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๖), (อัดสำเนา).

^๒ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สถิติเบื้องต้นและการวิจัย : Basic Statistics and Research, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒๒๘.

^๓ กัลยา วาณิชยบัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙.

ตัวอย่าง การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลนาสาร จำนวน ๗๕ รูป ได้แก่

$$\text{แทนค่า } ni = \frac{129}{189} \times 75$$

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง} = 50.79 \text{ หรือ } 51 \text{ รูป}$$

รายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แสดงในตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ศึกษา	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (รูป)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลนาสาร	๗๕	๕๑
พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลพรุพี	๖๐	๔๑
พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลควนสุบรรณ	๕๔	๓๗
รวม	๑๘๙	๑๒๙

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๘ รูป ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน และลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- (๑) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
- (๓) สร้างเครื่องแบบสอบถามตามระเบียบวิจัย
- (๔) นำเสนอร่างเครื่องมือแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง

(Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC)^๔ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ รูปหรือคน ดังนี้

พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ. ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
ผศ. ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ	เลขานุการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
ผศ. ดร.สุริยา รักษาเมือง	เลขานุการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต
ผศ. ดร.ประเสริฐ ธิลา	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

^๔ พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๒๒๔-๒๒๖.

ผศ. ดร.ภัชลา สุวรรณวล

ประธานหลักสูตรการจัดการเชิงพุทธ
วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

(๕) นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ รูป เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าแอลฟา (Cronbach's Alpha) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่น ๐.๙๙๑

(๖) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

(๗) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครอง ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้บอกถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) สร้างแบบสอบถาม และขอหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๒๘ ชุด โดยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง

๓) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

^๕ สีน พันธุ์พินิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๑.

๑) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาการบริหารจัดการงานสาธารณสุขการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒) สถิติที่ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๑	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	น้อยที่สุด
๒	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	น้อย
๓	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	ปานกลาง
๔	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	มาก
๕	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติ	มากที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ – ๑.๕๐	มีระดับการปฏิบัติ	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑ – ๒.๕๐	มีระดับการปฏิบัติ	น้อย
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑ – ๓.๕๐	มีระดับการปฏิบัติ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑ – ๔.๕๐	มีระดับการปฏิบัติ	มาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑ – ๕.๐๐	มีระดับการปฏิบัติ	มากที่สุด ^๖

๓) การทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ^๗

๔) การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ที่แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยแจกแจงความถี่และร้อยละของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

๓.๓ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ ๔ กลุ่ม จำนวน ๑๐ รูปหรือคน ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จำนวน ๔ รูป ได้แก่

ลำดับที่ ๑ พระครูธีรธรรมพิมล, ดร. เจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลำดับที่ ๒ พระครูสารสุตคุณ เจ้าคณะตำบลควนสุบรรณ อำเภอบ้านนาสาร

ลำดับที่ ๓ พระครูวิจิตรธรรมมานันท์ เจ้าคณะตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร

ลำดับที่ ๔ พระครูปลัดวัชรินทร์ ทกขญาโณ เจ้าคณะตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร

^๖ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๒-๑๐๓.

^๗ กัลยา วานิชย์บัญชา, การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๓๗๐.

กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการทางด้านการบริหารจัดการ จำนวน ๒ รูปหรือคน
 ลำดับที่ ๕ พระมหาติลกรัศมี จิตจาโร ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี
 ลำดับที่ ๖ นางจันทน์ รักษ์ธรรม ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพรุพิพิทยาคม
 กลุ่มที่ ๓ ผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน
 ลำดับที่ ๗ นายธีระ โพธิ์เพชร นายกเทศมนตรีตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร
 ลำดับที่ ๘ นายยุทธฉัตร ศฤงคาร กำนันตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร
 กลุ่มที่ ๔ กรรมการวัด จำนวน ๒ คน
 ลำดับที่ ๙ นายสุรัชย์ สุขอ่อน ไวยาวัจกรวัดควนศรี
 ลำดับที่ ๑๐ นายสมศักดิ์ รัตนเพชร กรรมการวัดควนศรี

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ และเพื่อศึกษาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด โดยมีลำดับขั้นตอน และลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- (๑) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- (๓) การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์โดยปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย
- (๔) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัย
- (๕) นำเสนอเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
- (๖) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
- (๗) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ฉบับที่สมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บ

ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒) ลักษณะของเครื่องมือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑) ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยขอความอนุเคราะห์จากถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๑๐ รูปหรือคน เพื่อขออนุญาตในการอนุเคราะห์การให้สัมภาษณ์

๒) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ท่านกำหนดไว้

๓) ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตจัดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔) นำข้อมูลที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการ ดังนี้

๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจัดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปแบบการเรียบเรียงต่อไป สรุปความเรียงและตารางความถี่

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓) เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ บริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ บริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในส่วนของ อายุ พรรษา วุฒิ การศึกษา และตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ได้ปรากฏผลดังรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
อายุ			
	๒๐ - ๓๐ ปี	๓๘	๒๙.๔๖
	๓๑ - ๔๐ ปี	๓๕	๒๗.๑๓
	๔๑ - ๕๐ ปี	๓๐	๒๓.๒๖
	๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๖	๒๐.๑๖
	รวม	๑๒๙	๑๐๐.๐๐
พรรษา			
	๑ - ๑๐ พรรษา	๗๒	๕๕.๘๑
	๑๑ - ๒๐ พรรษา	๓๕	๒๗.๑๓
	๒๑ - ๓๐ พรรษา	๑๖	๑๒.๔๐
	๓๑ พรรษา ขึ้นไป	๖	๔.๖๕
	รวม	๑๒๙	๑๐๐.๐๐
วุฒิการศึกษา			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๖๘	๕๒.๗๑
	ปริญญาตรี	๕๐	๓๘.๗๖
	สูงกว่าปริญญาตรี	๑๑	๘.๕๓
	รวม	๑๒๙	๑๐๐.๐๐
ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์			
	เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เลขานุการ	๘	๖.๒๐
	เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๒๗	๒๐.๙๓
	ไม่มีตำแหน่ง	๙๔	๗๒.๘๗
	รวม	๑๒๙	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๖ รองลงมา คือ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑๓

รองลงมา คือ อายุ ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๖ น้อยที่สุด คือ อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑๖ ตามลำดับ

ด้านพรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๑ – ๑๐ พรรษา จำนวน ๗๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘๑ รองลงมา คือ ๑๑ – ๒๐ พรรษา จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑๓ รองลงมา คือ ๒๑ – ๓๐ พรรษา จำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๐ น้อยที่สุด คือ ๓๑ พรรษา ขึ้นไป ขึ้นไป จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๕ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๖๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๗๑ รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน ๕๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๖ น้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๓ ตามลำดับ

ด้านตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่ง จำนวน ๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘๗ รองลงมา คือ เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๓ น้อยที่สุด คือ เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เลขานุการ จำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๐ ตามลำดับ

๔.๑.๒ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๔ ด้าน คือ (๑) ด้านการบริหารบุคลากร (๒) ด้านการบริหารงบประมาณ (๓) ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) ด้านการบริหารจัดการ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตารางที่ ๔.๒ – ๔.๖ ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนา สาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการบริหารบุคลากร	๔.๐๘	๐.๖๓๔	มาก
๒. ด้านการบริหารงบประมาณ	๓.๗๐	๐.๗๗๙	มาก
๓. ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์	๓.๕๘	๐.๗๙๖	มาก
๔. ด้านการบริหารจัดการ	๔.๐๔	๐.๗๖๘	มาก
รวม	๓.๘๕	๐.๖๑๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D.= ๐.๖๑๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการ

บริหารบุคลากร ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.634) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.768) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.796) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดแผนงาน และมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ชัดเจน	4.47	0.839	มาก
๒. วัดมีการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษร และวางบุคลากรให้เหมาะกับงาน	4.01	0.923	มาก
๓. วัดมีการประชุมบุคลากรเพื่อวางแผนการทำงาน ติดตามงาน และประเมินผลการทำงานเป็นประจำ	4.09	0.833	มาก
๔. วัดมีการจัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณูปการแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด	3.90	0.999	มาก
๕. วัดมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด	3.91	0.905	มาก
รวม	4.08	0.634	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการบริหารบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.634) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดแผนงาน และมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.839) รองลงมา คือ วัดมีการประชุมบุคลากรเพื่อวางแผนการทำงาน ติดตามงาน และประเมินผลการทำงานเป็นประจำ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.833) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการจัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณูปการแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.999) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีการจัดหางบประมาณสำหรับงานสาธารณูปการของวัดเพียงพอต่อความต้องการ	๓.๕๗	๑.๒๑๗	มาก
๒. วัดมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัด	๓.๘๐	๑.๑๑๔	มาก
๓. วัดมีการบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัดด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	๓.๘๑	๑.๑๕๓	มาก
๔. วัดมีการจัดระเบียบการดูแลเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบัญชีวัด	๓.๗๒	๑.๑๕๒	มาก
๕. วัดมีการจัดทำบัญชีงบประมาณ สรุปผล และรายงานการจัดทำบัญชีในงานสาธารณูปการของวัดตามระเบียบ	๓.๖๒	๑.๑๖๗	มาก
รวม	๓.๗๐	๐.๗๗๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๐, S.D.= ๐.๗๗๙) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ วัดมีการบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัดด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X}$ = ๓.๘๑ S.D.= ๑.๑๕๓) รองลงมา คือ วัดมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๐, S.D.= ๑.๑๑๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการจัดหางบประมาณสำหรับงานสาธารณูปการของวัดเพียงพอต่อความต้องการ ($\bar{X}$ = ๓.๕๗, S.D.= ๑.๒๑๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ	๓.๑๐	๑.๓๔๐	ปานกลาง
๒. วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการใช้งาน	๓.๗๔	๑.๐๙๓	มาก
๓. วัดมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ	๓.๗๓	๑.๒๐๔	มาก
๔. วัดมีอาคารสถานที่สำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการอย่างเป็นสัดส่วน	๓.๕๘	๑.๑๕๗	มาก
๕. วัดมีการดูแลรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ	๓.๗๗	๑.๑๘๙	มาก
รวม	๓.๕๘	๐.๗๙๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๕๘, S.D.= ๐.๗๙๖) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ ปานกลาง ๑ ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัดมีการดูแลรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ ($\bar{X}$ = ๓.๗๗, S.D.= ๑.๑๘๙) รองลงมา คือ วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการใช้งาน ($\bar{X}$ = ๓.๗๔, S.D.= ๑.๐๙๓) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ ($\bar{X}$ = ๓.๑๐, S.D.= ๑.๓๔๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีกระบวนการวางแผน มีขั้นตอน และวิธีการจัดการสาธารณูปการอย่างเป็นระบบ	๔.๐๒	๑.๐๑๕	มาก
๒. วัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	๔.๑๙	๐.๘๖๗	มาก
๓. วัดมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ฯลฯ ในการดูแลรักษาสาธารณูปการของวัด	๔.๐๒	๐.๙๒๓	มาก
๔. วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการสาธารณูปการให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน	๔.๐๐	๑.๐๐๐	มาก
๕. วัดมีการพัฒนาและบูรณาการงานสาธารณูปการที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	๓.๙๕	๑.๐๑๔	มาก
รวม	๔.๐๔	๐.๗๖๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๐๔, S.D.= ๐.๗๖๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ วัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{X}$ = ๔.๑๙, S.D.= ๐.๘๖๗) รองลงมา คือ วัดมีกระบวนการวางแผน มีขั้นตอน และวิธีการจัดการสาธารณูปการอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = ๔.๐๒, S.D.= ๑.๐๑๕) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการพัฒนาและบูรณาการงานสาธารณูปการที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D.= ๑.๐๑๔) ตามลำดับ

๔.๑.๓ ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตารางที่ ๔.๗ - ๔.๑๐ ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	๓.๘๕	๐.๖๘๐	มาก
๒. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๘๙	๐.๗๒๔	มาก
๓. ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	๓.๘๙	๐.๗๓๘	มาก
รวม	๓.๘๗	๐.๕๓๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๕๓๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๗๓๘) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D. = ๐.๗๒๔) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D. = ๐.๖๘๐) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีการวางแผนผัง มีขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อย่างเป็นระบบ	๓.๘๔	๑.๓๑๐	มาก
๒. วัดมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถูกต้องตามระเบียบ	๓.๙๖	๐.๙๖๓	มาก
๓. วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์มีเอกสารการเงินชัดเจน สามารถตรวจสอบได้	๓.๘๘	๐.๙๕๒	มาก
๔. วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่คำนึงถึงความคุ้มค่า ประหยัดและประโยชน์ในการใช้สอยเป็นสำคัญ	๓.๖๖	๑.๑๓๕	มาก
๕. วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีและอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นหลัก	๓.๙๑	๑.๐๖๔	มาก
รวม	๓.๘๕	๐.๖๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D.= ๐.๖๘๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วัดมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถูกต้องตามระเบียบ ($\bar{X}$ = ๓.๙๖, S.D.= ๐.๙๖๓) รองลงมา คือ วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีและอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นหลัก ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D.= ๑.๐๖๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่คำนึงถึงความคุ้มค่า ประหยัดและประโยชน์ในการใช้สอยเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = ๓.๖๖, S.D.= ๑.๑๓๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและบริเวณวัดให้สงบร่มรื่นเป็นสัปปายะ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม	๓.๘๑	๑.๑๓๗	มาก
๒. วัดมีการพัฒนาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก และสบาย	๔.๐๐	๐.๙๗๖	มาก
๓. วัดมีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัย ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย	๓.๘๙	๑.๐๘๔	มาก
๔. วัดมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบรักษาความปลอดภัย	๓.๘๘	๑.๐๓๖	มาก
๕. วัดมีการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อให้มีความสะดวกต่อการประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของวัด	๓.๘๔	๑.๐๓๗	มาก
รวม	๓.๘๙	๐.๗๒๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการพัฒนาวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D.= ๐.๗๒๔) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ วัดมีการพัฒนาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก และสบาย ($\bar{X}$ = ๔.๐๐, S.D.= ๐.๙๗๖) รองลงมา คือ วัดมีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัย ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D.= ๑.๐๘๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและบริเวณวัดให้สงบร่มรื่นเป็นสัปปายะ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม ($\bar{X}$ = ๓.๘๑, S.D.= ๑.๑๓๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

(n = ๑๒๙)

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดทำผลประโยชน์ของวัดเป็นลายลักษณ์อักษรและรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น	๓.๗๘	๑.๒๕๐	มาก
๒. วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด แยกประเภทครุภัณฑ์ ลหุภัณฑ์ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	๔.๐๔	๑.๐๐๓	มาก
๓. วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย จัดเก็บเอกสารการเงินต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	๓.๙๑	๑.๑๗๙	มาก
๔. วัดมีการให้เช่าที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่กัลปนาของ โดยจัดทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรและถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง	๓.๘๔	๑.๑๔๒	มาก
๕. เจ้าอาวาสมีการควบคุมดูแล ติดตาม และตรวจสอบการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น	๓.๘๕	๑.๑๓๓	มาก
รวม	๓.๘๙	๐.๗๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๙, S.D.= ๐.๗๓๘) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด แยกประเภทครุภัณฑ์ ลหุภัณฑ์ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\bar{X}$ = ๔.๐๔, S.D.= ๑.๐๐๓) รองลงมา คือ วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย จัดเก็บเอกสารการเงินต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X}$ = ๓.๙๑, S.D.= ๑.๑๗๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดทำผลประโยชน์ของวัดเป็นลายลักษณ์อักษรและรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น ($\bar{X}$ = ๓.๗๘, S.D.= ๑.๒๕๐) ตามลำดับ

๔.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑) สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ²	แทน	ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (Squared Multiple Correlation) หรือสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญ
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑
ตัวแปรอิสระ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's		
X11	แทน	การบริหารบุคลากร
X12	แทน	การบริหารงบประมาณ
X13	แทน	การบริหารวัสดุอุปกรณ์
X14	แทน	การบริหารจัดการ
Total X	แทน	การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's
ตัวแปรตาม การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี		
Y11	แทน	ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์
Y12	แทน	ด้านการพัฒนาวัด
Y13	แทน	ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด
Total Y	แทน	การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ พร้อมการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง ๔.๑๑ - ๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's กับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม

	X11	X12	X13	X14	Total X	Total Y
X11	1					
X12	0.528**	1				
X13	0.555**	0.574**	1			
X14	0.457**	0.599**	0.630**	1		
Total X	0.753**	0.832**	0.852**	0.830**	1	
Total Y	0.645**	0.747**	0.678**	0.729**	0.856**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's กับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's กับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีค่าอยู่ระหว่าง (0.457 - 0.856) ถือว่าบางคู่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพหุคูณ (Multicollinearity) จึงต้องมีการทดสอบ Collinearity Statistics โดยพิจารณาจากค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor: VIF) ดังตารางที่ ๔.๑๒ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's

ตัวแปร การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
การบริหารบุคลากร	0.624	1.602
การบริหารงบประมาณ	0.535	1.869
การบริหารวัสดุอุปกรณ์	0.491	2.037
การบริหารจัดการ	0.517	1.933

จากตารางที่ ๔.๑๒ ดัชนีบอกภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ได้ค่าระหว่าง 0.491 - 0.624 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนดคือ ๐.๑๗๐ และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor r: VIF) มีค่าระหว่าง 1.602-

2.037 ซึ่งมีค่าไม่เกินตามที่กำหนด แสดงว่าการบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ทุกด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ๔.๑๓ ดังนี้

๓) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานที่ ๑ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการอย่างน้อย ๑ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยมีตัวแปรที่ศึกษา คือ การบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยใส่ตัวแปรอิสระจำนวน ๔ ตัวแปรแล้ว สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใด และมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งรายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.955	.170		5.625	.000
การบริหารงบประมาณ (X12)	.236	.042	.346	5.560	.000
การบริหารจัดการ (X14)	.223	.044	.323	5.108	.000
การบริหารบุคลากร (X11)	.195	.048	.233	4.042	.000
การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (X13)	.098	.043	.147	2.260	.026

Multiple R = .862 R² = .743 Adjusted R² = .735 Std. Error = .273

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการ การบริหาร

บุคลากร และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ ๐.๘๖๒ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R2) เท่ากับ ๐.๗๔๓ สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R2) เท่ากับ ๐.๗๓๕ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ ๐.๒๗๓

แสดงว่า การบริหารจัดการทรัพยากร สามารถร่วมกันทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๘๖.๒ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงบประมาณ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๓๔.๖ การบริหารจัดการ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๓๒.๓ การบริหารบุคลากร สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๒๓.๓ และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๑๔.๗ ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = .955 + .236(X_{12}) + .223(X_{14}) + .195(X_{11}) + .098(X_{13})$$

$$Zy = .346^Z_{x_{12}} + .323^Z_{x_{14}} + .233^Z_{x_{11}} + .147^Z_{x_{13}}$$

สรุปว่า การบริหารจัดการทรัพยากร ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แสดงว่า การบริหารจัดการทรัพยากร สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๘๖.๒ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงบประมาณ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๓๔.๖ การบริหารจัดการ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๓๒.๓ การบริหารบุคลากร สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๒๓.๓ และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๑๔.๗ ตามลำดับ

๔.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๔.๓.๑ การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อมูลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการบริหารบุคลากร

(๑) วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระเบียบ โดยมีการจัดแผนกงานต่าง ๆ มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกคนในวัดรู้หน้าที่ของตนเองและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

(๒) วัดมีการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในลักษณะเป็นสายลักษณะอักษร โดยการคัดเลือกบุคลากรจะพิจารณาจากความเหมาะสมในแต่ละงาน ทั้งในด้านคุณสมบัติและทักษะ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับหน้าที่^๒

(๓) วัดมีการจัดประชุมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอเพื่อวางแผนการทำงาน ติดตามความคืบหน้าของงาน และประเมินผลการดำเนินงาน การประชุมเหล่านี้ช่วยให้เกิดการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน^๓

(๔) วัดได้จัดการอบรมเพื่อถวายเป็นความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณูปการแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด โดยการอบรมนี้จะเสริมสร้างความรู้และทักษะในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ชุมชนและการพัฒนาวัด^๔

(๕) วัดมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การบริหารจัดการ การพัฒนาจิตใจ เพื่อให้บุคลากรภายในวัดสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถที่สูงขึ้นในการทำงาน^๕

(๖) การบริหารบุคลากรในวัดได้ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากทุกฝ่าย เช่น การจัดงานบุญประเพณี การซ่อมแซมบำรุงรักษาวัด หรือการให้บริการแก่ชุมชน การสนับสนุนให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและเข้าใจในบทบาทของแต่ละคนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน^๖

(๗) การบริหารบุคลากรภายในวัดได้คำนึงถึงการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสม เช่น การให้รางวัลหรือการยกย่องบุคลากรที่ทำงานได้ดี ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีความตั้งใจและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังควรมีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรในวัดอย่างต่อเนื่อง^๗

(๘) การบริหารบุคลากรในวัดได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของทุกคนในองค์กร โดยเฉพาะการสื่อสารระหว่างพระภิกษุสามเณรกับบุคลากรภายในวัดหรือระหว่างวัดกับชุมชน การจัดอบรมเพื่อเสริมทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกันจะช่วยให้การประสานงานมีประสิทธิภาพและลดความขัดแย้งในการทำงาน^๘

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

(๙) วัดมีการเน้นการพัฒนาบุคลากรในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การมีการฝึกอบรมหรือกิจกรรมร่วมกับชุมชน สามารถช่วยให้บุคลากรในวัดมีความเข้าใจและสามารถดำเนินงานในด้านสาธารณูปการได้ดีขึ้น ทั้งนี้จะช่วยส่งเสริมให้บุคลากรสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๙

(๑๐) การบริหารบุคลากรภายในวัดมีการวางแผนพัฒนาผู้นำในองค์กร เช่น การฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรที่มีศักยภาพในการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ หรือการส่งเสริมให้บุคลากรในวัดมีทักษะในการบริหารจัดการ การพัฒนาผู้นำภายในวัดจะช่วยให้การบริหารงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่นและมีความต่อเนื่องในการพัฒนาองค์กรในระยะยาว^{๑๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารบุคลากร คือ วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ วัดได้คัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรในลักษณะสายลักษณะอักษร โดยพิจารณาจากความเหมาะสมในแต่ละงาน วัดได้จัดประชุมบุคลากรเพื่อวางแผน ติดตามงาน และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น งานสาธารณูปการ การพัฒนาศักยภาพ และการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาผู้นำในองค์กรจะช่วยให้บุคลากรทำงานได้ดีขึ้นและร่วมมือกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารบุคลากร

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. ได้จัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและมอบหมายหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างคล่องตัวในวัด	๕	๑, ๕, ๖, ๗, ๘
๒. ได้คัดเลือกบุคลากรตามคุณสมบัติและทักษะที่เหมาะสมในแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ	๔	๔, ๕, ๖, ๑๐
๓. ได้จัดประชุมสม่ำเสมอเพื่อวางแผน ติดตามความคืบหน้า และประเมินผล เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	๔	๑, ๓, ๕, ๙
๔. ได้จัดอบรมเสริมสร้างทักษะและความรู้ในการทำงาน และการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านสาธารณูปการและการพัฒนาตนเอง	๓	๔, ๕, ๖

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

จากตารางที่ ๔.๑๔ การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร คือ ได้จัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและมอบหมายหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างคล่องตัวในวัด มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ รูปหรือคน ได้คัดเลือกบุคลากรตามคุณสมบัติและทักษะที่เหมาะสมในแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ รูปหรือคน ได้จัดประชุมสม่ำเสมอเพื่อวางแผนติดตามความคืบหน้า และประเมินผล เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ รูปหรือคน ได้จัดอบรมเสริมสร้างทักษะและความรู้ในการทำงานและการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านสาธารณูปการและการพัฒนาตนเอง มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๓ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารบุคลากร
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๒) ด้านการบริหารงบประมาณ

(๑) วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการจัดหางบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับการดำเนินงานสาธารณูปการในวัด เพื่อรองรับความต้องการในการพัฒนาวัดและการให้บริการแก่ชุมชน โดยงบประมาณที่ได้จะถูกนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนอย่างตรงจุด^{๑๑}

(๒) วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อบริหารจัดการงบประมาณสาธารณูปการอย่างมีระเบียบ โดยคณะกรรมการนี้จะทำหน้าที่ในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของแต่ละงาน เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ^{๑๒}

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

(๓) วัดมีการบริหารงบประมาณให้เป็นไปอย่างโปร่งใส โดยมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและสามารถตรวจสอบได้ ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายได้อย่างชัดเจน และมั่นใจได้ว่าเงินทุนจะถูกใช้ไปอย่างเหมาะสมและถูกต้อง^{๑๓}

(๔) วัดมีการจัดระเบียบเอกสารบัญชีอย่างเข้มงวด เพื่อให้การบันทึกข้อมูลทางการเงินและการจัดเก็บเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับงบประมาณเป็นระเบียบและสะดวกในการตรวจสอบ ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา^{๑๔}

(๕) วัดมีการจัดทำบัญชีงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสรุปผลและการจัดทำรายงานทางการเงินตามระเบียบที่กำหนด เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสาธารณูปการของวัดมีความชัดเจนและสามารถติดตามผลได้อย่างเป็นระบบ^{๑๕}

(๖) วัดมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงลำดับความสำคัญของงานสาธารณูปการ เช่น งานบำรุงรักษาวัด การจัดกิจกรรมทางศาสนา หรือการช่วยเหลือชุมชน เพื่อให้การใช้จ่ายเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และไม่เกิดการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น^{๑๖}

(๗) วัดมีระบบการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ โดยการตรวจสอบความคืบหน้าและผลลัพธ์ของโครงการต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าเงินที่ใช้ไปมีความคุ้มค่าและเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้^{๑๗}

(๘) วัดได้จัดอบรมให้กับบุคลากรที่รับผิดชอบงานบัญชีและการบริหารงบประมาณ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานได้ตามมาตรฐานทางบัญชีที่กำหนด^{๑๘}

(๙) วัดสามารถสร้างความร่วมมือกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในการระดมทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานสาธารณูปการ เช่น การจัดกิจกรรมการกุศล การรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา เพื่อเพิ่มแหล่งเงินทุนให้เพียงพอต่อการพัฒนาวัดและชุมชน^{๑๙}

(๑๐) วัดได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณและบัญชี เพื่อเพิ่มความสะดวกในการติดตามข้อมูลการใช้จ่าย และช่วยในการประมวลผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทั้งยังช่วยลดความผิดพลาดจากการคำนวณด้วยมือ^{๒๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารงบประมาณ คือ วัดได้จัดหางบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาวัดและชุมชน โดยตั้งคณะกรรมการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนและวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ โดยมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ตรวจสอบได้ วัดได้จัดระเบียบเอกสารบัญชีให้

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

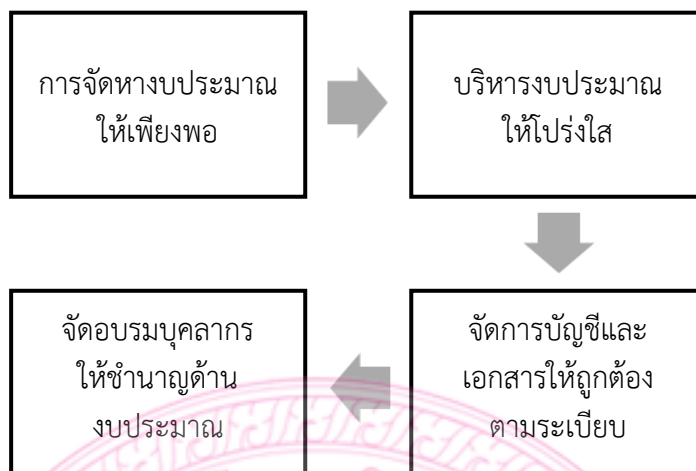
^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

สะดวกและโปร่งใส รวมถึงจัดทำรายงานทางการเงินที่สามารถติดตามผลได้อย่างเป็นระบบ วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เหมาะสมกับสำคัญของงาน พร้อมกับการติดตามผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า การอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบงานบัญชีและการบริหารงบประมาณช่วยเสริมทักษะในการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ วัดสามารถร่วมมือกับชุมชนในการระดมทุนและใช้เทคโนโลยีในการบริหารงบประมาณเพื่อเพิ่มความสะดวกและความแม่นยำในการติดตาม

ตารางที่ ๔.๑๕ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารงบประมาณ

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. วัดได้จัดทำงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อพัฒนาวัดและชุมชน โดยคำนึงถึงลำดับความสำคัญของงานสาธารณูปการ	๘	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐
๒. วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งตรวจสอบและติดตามผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ	๗	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๑๐
๓. วัดได้จัดระเบียบเอกสารบัญชีให้สะดวกในการตรวจสอบและจัดทำรายงานทางการเงินที่สามารถติดตามผลได้	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๙
๔. วัดได้จัดอบรมบุคลากรในการบริหารงบประมาณและร่วมมือกับชุมชนในการระดมทุน รวมทั้งใช้เทคโนโลยีในการบริหารการเงิน	๔	๑, ๒, ๗, ๙

จากตารางที่ ๔.๑๕ การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ คือ วัดได้จัดทำงบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อพัฒนาวัดและชุมชน โดยคำนึงถึงลำดับความสำคัญของงานสาธารณูปการ มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๘ รูปหรือคน วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งตรวจสอบและติดตามผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๗ รูปหรือคน วัดได้จัดระเบียบเอกสารบัญชีให้สะดวกในการตรวจสอบและจัดทำรายงานทางการเงินที่สามารถติดตามผลได้ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ รูปหรือคน วัดได้จัดอบรมบุคลากรในการบริหารงบประมาณและร่วมมือกับชุมชนในการระดมทุน รวมทั้งใช้เทคโนโลยีในการบริหารการเงิน มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๔ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๒ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารงบประมาณ
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๓) ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์

(๑) วัดมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เฉพาะในการดูแลวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานสาธารณูปการ เพื่อให้การจัดการวัสดุเป็นไปอย่างมีระเบียบ เจ้าหน้าที่จะรับผิดชอบในการตรวจสอบการใช้งาน และการจัดเก็บวัสดุให้เหมาะสม โดยมีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการสูญหาย หรือเสียหายของวัสดุ^{๒๑}

(๒) วัดได้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและเพียงพอต่อการใช้งานในงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ชุมชน เช่น การซ่อมแซมวัด การจัดกิจกรรมทางศาสนา หรือการช่วยเหลือชุมชน โดยการจัดหาจะคำนึงถึงคุณภาพและความทนทานของวัสดุเพื่อให้สามารถใช้งานได้ยาวนาน^{๒๒}

(๓) วัดมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้สามารถติดตามการใช้วัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแยกประเภทจะช่วยให้รู้ถึงวัสดุที่ใช้แล้วหมดอายุหรือจำเป็นต้องเติมเพิ่ม และทำให้สามารถตรวจสอบการใช้จ่ายวัสดุได้ง่ายขึ้น^{๒๓}

(๔) วัดได้จัดเตรียมอาคารหรือสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่มีความปลอดภัยและเป็นระเบียบ โดยแยกวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้งานต่าง ๆ อย่างชัดเจน การดูแลรักษาวัสดุจะรวมถึงการทำความสะอาดและการตรวจสอบสภาพวัสดุอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนวัสดุที่เสียหายให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา^{๒๔}

(๕) วัดได้กำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์อย่างชัดเจน โดยอาจมีการใช้ระบบลงทะเบียนวัสดุที่ถูกเบิกออกไป เช่น การลงบันทึกชื่อผู้เบิกวันที่และจำนวนวัสดุ เพื่อป้องกันการใช้งาน

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

วัสดุโดยไม่มีการควบคุมหรือการใช้เกินความจำเป็น ซึ่งจะช่วยให้การใช้วัสดุเป็นไปตามแผนงาน และลดการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น^{๒๕}

(๖) วัดได้กำหนดให้มีการตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น ทุกสิ้นเดือนหรือทุกไตรมาส โดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะต้องทำการตรวจเช็ควัสดุอุปกรณ์ทุกชิ้นอยู่ในสภาพใช้งานได้หรือไม่ หากพบว่ามีวัสดุที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพต้องดำเนินการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ทันทีเพื่อให้วัสดุสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๖}

(๗) วัดได้กำหนดแนวทางการกำจัดวัสดุอุปกรณ์ที่หมดอายุหรือไม่สามารถใช้งานได้ อย่างถูกต้อง เช่น การเก็บรักษาให้ปลอดภัยก่อนนำไปทิ้ง หรือหากเป็นวัสดุที่ยังสามารถใช้ได้ในบางกรณี เช่น ซ่อมแซมหรือรีไซเคิล ควรมีการพิจารณากำจัดอย่างเหมาะสม รวมถึงการบริจาควัสดุที่ยังใช้ได้แก่ผู้ที่ต้องการ^{๒๗}

(๘) วัดได้มีการจัดการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้พวกเขามีความรู้ทั้งในด้านการใช้วัสดุให้ถูกต้องและปลอดภัย รวมถึงการซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เสื่อมสภาพหรือมีปัญหา เพื่อยืดอายุการใช้งานของวัสดุ ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อใหม่ และสร้างความมั่นใจในการบริหารวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๘}

(๙) วัดมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามการเบิกจ่ายวัสดุ เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบันทึกการใช้งานวัสดุที่เบิกจ่ายไป และติดตามการจัดการสต็อกวัสดุ โดยสามารถสร้างระบบเตือนการสั่งซื้อวัสดุใหม่เมื่อลูกค้าหรือวัสดุใกล้หมด ซึ่งจะช่วยให้การจัดการวัสดุเป็นระบบมากขึ้น และลดความผิดพลาดจากการบันทึกด้วยมือ^{๒๙}

(๑๐) วัดมีการดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดสำหรับการจัดการวัสดุอุปกรณ์ เช่น มาตรฐานความปลอดภัยในการใช้งานวัสดุอุปกรณ์และมาตรฐานการบำรุงรักษา โดยจะต้องมีการตรวจสอบวัสดุที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจว่าวัสดุที่ใช้มีคุณภาพและไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ใช้งานหรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง^{๓๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ คือ วัดได้กำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์อย่างชัดเจน และลงบันทึกการใช้งานเพื่อป้องกันการสูญเสียวัสดุและการใช้เกินความจำเป็น รวมถึงการตรวจสอบสภาพวัสดุเป็นระยะเพื่อให้แน่ใจว่าวัสดุพร้อมใช้งาน หากวัสดุหมดอายุหรือไม่สามารถใช้งานได้ มีกระบวนการกำจัดหรือบริจาควัสดุที่ยังใช้ได้ วัดมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่ดูแลวัสดุเพื่อเพิ่มทักษะในการใช้ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาวัสดุให้คงสภาพดี นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคโนโลยีในการบันทึกและติดตามการใช้งานวัสดุ เพื่อลดความผิดพลาดและทำให้การจัดการเป็นระบบ วัดมีการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการวัสดุ เช่น ความปลอดภัยและ

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

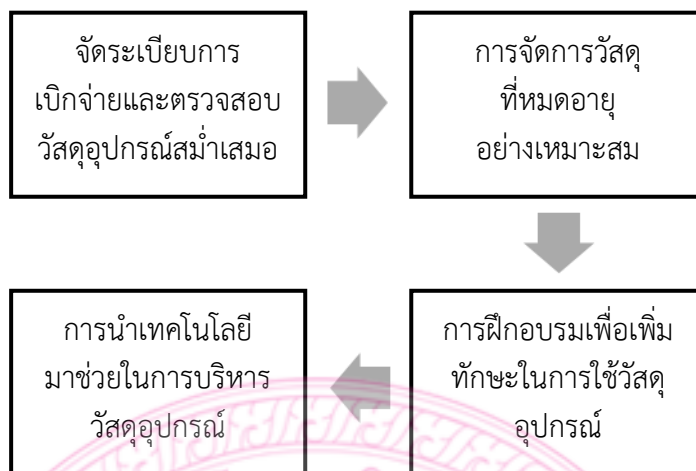
^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

การบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม รวมถึงการจัดเก็บวัสดุให้เป็นระเบียบและปลอดภัย เพื่อให้พร้อมใช้งานในการดำเนินงานต่าง ๆ ของวัด

ตารางที่ ๔.๑๖ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. วัดได้กำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุและตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการสูญเสียและการใช้งานเกินความจำเป็น	๗	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒. วัดมีการจัดการวัสดุที่หมดอายุอย่างเหมาะสม เช่น การกำจัดหรือบริจาควัสดุที่ยังใช้ได้	๗	๒, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐
๓. เจ้าหน้าที่ที่ดูแลวัสดุได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการใช้ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์	๖	๑, ๒, ๓, ๕, ๘, ๙
๔. วัดสามารถใช้เทคโนโลยีในการติดตามการใช้งานวัสดุ และจัดการวัสดุตามมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ	๕	๓, ๔, ๕, ๖, ๙

จากตารางที่ ๔.๑๖ การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ คือ วัดได้กำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุและตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการสูญเสียและการใช้งานเกินความจำเป็น มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๗ รูปหรือคน วัดมีการจัดการวัสดุที่หมดอายุอย่างเหมาะสม เช่น การกำจัดหรือบริจาควัสดุที่ยังใช้ได้ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๗ รูปหรือคน เจ้าหน้าที่ที่ดูแลวัสดุได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการใช้ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖ รูปหรือคน วัดสามารถใช้เทคโนโลยีในการติดตามการใช้งานวัสดุและจัดการวัสดุตามมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๓ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔) ด้านการบริหารจัดการ

(๑) วัดมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนในทุกด้านของสาธารณูปการ เช่น การพัฒนาวัด การดูแลรักษาโบราณสถาน และการให้บริการแก่ชุมชน ซึ่งช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนระยะยาวและระยะสั้นให้เหมาะสมกับสภาพของวัดและชุมชน^{๓๑}

(๒) วัดมีการตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานเพื่อรับผิดชอบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการสาธารณูปการเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากพบปัญหาหรือข้อบกพร่องจะมีการปรับปรุงแก้ไขทันที การประเมินผลยังช่วยให้การพัฒนาวัดเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน^{๓๒}

(๓) วัดมีการติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร สำนักงานพระพุทธศาสนา และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อร่วมมือในการดูแลรักษาสาธารณูปการ เช่น โบราณสถานหรืออาคารทางศาสนา และรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการขออนุมัติงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{๓๓}

(๔) วัดมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณูปการให้กับพระภิกษุสามเณรและประชาชน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจการทำงานของวัดและสามารถมีส่วนร่วมในการ

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

พัฒนาได้ วัดยังเน้นการพัฒนาและบูรณาการงานสาธารณูปการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง^{๓๔}

(๕) วัดมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในงานสาธารณูปการ เช่น น้ำไฟ และวัสดุอุปกรณ์ โดยการประหยัดและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว^{๓๕}

(๖) วัดได้สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาธารณูปการ ทั้งในด้านการบริจาคแรงงานหรือทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างวัดและชุมชน^{๓๖}

(๗) วัดได้จัดการฝึกอบรมหรือเวิร์กช็อปให้กับบุคลากรในวัดเพื่อเพิ่มทักษะในการจัดการสาธารณูปการ เช่น การบริหารจัดการโครงการ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือการดูแลรักษาสถานที่ เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นมืออาชีพ^{๓๗}

(๘) วัดได้จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละโครงการเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและผลลัพธ์ของงาน รวมถึงการทบทวนแผนการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง^{๓๘}

(๙) วัดได้สร้างระบบที่โปร่งใสในการดำเนินงานสาธารณูปการ โดยการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายหรือผลการดำเนินงานให้กับผู้เกี่ยวข้องและชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือในระยะยาว^{๓๙}

(๑๐) วัดมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ เช่น ระบบการติดตามงานออนไลน์ หรือการใช้แอปพลิเคชันในการประชาสัมพันธ์และการประสานงานกับชุมชน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น^{๔๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารจัดการ คือ วัดได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนในทุกด้านของสาธารณูปการ โดยมีการวางแผนระยะยาวและระยะสั้นให้เหมาะสมกับสภาพของวัดและชุมชน เพื่อให้การทำงานมีระเบียบและประสิทธิภาพ วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการเป็นไปตามเป้าหมายและมีการปรับปรุงแก้ไขหากพบปัญหา วัดได้ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมศิลปากร และสำนักงานพระพุทธศาสนา เพื่อขอความช่วยเหลือและงบประมาณในการดูแลรักษาสาธารณูปการต่าง ๆ วัดได้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานเพื่อให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเข้าใจการทำงานของวัด รวมถึงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

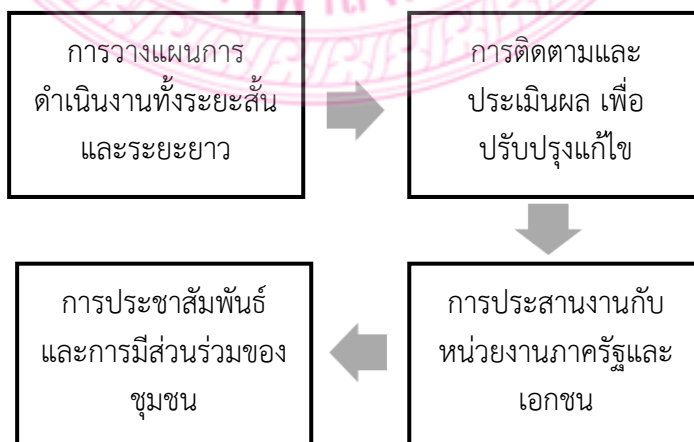
^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

ตารางที่ ๔.๑๗ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารจัดการ

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. วัดได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการวางแผนระยะยาวและสั้นให้เหมาะสมกับสภาพของวัดและชุมชน	๖	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗
๒. วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	๕	๑, ๔, ๕, ๖, ๑๐
๓. วัดมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลืองบประมาณในการดูแลรักษาสาธารณูปการ	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๙
๔. วัดมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนางานสาธารณูปการ	๔	๒, ๔, ๕, ๖

จากตารางที่ ๔.๑๗ การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ คือ วัดได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการวางแผนระยะยาวและสั้นให้เหมาะสมกับสภาพของวัดและชุมชน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖ รูปหรือคน วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ รูปหรือคน วัดมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลืองบประมาณในการดูแลรักษาสาธารณูปการ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ รูปหรือคน วัดมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนางานสาธารณูปการ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๔ สรุปการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ด้านการบริหารจัดการ
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๔.๓.๒ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน เพื่อให้ได้มา ซึ่งข้อมูลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์เชิงพรรณนา ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

(๑) วัดมีการวางแผนผังที่ชัดเจนในการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบ ซึ่งช่วยให้การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เกิดความสับสน^{๔๑}

(๒) วัดมีการจัดตั้งกรรมการที่เหมาะสมและการประชุมเพื่อกำหนดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ โดยกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งต้องมีความรู้และความสามารถในการจัดการโครงการเหล่านี้อย่างถูกต้องตามระเบียบขององค์กร^{๔๒}

(๓) วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างสำหรับการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์อย่างชัดเจน โดยมีเอกสารการเงินที่ตรวจสอบได้ ซึ่งช่วยให้การดำเนินการโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ในภายหลัง^{๔๓}

(๔) วัดได้ให้ความสำคัญในการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและการประหยัด รวมถึงการออกแบบที่มุ่งเน้นประโยชน์การใช้สอยเพื่อความสะดวกสบายกับการใช้งานจริง^{๔๔}

(๕) วัดได้ดำเนินการก่อสร้างอย่างรอบคอบ และต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีและอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้สิ่งก่อสร้างมีความเหมาะสมและสามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้^{๔๕}

(๖) วัดมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ โดยการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะจากสมาชิกในชุมชน เพื่อให้โครงการต่าง ๆ สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของชุมชนและผู้ให้บริการ^{๔๖}

(๗) วัดมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะทรัพยากรทางการเงินและวัสดุก่อสร้าง เพื่อให้สามารถดำเนินการโครงการต่าง ๆ ได้ตามแผนที่กำหนดและไม่เกิดปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณหรือวัสดุ^{๔๗}

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

(๘) วัดมีการควบคุมคุณภาพของวัสดุและการดำเนินงานก่อสร้างอย่างเข้มงวด รวมถึงการตรวจสอบจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์มีคุณภาพที่เหมาะสมและใช้งานได้ยาวนาน^{๔๘}

(๙) วัดมีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรับมือกับปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้^{๔๙}

(๑๐) วัดมีการประเมินผลการดำเนินงานก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ทั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสีย และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารจัดการในอนาคตให้ดียิ่งขึ้น^{๕๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ คือ วัดมีการวางแผนและขั้นตอนที่ชัดเจนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดตั้งกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและการประชุมเพื่อกำหนดแผนงานที่ถูกต้องตามระเบียบ วัดต้องทำสัญญาว่าจ้างที่ชัดเจนและมีเอกสารการเงินที่โปร่งใส การก่อสร้างควรคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์ในการใช้งาน พร้อมกับสอดคล้องกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชน วัดมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงควบคุมคุณภาพงานก่อสร้างและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงาน การประเมินผลหลังโครงการเสร็จสิ้นจะช่วยปรับปรุงการบริหารจัดการในอนาคต

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. วัดได้จัดทำแผนผังที่ชัดเจนและกรรมการที่มีความรู้ในการจัดการโครงการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อย่างเป็นระเบียบ	๕	๑, ๕, ๖, ๗, ๘
๒. วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างที่ชัดเจนและมีเอกสารการเงินที่สามารถตรวจสอบได้	๔	๔, ๕, ๖, ๑๐
๓. การก่อสร้างคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์การใช้งาน พร้อมกับสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน	๔	๑, ๓, ๕, ๙
๔. วัดมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงาน	๓	๔, ๕, ๖

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

จากตารางที่ ๔.๑๘ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ คือ วัดได้จัดทำแผนผังที่ชัดเจนและกรรมการที่มีความรู้ในการจัดการโครงการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อย่างเป็นระเบียบ มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๕ รูปหรือคน วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างที่ชัดเจนและมีเอกสารการเงินที่สามารถตรวจสอบได้ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ รูปหรือคน การก่อสร้างคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์การใช้งาน พร้อมกับสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน จำนวน ๔ รูปหรือคน วัดมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงาน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๓ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๕ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๒) ด้านการพัฒนาวัด

(๑) วัดได้จัดทำการพัฒนาบริเวณวัดให้มีความสงบร่มรื่น ซึ่งเหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม โดยมีการปลูกต้นไม้ การจัดสวน และการดูแลรักษาความสะอาด เพื่อให้ผู้ที่มาเยี่ยมเยียนสามารถเข้ามาปฏิบัติธรรมได้ในบรรยากาศที่สงบและเงียบสงัด ช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติธรรมมีประสิทธิภาพและจิตใจผ่อนคลาย^{๕๑}

(๒) วัดมีการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาดและสะดวกสบาย เช่น การทำความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ การจัดตกแต่งเส้นทางเดินภายในวัดให้มีความเรียบร้อย รวมถึงการจัดระเบียบพื้นที่ให้มีความสะดวกในการเดินทางของผู้คนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายในวัด^{๕๒}

(๓) วัดมีการให้ความสำคัญในการพัฒนาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การติดตั้งเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ทันสมัยและปลอดภัย เช่น ไฟฟ้าและระบบน้ำดื่ม เพื่อให้สอดคล้องกับ

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

มาตรฐานความปลอดภัยและสุขอนามัย ตลอดจนการติดตั้งอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มาปฏิบัติธรรม^{๕๓}

(๔) วัดมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการปรับปรุงระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบรักษาความปลอดภัย เพื่อให้มีความพร้อมใช้งานในทุกกิจกรรมที่วัดจัดขึ้น ระบบเหล่านี้ทำให้ผู้ใช้บริการในวัดสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย^{๕๔}

(๕) วัดได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ เช่น การใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ของวัดให้กับประชาชนและผู้สนใจ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการของวัดได้สะดวกและรวดเร็ว^{๕๕}

(๖) วัดมีการพัฒนาบริเวณวัดโดยคำนึงถึงการรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติในการก่อสร้าง หรือการปลูกต้นไม้ที่เป็นประโยชน์ต่อระบบนิเวศ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^{๕๖}

(๗) วัดมีการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมทางศาสนา เช่น พื้นที่สวดมนต์ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมธรรมะหรือการปฏิบัติวิปัสสนา โดยออกแบบพื้นที่ให้สามารถรองรับจำนวนผู้เข้าร่วมได้อย่างสะดวกสบาย^{๕๗}

(๘) วัดมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ศูนย์สุขภาพ หรือบริการด้านสุขภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านสุขอนามัย เช่น การจัดระบบน้ำดื่มสะอาดและห้องสุขาที่สะอาด^{๕๘}

(๙) วัดมีการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีให้กับพระสงฆ์และชุมชน เช่น การใช้ระบบออนไลน์ในการเผยแพร่การสอนธรรมะหรือการจัดกิจกรรมออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้คนในพื้นที่ห่างไกลและขยายการเรียนรู้ในวงกว้าง^{๕๙}

(๑๐) วัดมีการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เช่น องค์กรการศึกษา หรือหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาวัดและชุมชนให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืนมากขึ้น ทั้งในด้านศาสนา สังคม และสิ่งแวดล้อม^{๖๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ด้านการพัฒนาวัด คือ การพัฒนาวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบร่มรื่นเหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรม พร้อมปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาดและสะดวกสบาย มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัยและปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาอาคารและระบบพื้นฐานอย่างมีระเบียบเรียบร้อย เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

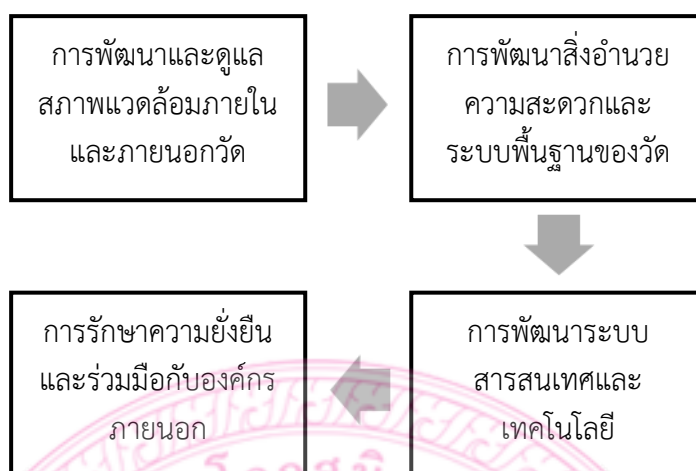
^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก วัดมีการคำนึงถึงการรักษาความยั่งยืนของธรรมชาติ การพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ และร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการพัฒนาวัดและชุมชนให้ยั่งยืน

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. วัดมีการพัฒนาบริเวณให้สงบร่มรื่น พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามและสะดวกสบาย เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด	๙	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๘, ๙, ๑๐
๒. วัดมีการพัฒนาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้า น้ำดื่ม ระบบประปา และความปลอดภัย เพื่อรองรับการใช้งานอย่างสะดวกและปลอดภัย	๘	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐
๓. วัดมีการใช้ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสอนธรรมะและกิจกรรมออนไลน์	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๙
๔. วัดมีการคำนึงถึงการรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกับองค์กรทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศ เพื่อพัฒนาในด้านศาสนาและสังคม	๓	๒, ๔, ๖

จากตารางที่ ๔.๑๙ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด คือ วัดมีการพัฒนาบริเวณให้สงบร่มรื่น พร้อมปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามและสะดวกสบาย เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๙ รูปหรือคน วัดมีการพัฒนาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้า น้ำดื่ม ระบบประปา และความปลอดภัย เพื่อรองรับการใช้งานอย่างสะดวกและปลอดภัย มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๘ รูปหรือคน วัดมีการใช้ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสาร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสอนธรรมะและกิจกรรมออนไลน์ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ รูปหรือคน วัดมีการคำนึงถึงการรักษาความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และร่วมมือกับองค์กรทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศเพื่อพัฒนาในด้านศาสนาและสังคม มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๓ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๖ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

(๑) วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดทำผลประโยชน์ของวัดในลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความชัดเจนในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ยังมีการรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น เพื่อให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามระเบียบของวัดและคณะสงฆ์ ซึ่งช่วยให้การทำงานมีความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต^{๖๑}

(๒) วัดได้จัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่แยกประเภทครุภัณฑ์และลหุภัณฑ์อย่างชัดเจน โดยมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละหมวดหมู่ เช่น การดูแลเครื่องใช้ภายในวัด หรือสิ่งของที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม เพื่อให้การจัดการทรัพย์สินเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยและสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา^{๖๒}

(๓) วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งเก็บรักษาเอกสารการเงินต่าง ๆ อย่างมีระเบียบและสามารถตรวจสอบได้ เช่น ใบเสร็จรับเงิน หรือเอกสารการเบิกจ่าย ซึ่งจะช่วยให้การเงินของวัดสามารถตรวจสอบได้ง่ายและไม่เกิดความผิดพลาดหรือการทุจริต^{๖๓}

(๔) วัดมีการจัดการเรื่องการให้เช่าที่ดินหรือที่ธรณีสงฆ์ โดยการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องทำตามกฎกระทรวงอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องการให้เช่าทรัพย์สินของวัดเป็นไปตามข้อบังคับและสามารถตรวจสอบได้ทั้งในด้านการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างเหมาะสม^{๖๔}

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

(๕) เจ้าอาวาสมีการควบคุมดูแลและตรวจสอบการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามระเบียบเรียบร้อย เช่น การติดตามการใช้งานทรัพย์สินต่าง ๆ ภายในวัด เช่น อาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าทรัพย์สินเหล่านั้นได้รับการใช้อย่างคุ้มค่าและไม่มีการใช้งานที่ไม่เหมาะสม และมีการรายงานการดำเนินการต่อเจ้าคณะตามลำดับชั้นเพื่อให้การจัดการเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด^{๖๕}

(๖) วัดมีการฝึกอบรมให้กับบุคลากรและเฝ้าระวังเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน การทำบัญชี และการจัดการทางการเงินอย่างถูกต้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลรักษาทรัพย์สินและการบริหารงบประมาณของวัดให้มีประสิทธิภาพ^{๖๖}

(๗) วัดมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการทรัพย์สิน เช่น การใช้โปรแกรมบัญชีเพื่อบันทึกการรับ-จ่าย หรือการใช้ระบบการจัดการทรัพย์สินออนไลน์ เพื่อความสะดวกในการติดตามและตรวจสอบการจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ^{๖๗}

(๘) วัดมีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อประเมินการบริหารจัดการทรัพย์สินและการเงินของวัดอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถป้องกันการทุจริตหรือความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้^{๖๘}

(๙) วัดมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนา หรือองค์กรการกุศลต่าง ๆ ในการตรวจสอบและช่วยเหลือในการจัดการทรัพย์สิน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาวัดและชุมชน^{๖๙}

(๑๐) วัดได้สร้างความตระหนักแก่ชุมชนเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพย์สินของวัด เช่น การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการบริจาคทรัพย์สิน หรือการใช้ทรัพย์สินในวัดอย่างมีระเบียบ เพื่อให้ประชาชนและสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพย์สินของวัดอย่างต่อเนื่อง^{๗๐}

สรุปว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด คือ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มจากการแต่งตั้งเฝ้าระวังและผู้จัดการผลประโยชน์ของวัดอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินแยกประเภทชัดเจนและมอบหมายผู้รับผิดชอบ เพื่อการตรวจสอบที่มีระเบียบ การจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายและเอกสารการเงินต้องโปร่งใสเพื่อการตรวจสอบที่ง่ายและถูกต้อง การให้เช่าทรัพย์สินต่าง ๆ มีการทำสัญญาลายลักษณ์อักษรตามกฎหมาย เจ้าอาวาสมีการตรวจสอบการใช้ศาสนสมบัติอย่างคุ้มค่าและรายงานเจ้าคณะวัดได้จัดฝึกอบรมบุคลากรในการจัดการทรัพย์สินและการเงินให้มีประสิทธิภาพ และใช้เทคโนโลยีใน

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

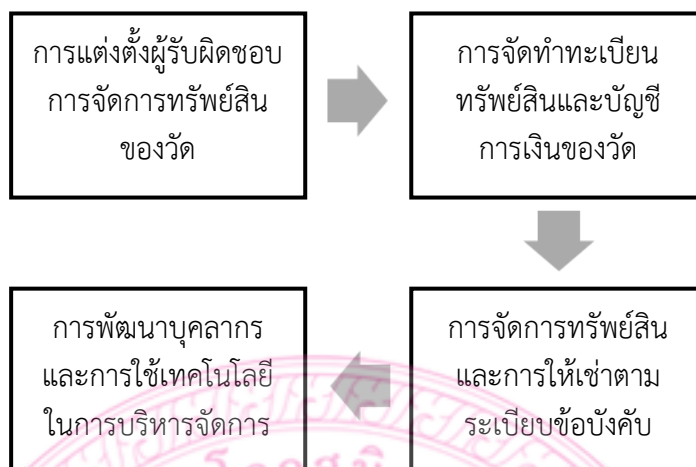
^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

การติดตามทรัพย์สิน เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดในการตรวจสอบ การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายใน จะช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปตามระเบียบและโปร่งใส

ตารางที่ ๔.๒๐ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ประเด็นสำคัญ	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
	จำนวน (รูปหรือคน)	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่
๑. วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดการผลประโยชน์ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความโปร่งใสในการ บริหารจัดการทรัพย์สิน	๘	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙
๒. วัดได้จัดทำทะเบียนทรัพย์สินและบัญชีรายรับ-จ่ายที่ โปร่งใส พร้อมทั้งมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน	๗	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๘, ๑๐
๓. วัดมีการให้เช่าทรัพย์สินควรทำสัญญาลายลักษณ์ อักษรตามกฎหมาย และเจ้าอาวาสควรควบคุมการ ใช้ทรัพย์สินให้เหมาะสม	๖	๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘
๔. วัดได้จัดฝึกอบรมบุคลากรในการจัดการทรัพย์สินและ การเงิน และใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบการจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ	๔	๑, ๓, ๕, ๗

จากตารางที่ ๔.๒๐ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด คือ วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกร และผู้จัดการผลประโยชน์อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพย์สิน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๘ รูปหรือคน วัดได้จัดทำทะเบียนทรัพย์สินและบัญชีรายรับ-จ่ายที่โปร่งใส พร้อมทั้งมอบหมายผู้รับผิดชอบชัดเจน มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๗ รูปหรือคน วัดมีการให้เช่าทรัพย์สินควรทำสัญญาลายลักษณ์อักษรตามกฎหมาย และเจ้าอาวาสมีการควบคุม การใช้ทรัพย์สินให้เหมาะสม มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖ รูปหรือคน วัดมีการฝึกอบรมบุคลากร ในการจัดการทรัพย์สินและการเงิน และใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ รูปหรือคน

แผนภาพที่ ๔.๗ สรุปการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด
สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษาศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี			
การบริหาร งบประมาณ	การบริหารจัดการ	การบริหารบุคลากร	การบริหารวัสดุ อุปกรณ์
- อยู่ในระดับมาก - เป็นปัจจัยหลักในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ มีความสำคัญมากที่สุด	- อยู่ในระดับมาก - เป็นปัจจัยรองในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ มีความสำคัญปานกลาง	- อยู่ในระดับมาก - เป็นปัจจัยรองในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ มีความสำคัญปานกลาง	- อยู่ในระดับมาก - เป็นปัจจัยรองในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ มีความสำคัญน้อยที่สุด
๑. การบริหารงบประมาณ ๑.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ : วัดมีการจัดการสรรหางบประมาณเพียงพอและการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส มีเอกสารการเงินที่ตรวจสอบได้ ๑.๒ การพัฒนาวัด : วัดมีการพัฒนาและจัดหาประมาณอย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาภูมิทัศน์และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัด ๑.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติ : วัดมีการตั้งกรรมการดูแลการเงินและเอกสารอย่างมีระเบียบและตรวจสอบได้	๒. การบริหารจัดการ ๒.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ : วัดมีการวางแผนก่อสร้างเป็นระบบและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานถูกต้อง ๒.๒ การพัฒนาวัด : วัดมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและศาสนสถานเพื่อสนองความสนองต้องการของพุทธศาสนิกชน ๒.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติ : เจ้าอาวาสมีการตรวจสอบและรายงานการใช้ทรัพย์สินของวัดให้เจ้าคณะทราบ เพื่อความโปร่งใส	๓. การบริหารบุคลากร ๓.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ : เจ้าอาวาสมีการจัดตั้งกรรมการและวางแผนผังการก่อสร้างอย่างเป็นระบบเพื่อให้บุคลากรดำเนินงานได้ราบรื่น ๓.๒ การพัฒนาวัด : วัดมีอบรมพัฒนาศักยภาพพระภิกษุสามเณรและบุคลากรให้ทำงานร่วมกันในการพัฒนาวัดให้ดีขึ้น ๓.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติ : เจ้าอาวาสมีการแต่งตั้งโยธาวิจกรและผู้จัดการผลประโยชน์เป็นลายลักษณ์อักษร มีการคุมการทำงานของบุคลากรให้ถูกต้อง	๔. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ ๔.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ : วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการใช้งานและจัดทำบัญชีวัสดุโดยมีการแยกประเภทให้ชัดเจน ๔.๒ การพัฒนาวัด : วัดมีการรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้ทันสมัยและปลอดภัยเพื่อให้การพัฒนาวัดมีประสิทธิภาพ ๔.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติ : เจ้าอาวาสมีการตรวจสอบสภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างสม่ำเสมอ

แผนภาพที่ ๔.๔ องค์ความรู้ที่รับจากการวิจัย

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๘ พบว่า ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากกระบวนการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. บริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑.๑ การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดแผนงาน และมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ชัดเจน วัดมีการบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัดด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ วัดมีการดูแลรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ วัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๑.๒ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัดมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ ถูกต้องตามระเบียบ วัดมีการพัฒนาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก และสบาย วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด แยกประเภทครุภัณฑ์ ลหุภัณฑ์ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารจัดการทรัพยากรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ การบริหารงบประมาณ การบริหารจัดการ การบริหารบุคลากร และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถูกผลักดันด้วยปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากร 4 M's ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ซึ่งการวิเคราะห์ผลกระทบในแต่ละด้านพบว่า การบริหารงบประมาณ มีอิทธิพลมากที่สุด ตามด้วยการบริหารจัดการ การบริหารบุคลากร และสุดท้าย คือ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การบริหารงบประมาณ เป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยให้การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสารประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายในงานสาธารณูปการจึงควรได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรก ในขณะที่การบริหารทรัพยากรด้านอื่น ๆ ควรได้รับการพิจารณารองลงมา โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งอาจมีอิทธิพลน้อยที่สุดในการผลักดันงานสาธารณูปการให้สำเร็จ

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถผสมผสานกับการบริหารงานสาธารณูปการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาวัดให้มีความยั่งยืน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ด้านหลัก ดังนี้

๓. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้านการบริหารบุคลากร

๓.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

เจ้าอาวาสมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานที่เกี่ยวข้องในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ โดยร่วมกันวางแผนผังและขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การทำงานในด้านการก่อสร้างและซ่อมแซมเป็นไปอย่างราบรื่นและได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๓.๒ การพัฒนาวัด

วัดมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันในการพัฒนาวัดให้สงบร่มรื่น เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการศึกษาระยะในวัด

๓.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดทำผลประโยชน์ของวัดเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้การดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการควบคุมดูแล ตรวจสอบการทำงานของบุคลากรที่ทำหน้าที่จัดการศาสนสมบัติให้เกิดความโปร่งใสและถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่กำหนด

๔. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้านการบริหารงบประมาณ

๔.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

การบริหารงบประมาณในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์มีการจัดหางบประมาณที่เพียงพอ และมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบในการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส รวมถึงการทำสัญญาการก่อสร้างที่มีเอกสารการเงินที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

๔.๒ การพัฒนาวัด

การพัฒนาวัดและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้สวยงาม สะอาด และปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบรักษาความปลอดภัย

๔.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

การจัดการงบประมาณสำหรับการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดมีการตั้งคณะกรรมการที่ดูแลการเงินและการเก็บเอกสารการเงินต่าง ๆ อย่างมีระเบียบและโปร่งใส โดยมีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๕. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์

๕.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ให้เพียงพอต่อการใช้งาน โดยมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้าง รวมถึงการตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน

๕.๒ การพัฒนาวัด

ในการพัฒนาวัด วัดมีการจัดหาและดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยและปลอดภัย เพื่อให้การพัฒนาวัดมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของพระภิกษุสามเณรและประชาชน

๕.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

การดูแลรักษาและการจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนสมบัติของวัดมีการจัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดูแลทรัพย์สินของวัด และมีการตรวจสอบสภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดอย่างสม่ำเสมอ

๖. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ด้านการบริหารจัดการ

๖.๑ การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

วัดมีกระบวนการวางแผนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ที่มีขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบและมีความถูกต้อง

๖.๒ การพัฒนาวัด

วัดมีการพัฒนาและบูรณาการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้วัดสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

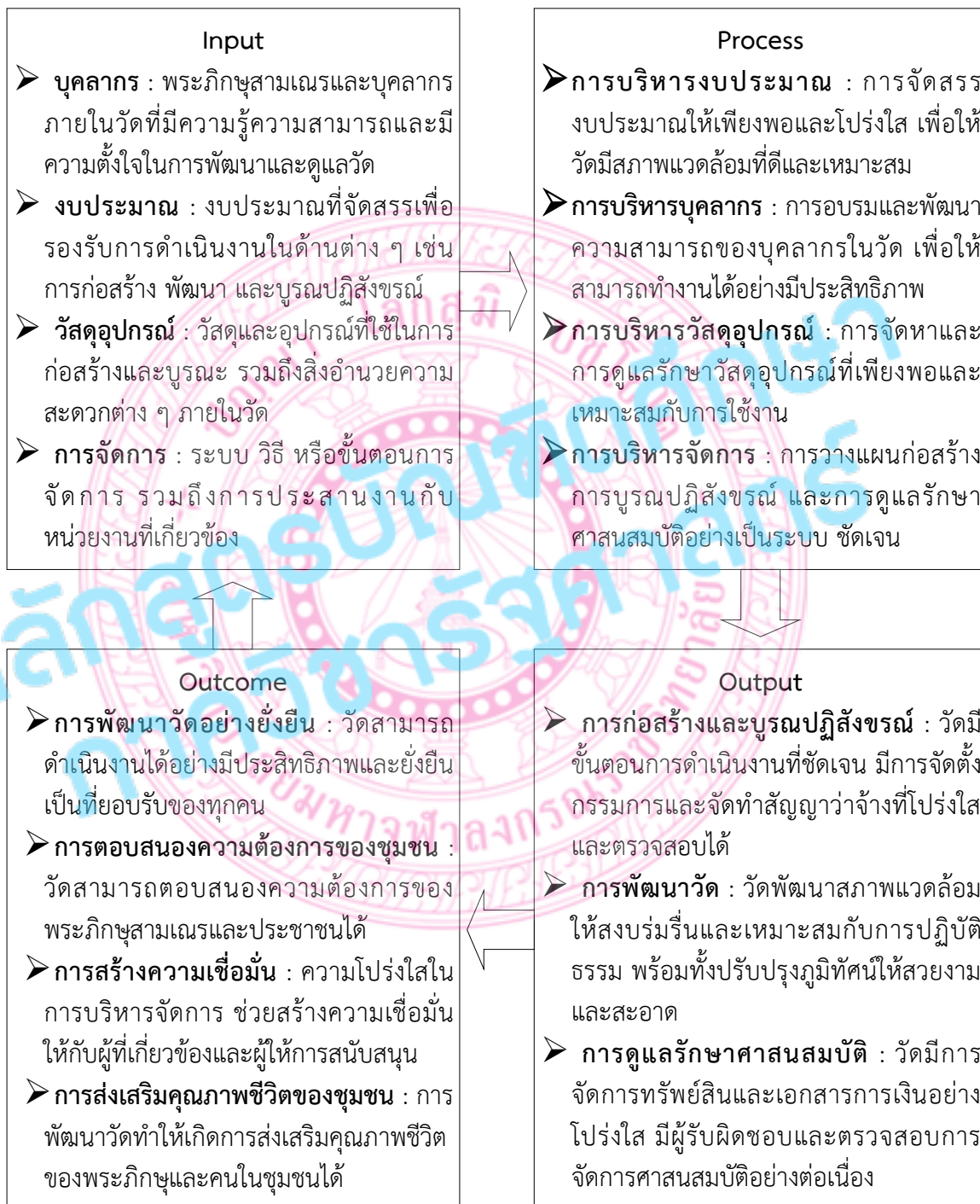
๖.๓ การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

การจัดการศาสนสมบัติของวัดมีการตรวจสอบและติดตามการใช้ทรัพย์สินของวัดอย่างรอบคอบ และมีการรายงานให้เจ้าอาวาสและเจ้าคณะได้รับทราบ เพื่อให้การจัดการศาสนสมบัติของวัดเป็นไปตามระเบียบและมีความโปร่งใส

การผสมผสานการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินงานของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในด้านการพัฒนาวัด การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดได้อย่างมีระเบียบและโปร่งใส

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๙ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

สังเคราะห์โดย : ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๙ พบว่า ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการดำเนินการโดยใช้หลักการ Input-Process-Output-Outcome ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานในวัดมีความเป็นระบบและยั่งยืน ดังนี้

Input (ปัจจัยที่นำเข้ามา)

บุคลากร คือ บุคลากรในวัดประกอบด้วยพระภิกษุสามเณรและเจ้าหน้าที่ภายในวัดที่มีทักษะและความรู้ในการดูแลและพัฒนาวัด รวมถึงบุคลากรที่มีบทบาทในการบริหารงานต่าง ๆ ของวัด ทั้งในด้านศาสนาและการบริการชุมชน โดยการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะของบุคลากรช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

งบประมาณ คือ การจัดสรรงบประมาณเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานของวัด งบประมาณที่ได้รับต้องถูกนำไปใช้ในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดอย่างเหมาะสม รวมถึงการดูแลรักษาวัดและจัดหาอุปกรณ์หรือวัสดุที่จำเป็นสำหรับการพัฒนา เช่น การปรับปรุงทัศนียภาพหรือการพัฒนาอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

วัสดุอุปกรณ์ คือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการบูรณปฏิสังขรณ์หรือการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัด รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบรักษาความปลอดภัย เพื่อให้วัดมีความสะดวกสบายและเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม

การจัดการ คือ ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการวางแผนและการจัดการงานต่าง ๆ ของวัด เช่น การทำสัญญาว่าจ้าง การบริหารการเงิน และการดูแลรักษาทรัพย์สินของวัด รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานท้องถิ่นหรือองค์กรอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย

Process (กระบวนการดำเนินงาน)

การบริหารงบประมาณ คือ วัดต้องมีการบริหารงบประมาณอย่างรอบคอบและโปร่งใส เพื่อให้มั่นใจว่างบประมาณที่ได้รับจะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาวัดอย่างเหมาะสม เช่น การจัดสรรงบประมาณสำหรับการก่อสร้าง การบูรณะ หรือการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในวัด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณรและชุมชน

การบริหารจัดการ คือ การวางแผนและจัดการงานต่าง ๆ ของวัด เช่น การกำหนดขั้นตอนในการก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด การมีระบบการบริหารจัดการที่ดีช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดยการจัดตั้งกรรมการและการทำสัญญาว่าจ้างที่โปร่งใส

การบริหารบุคลากร คือ การพัฒนาความสามารถและทักษะของบุคลากรในวัดให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการก่อสร้าง การดูแลรักษาศาสนสมบัติ การบริการประชาชน รวมถึงการอบรมให้บุคลากรมีความเข้าใจในการจัดการทรัพย์สินและการเงินของวัด การมีบุคลากรที่มีความรู้และทักษะทำให้การดำเนินงานของวัดเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

การบริหารวัสดุอุปกรณ์ คือ การดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ และการจัดหาวัสดุใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน เช่น การซ่อมแซมและบูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้าง และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงระบบไฟฟ้าและน้ำประปา รวมถึงการดูแลอุปกรณ์เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

Output (ผลผลิต)

การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ คือ การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์วัดดำเนินไปอย่างมีระเบียบ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน และมีการจัดตั้งกรรมการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ทั้งนี้มีการทำสัญญาว่าจ้างที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทำให้ทุกขั้นตอนสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้

การพัฒนาวัด คือ วัดได้รับการพัฒนาในหลายด้าน เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามและสะอาด เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบร่มรื่นและเหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม รวมถึงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้าและระบบน้ำประปา เพื่อให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนที่มาใช้บริการสามารถปฏิบัติธรรมได้อย่างสะดวกสบาย

การดูแลรักษาศาสนสมบัติ คือ วัดมีการจัดการทรัพย์สินและเอกสารการเงินอย่างโปร่งใส โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายอย่างเป็นระเบียบ และมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดูแลศาสนสมบัติ การตรวจสอบทรัพย์สินและการเงินสามารถทำได้อย่างสะดวก เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่ให้การสนับสนุนวัด

Outcome (ผลลัพธ์)

การพัฒนาวัดอย่างยั่งยืน คือ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทำให้การพัฒนาวัดสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน วัดสามารถดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งปลูกสร้างภายในวัดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของทั้งพระภิกษุสามเณรและประชาชน

การตอบสนองความต้องการของชุมชน คือ วัดสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนโดยการให้บริการในด้านศาสนาและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การสร้างที่พักให้กับพระภิกษุสามเณร หรือการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับการใช้งานของชุมชน

การสร้างเชื่อมั่น คือ การบริหารจัดการที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่าย ทั้งพระภิกษุสามเณร บุคลากรภายในวัด และชุมชน รวมถึงผู้ที่ให้การสนับสนุน เช่น ผู้บริจาคทรัพย์สินหรือหน่วยงานภาครัฐ

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชน คือ การพัฒนาวัดทำให้คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสามเณรและชุมชนดีขึ้น ทั้งในด้านการศึกษา การบริการด้านศาสนา และการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางที่ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืนในชุมชน

สรุปว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการใช้หลักการการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลตามลำดับ และการดำเนินงานในทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการจนถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งช่วยให้วัดสามารถพัฒนาและรักษาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๓) เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับผลการวิจัยสามารถนำมาสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๑๒๙ รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชากรตัวอย่าง จำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา และตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ การศึกษาบริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๖ รองลงมา คือ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑๓ รองลงมา คือ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๒๖ น้อยที่สุด คือ อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑๖ ตามลำดับ

ด้านพรรษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา ๑ - ๑๐ พรรษา จำนวน ๗๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๘๑ รองลงมา คือ ๑๑ - ๒๐ พรรษา จำนวน ๓๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๑๓ รองลงมา คือ ๒๑ - ๓๐ พรรษา จำนวน ๑๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๐ น้อยที่สุด คือ ๓๑ พรรษา ขึ้นไป จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๕ ตามลำดับ

ด้านวุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๖๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๗๑ รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน ๕๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๖ น้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๓ ตามลำดับ

ด้านตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่ง จำนวน ๙๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๘๗ รองลงมา คือ เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๒๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๓ น้อยที่สุด คือ เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เลขานุการ จำนวน ๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๐ ตามลำดับ

๒. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$, $S.D. = ๐.๖๑๐$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารบุคลากร ($\bar{X} = ๔.๐๘$, $S.D. = ๐.๖๓๔$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = ๔.๐๔$, $S.D. = ๐.๗๖๘$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = ๓.๕๘$, $S.D. = ๐.๗๙๖$) ตามลำดับ

๓. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$, $S.D. = ๐.๕๓๑$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดูแลรักษาและ

การจัดการศาสนสมบัติของวัด ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = ๐.๗๓๘) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาวัด ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = ๐.๗๒๔) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ($\bar{X} = ๓.๘๕$, S.D. = ๐.๖๘๐) ตามลำดับ

๕.๑.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานที่ ๑ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการอย่างน้อย ๑ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากร ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ แสดงว่า การบริหารจัดการทรัพยากร สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๘๖.๒ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงบประมาณ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๓๔.๖ การบริหารจัดการ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๓๒.๓ การบริหารบุคลากร สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๒๓.๓ และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ สามารถทำนายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ร้อยละ ๑๔.๗ ตามลำดับ

๕.๑.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน แบ่งออกได้เป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน ๔ รูป ๒) กลุ่มนักวิชาการทางด้านการบริหารจัดการ จำนวน ๒ รูปหรือคน ๓) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน ๒ คน ๔) กลุ่มกรรมการวัด จำนวน ๒ คน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารบุคลากร คือ วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ วัดมีการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรในลักษณะลายลักษณ์อักษร โดยพิจารณาจากความเหมาะสมในแต่ละงาน วัดได้จัดประชุมบุคลากรเพื่อวางแผน ติดตามงาน และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น งานสาธารณูปการ การพัฒนาศักยภาพ และการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาผู้นำในองค์กรจะช่วยให้บุคลากรทำงานได้ดีขึ้นและร่วมมือกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารงบประมาณ คือ วัดได้จัดหางบประมาณที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาวัดและชุมชน โดยตั้งคณะกรรมการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนและวัตถุประสงค์ของ

แต่ละโครงการ โดยมีการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ตรวจสอบได้ วัดได้จัดระเบียบเอกสารบัญชีให้สะดวกและโปร่งใส รวมถึงจัดทำรายงานทางการเงินที่สามารถติดตามผลได้อย่างเป็นระบบ วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้เหมาะสมกับสำคัญของงาน พร้อมกับการติดตามผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า การอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบงานบัญชีและการบริหารงบประมาณช่วยเสริมทักษะในการจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ วัดสามารถร่วมมือกับชุมชนในการระดมทุนและใช้เทคโนโลยีในการบริหารงบประมาณเพื่อเพิ่มความสะดวกและความแม่นยำในการติดตาม

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ คือ วัดมีการกำหนดระเบียบการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์อย่างชัดเจน และลงบันทึกการใช้งานเพื่อป้องกันการสูญเสียวัสดุและการใช้เกินความจำเป็น รวมถึงการตรวจสอบสภาพวัสดุเป็นระยะเพื่อให้แน่ใจว่าวัสดุพร้อมใช้งาน หากวัสดุหมดอายุหรือไม่สามารถใช้งานได้ มีกระบวนการกำจัดหรือบริจาควัสดุที่ยังใช้ได้ วัดได้จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ดูแลวัสดุเพื่อเพิ่มทักษะในการใช้ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาวัสดุให้คงสภาพดี นอกจากนี้ยังสามารถใช้เทคโนโลยีในการบันทึกและติดตามการใช้งานวัสดุ เพื่อลดความผิดพลาดและทำให้การจัดการเป็นระบบ วัดมีการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการวัสดุ เช่น ความปลอดภัยและการบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม รวมถึงการจัดเก็บวัสดุให้เป็นระเบียบและปลอดภัย เพื่อให้พร้อมใช้งานในการดำเนินงานต่าง ๆ ของวัด

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด ด้านการบริหารจัดการ คือ วัดมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนในทุกด้านของสาธารณูปการ โดยมีการวางแผนระยะยาวและระยะสั้นให้เหมาะสมกับสภาพของวัดและชุมชน เพื่อให้การทำงานมีระเบียบและประสิทธิภาพ วัดได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการเป็นไปตามเป้าหมาย และมีการปรับปรุงแก้ไขหากพบปัญหา วัดได้มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมศิลปากรและสำนักงานพระพุทธศาสนา เพื่อขอความช่วยเหลือและงบประมาณในการดูแลรักษาสาธารณูปการต่าง ๆ วัดมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินงานเพื่อให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเข้าใจการทำงานของวัด รวมถึงการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เพื่อความยั่งยืนในระยะยาว

๒. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ คือ วัดมีการวางแผนและขั้นตอนที่ชัดเจนในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดตั้งกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและการประชุมเพื่อกำหนดแผนงานที่ถูกต้องตามระเบียบ วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างที่ชัดเจนและมีเอกสารการเงินที่โปร่งใส การก่อสร้างควรคำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์ในการใช้งาน พร้อมกับสอดคล้องกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชน วัดมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงควบคุมคุณภาพงานก่อสร้างและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงาน การประเมินผลหลังโครงการเสร็จสิ้นจะช่วยปรับปรุงการบริหารจัดการในอนาคต

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ด้านการพัฒนาวัด คือ การพัฒนาวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบร่มรื่นเหมาะสมต่อการ

ปฏิบัติธรรม พร้อมปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม สะอาดและสะดวกสบาย วัดได้พัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัยและปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาอาคารและระบบพื้นฐานอย่างมีระเบียบเรียบร้อย เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก วัดมีการคำนึงถึงการรักษาความยั่งยืนของธรรมชาติ การพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ และร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการพัฒนาวัดและชุมชนให้ยั่งยืน

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด คือ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เริ่มจากการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดการผลประโยชน์ของวัดอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต วัดได้จัดทำทะเบียนทรัพย์สินแยกประเภทชัดเจนและมอบหมายผู้รับผิดชอบเพื่อการตรวจสอบที่มีระเบียบ การจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายและเอกสารการเงินต้องโปร่งใสเพื่อการตรวจสอบที่ง่ายและถูกต้อง การให้เช่าทรัพย์สินต่าง ๆ ได้มีการจัดทำสัญญาลายลักษณ์อักษรตามกฎหมาย กฏกระทรวง เจ้าอาวาสมีการตรวจสอบการใช้ศาสนสมบัติอย่างคุ้มค่าและรายงานเจ้าคณะ วัดได้จัดฝึกอบรมบุคลากรในการจัดการทรัพย์สินและการเงินให้มีประสิทธิภาพ และใช้เทคโนโลยีในการติดตามทรัพย์สิน เพื่อเพิ่มความสะดวกในการตรวจสอบ การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในจะช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปตามระเบียบและโปร่งใส

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ บริบทของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑. การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$, $S.D. = ๐.๖๑๐$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดแผนงาน และมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ชัดเจน วัดมีการบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัดด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ วัดมีการดูแลรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ และวัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิมลพุมานุกุล (จิรศักดิ์ ชยเมธี)** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอมือง จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการตามหลัก 4M ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน พบว่า อยู่ในมากที่สุด ๑ ด้าน ระดับมาก ๓ ด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านบุคลากร วัดมีบุคลากรในการวางแผนดำเนินงานโครงการ ๕ ส. เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ด้านงบประมาณ วัดมีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดทำโครงการ ๕ ส. ด้านวัสดุสิ่งของและอุปกรณ์ วัดมีการจัดการกับวัสดุสิ่งของที่ไม่ใช้ และด้านการบริหารจัดการ วัดมีการควบคุมกำกับดูแลองค์กรอย่างใกล้ชิด อยู่ใน

ระดับมากเหมือนกัน^๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชาติ ตันติปาโล (บุบผา) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการเสนาสนะที่ดีตามหลักสาธนาธิการของวัดในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการเสนาสนะที่ดีตามหลักสาธนาธิการของวัดในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน พบว่า อยู่ในมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านการวางแผน วัดมีการกำหนดนโยบายที่ดีในการบริหารจัดการเสนาสนะ ด้านการจัดครองครุฑ วัดมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารด้านสาธนาธิการของวัดอย่างเหมาะสม ด้านงานบุคลากร วัดมีการจัดบุคลากรได้เหมาะสมกับงานที่ได้มอบหมาย ด้านการอำนวยความสะดวก วัดมีการชี้แจงขั้นตอนในการจัดการเสนาสนะที่ดี และด้านการกำกับดูแล วัดมีกระบวนการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ชัดเจน อยู่ในระดับมากเหมือนกัน^๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์นพพล อติพล (ปลื้มพวง) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๗ วัดนาหนอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยอภิปรายได้ว่า ด้านบุคลากร คือ เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีการส่งเสริมพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัดได้รับการศึกษาเล่าเรียนในพระธรรมวินัย อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดการ คือ สำนักปฏิบัติธรรมมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ของสำนักอย่างชัดเจนและตรวจสอบได้ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านสถานที่ คือ สำนักปฏิบัติธรรมมีบริเวณภายในที่มีความสงบ ร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวน เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมากเหมือนกัน^๓

๒. การบริหารจัดการงานสาธนาธิการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๗, S.D. = ๐.๕๓๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า วัดมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถูกต้องตามระเบียบ วัดมีการพัฒนาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก และสบาย วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด แยกประเภทครุฑภัณฑ์ ลหุภัณฑ์ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระดำรงค์ สุปณโณ (ธรรวรงค์) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการงานสาธนาธิการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการงานสาธนาธิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายได้ว่า ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือ คณะสงฆ์มีการก่อสร้างสิ่งสาธนาธิการที่ขาดเหลือให้เพิ่มขึ้นตามความสำคัญ คณะสงฆ์มีการบูรณปฏิสังขรณ์

^๑ พระครูวิมลพุมานุกุล (จิรศักดิ์ ชยเมธี), “การบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗).

^๒ พระมหาชาติ ตันติปาโล (บุบผา), “การบริหารจัดการเสนาสนะที่ดีตามหลักสาธนาธิการของวัดในอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

^๓ พระสมุห์นพพล อติพล (ปลื้มพวง), “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๗ วัดนาหนอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญหอธรรม กุฏิ อาคารเรียนในวัด คณะสงฆ์มีการปลูกสร้างเสนาสนะภายในวัดให้รักษาไว้ซึ่งศิลปกรรมของไทย อยู่ในระดับมากเหมือนกัน^๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบตามหลักการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านการพัฒนาพื้นที่ภายในวัด คือ วัดมีการจัดห้องน้ำ ห้องสุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะ แยกชายหญิง พระสงฆ์ พร้อมทั้งป้ายบอกอย่างชัดเจน มีการจัดอาคารเสนาสนะเรียบร้อยเป็นสัดส่วน มีการดูแลสภาพแวดล้อมทั่วไปภายในวัด และมีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัย อยู่ในระดับมากเหมือนกัน^๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเกื่อง ถาจ** ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านจัดการศาสนสมบัติวัดตามข้อกำหนด คือ วัดมีการบริหารศาสนสมบัติภายในวัดมีการตามภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคล ด้านการดูแลวัดและศาสนสมบัติวัดของผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน คือ เจ้าอาวาสมีการควบคุมดูแลในปกครองของสงฆ์บริหาร และจัดการผลประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดที่มีพระสงฆ์ คือ วัดมีการลงทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ไว้ถูกต้องตามกฎหมาย อยู่ในระดับมากเหมือนกัน^๖

๕.๒.๒ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานที่ ๑ การบริหารจัดการทรัพยากร 4 M's ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ อย่างน้อย ๑ ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรมีผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้ง ๔ ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ โดยการบริหารจัดการทรัพยากรสามารถทำนายการบริหารงานสาธารณูปการได้ถึง ๘๖.๖% แยกตามด้านพบว่า การบริหารงบประมาณสามารถทำนายได้ ๓๔.๖ การบริหารจัดการ

^๕ พระดำรงค์ สุปณโณ (ธรรมาวาส), “การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

^๖ พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด), “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของจังหวัดนนทบุรี”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

^๗ พระเกื่อง ถาจ, “การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓).

๓๒.๓% การบริหารบุคลากร ๒๓.๓% และการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ๑๔.๗% ตามลำดับ ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า การบริหารงบประมาณ เป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยให้การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสารประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณ และการใช้จ่ายในงานสาธารณูปการจึงควรได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรก ในขณะที่การบริหารทรัพยากรด้านอื่น ๆ ควรได้รับการพิจารณารองลงมา โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งอาจมีอิทธิพลน้อยที่สุดในการผลักดันงานสาธารณูปการให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพเราะเขียว) ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ๑) หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับสูงมาก ($r=0.773^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ๒) หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ด้านบำรุงรักษาวัด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($r=0.654^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ๓) หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ด้านปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีที่อยู่ในวัด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.498^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ๔) หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ด้านอบรมและสั่งสอนบรรพชิตและคฤหัสถ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($r=0.551^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ๕) หลักการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ด้านให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($r=0.709^{**}$ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย^๗ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาจินตวัฒน์ จารุขุฒโน (วิจารณ์ปรีชา) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม ๕ ส จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม ๕ ส จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัจจัยด้านการดำเนินกิจกรรม ๕ ส ตาม กระบวนการ POCCC ประกอบด้วย P = (Planning) การวางแผน O = (Organizing) การจัดองค์การ C = (Commanding) การประสานงาน การบังคับบัญชาสั่งการ C = (Controlling) การควบคุม กับรูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม ๕ ส มีความสัมพันธ์กันมาก ($r= 0.940$, $\text{sig.}= 0.000$)และปัจจัยด้านการบริหารวัดสร้างสุขตามหลัก สัปปายะ ๔ ประกอบด้วย ๑) อาวาสสัปปายะ ๒) อาหารสัปปายะ ๓) บุคคลสัปปายะ ๔) ธรรมสัปปายะคือ กับรูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วย

^๗ พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพเราะเขียว), “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗).

กิจกรรม ๕ ส มีความสัมพันธ์กันมาก ($r = 0.844$, $sig. = 0.000$)^๔ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุห์บุญโชค กิตติสาร (คำภีระ)** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดำเนินงาน ส่งผลต่อการบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอกอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุ และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ร้อยละ ๖๖.๙ จึงยอมรับสมมติฐานที่ ๑ ปัจจัยหลักอิทธิบาท ๔ ส่งผลต่อการบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอกอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ด้านวิริยะ (ความเพียร) ด้านวิมังสา (ไตร่ตรอง) และด้านจิตตะ (เอาใจใส่) และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปร ได้ร้อยละ ๘๔.๒ จึงยอมรับสมมติฐานที่ ๒ ปัจจัยการดำเนินงานและปัจจัยหลักอิทธิบาท ๔ มีอิทธิพลต่อการบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอกอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ปัจจัยการดำเนินงาน และปัจจัยหลักอิทธิบาท ๔ และสามารถร่วมกันทำนายความผันแปรได้ ร้อยละ ๗๖.๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ ๓^๕

๕.๒.๓ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑) การบริหารจัดการทรัพยากรของวัด คือ บุคลากร ได้แก่ วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม และอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับชุมชน งบประมาณ ได้แก่ วัดมีการควบคุมการใช้จ่ายให้โปร่งใสและคุ้มค่า โดยติดตามผลการใช้จ่ายอย่างสม่ำเสมอ วัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ วัดมีการกำหนดระเบียบการเบิกจ่ายและตรวจสอบวัสดุให้คงสภาพดี พร้อมใช้เทคโนโลยีในการติดตาม การจัดการ ได้แก่ วัดมีการวางแผนและติดตามการดำเนินงาน พร้อมประสานงานกับภาครัฐเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูชลธารโสภิต** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี คือ การ ๑) บริหารงานบุคคล มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและยุติธรรม ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถสูงสุดและปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ๒) การบริหารงบประมาณ ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์โรคระบาด การบริหารงบประมาณต้องโปร่งใสและมีประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์ ๓) การบริหารงานทั่วไป ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และให้บริการแก่บุคลากรและชุมชนด้วยความรับผิดชอบและคุณภาพ

^๔ พระมหาจินตวัฒน์ จารุวัฒนโน (วิจารณ์ปรีชา), “รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม ๕ ส จังหวัดสิงห์บุรี”, **ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสนดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒).

^๕ พระสมุห์บุญโชค กิตติสาร (คำภีระ), “การบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี”, **ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนวันอาทิตย์^{๑๐} สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งเป็น ๒ ด้านหลัก คือ ๑) สมุดบัญชีรายรับรายจ่ายรายวัน เจ้าอาวาสมอบหมายให้ไวยาวัจกรจัดทำบัญชีตามแบบ (ศบว.๕) รวมยอดรายรับรายจ่ายทุกเดือน พร้อมทำบัญชีแยกประเภทและเก็บรักษาบัญชีเพื่อการตรวจสอบทุกเดือน ๒) สมุดบัญชีงบปี เจ้าอาวาสมอบหมายให้จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายประจำปีและสรุปยอดเงินคงเหลือเมื่อสิ้นปี โดยตรวจสอบความถูกต้องและส่งรายงานต่อเจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ^{๑๑} สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤษฎา อุสุชาวะ** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการของคณะสงฆ์คือ ควรวางแผนและกระจายงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ทั่วถึง ควรฝึกอบรมและรับสมัครบุคลากรจิตอาสาเพื่อรองรับงานในอนาคต คณะสงฆ์ควรเป็นศูนย์ประสานงานในการทำงานบำเพ็ญประโยชน์และมีการติดตามประเมินผล ควรอบรมประชาชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และกระจายการทำสาธารณสงเคราะห์ไปยังวัดต่าง ๆ หากต้องการระดมทุนหรือสร้างอาคาร ควรเตรียมสถานที่ให้พร้อมและหาทุนสนับสนุนจากประชาชน^{๑๒}

๒) การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด คือ (๑) การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ วัดมีการวางแผนและขั้นตอนการก่อสร้างที่ชัดเจน โดยมีกรรมการที่มีความรู้ความสามารถพร้อมจัดทำสัญญาว่าจ้างที่โปร่งใส คำนึงถึงความคุ้มค่าและวัฒนธรรมของชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิบุโซ (ธีระศรุตานันท์)** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับ ผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ๑) ด้านกายภาพ ควรจัดวางอาคารสถานที่ให้เหมาะสมและมีต้นไม้ มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยและมั่นคง ปลูกต้นไม้ที่หาง่าย จัดการขยะให้ถูกต้องเหมาะสม ๒) ด้านวิชาการ ควรมีที่อบรมเป็นสัดส่วน เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งปรีชาปฏิบัติ และปฏิเวธ จัดบวชทุกเดือนเพื่อสร้างศาสนทายาท ๓) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีกฎระเบียบเป็นแนวทางให้ปฏิบัติ บริหาร

^{๑๐} พระครูชลธารโสภิต, “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๑๑} พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง), “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๑๒} กฤษฎา อุสุชาวะ, “รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔).

จัดการวัดให้สัปปายะ พัฒนาคน งาน และเงินให้เหมาะสม^{๑๓} (๒) การพัฒนาวัด ได้แก่ พัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติธรรม พร้อมพัฒนาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการพัฒนาระบบสารสนเทศและร่วมมือกับองค์กรภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวัฒนโน (ปู้รักษ์)** ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านจุดแข็ง คือ การพัฒนาการบริหารจัดการเสนาสนะของวัดให้เหมาะสมกับความต้องการขั้นพื้นฐานของร่างกาย การก่อสร้างเสนาสนะของวัดต้องให้ถูกหลักสุขาภิบาลด้านที่อยู่อาศัยทั้ง ๔ ด้าน เจ้าอาวาส กรรมการวัด ไวยาวัจกรวัด และผู้นำชุมชนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมในการเสนาสนะของวัด การสร้างเสนาสนะของวัดนั้นจะต้องคำนึงถึงให้เหมาะสมกับสมณสาธูปของพระภิกษุสามเณร^{๑๔} (๓) การดูแลรักษาศาสนสมบัติ ได้แก่ ควรมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินและบัญชีที่โปร่งใส พร้อมการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ และใช้เทคโนโลยีในการติดตามทรัพย์สิน รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัด ๑) ด้านการวางแผน ได้แก่ เจ้าอาวาสควรมีการแต่งตั้งไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด และคณะกรรมการวัด ประชุมสงฆ์ภายในวัด มอบหมายหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษร ให้จัดทำบัญชี และนำส่งรายงานบัญชีรับจ่ายต่อเจ้าคณะ ๒) ด้านการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผลตามขั้นตอนหลัก ๆ ๒ ขั้นตอน คือ (๑) วิธีรับและเก็บรักษาเงินของวัด (๒) วิธีทำบัญชีรับจ่าย ๓) ด้านการตรวจสอบ ได้แก่ กระบวนการในการตรวจสอบเงินผลประโยชน์ของวัดนั้นตรวจสอบโดยเจ้าอาวาสอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง โดยจะต้องพิจารณาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ๔) ด้านการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขโดยกำหนดตัวชี้วัดจัดทำรายงานการเงินของวัด (บัญชีรายรับ-รายจ่าย) ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวกับการเงินของวัด เป็นต้น^{๑๕}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีผลสรุปดังต่อไปนี้

^{๑๓} พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโช (ธีระศรุตานันท์), “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๑๔} พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวัฒนโน (ปู้รักษ์), “รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕).

^{๑๕} พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโม (อินทชาติ), “สภาพการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในอำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

๑. วัดควรมีการวางแผนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและกระจายงานให้เหมาะสมกับบุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณูปการเป็นไปอย่างมีระเบียบและสามารถรองรับความต้องการของชุมชนได้

๒. วัดควรจัดฝึกอบรมบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมทักษะในการทำงานสาธารณูปการให้มีคุณภาพ และส่งเสริมให้มีการรับสมัครจิตอาสาเพื่อเพิ่มความสามารถในการให้บริการแก่ประชาชน

๓. วัดควรส่งเสริมให้วัดทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการสาธารณูปการ พร้อมประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ และร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากรและทุนในการดำเนินงาน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีผลสรุปดังต่อไปนี้

๑. วัดควรจัดหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรและจิตอาสาในการทำงานสาธารณูปการเพื่อให้มีทักษะที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) วัดควรจัดเตรียมสถานที่และอาคารศาลาของวัดให้พร้อมใช้งานในกรณีที่ต้องจัดกิจกรรมหรือเป็นที่พักพิงในกรณีฉุกเฉิน รวมถึงการจัดทำระบบการระดมทุนเพื่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารต่าง ๆ ที่จำเป็น

๓) วัดควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและโครงการสาธารณูปการของวัดให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วม รวมถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๑. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒. การศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๓. การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กนก แสนประเสริฐ. ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๔.

กรมการศาสนา. คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๓๙.

_____. คู่มือการประเมินมาตรฐานวัดพัฒนาตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๕๓.

_____. วัดพัฒนา ๔๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔.

กรมสามัญศึกษา. ประมวลบทความวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : พระนครสินทวี, ๒๕๕๓.

กวี หวังนิเวศกุล. การบริหารงานวิศวกรรมก่อสร้าง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๙.

กองแผนงาน. คู่มือพระสังฆาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.

กองพุทธศาสนสถาน. คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๕.

_____. คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

กัลยา วาณิชยบัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

_____. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการ ของมหาเถรสมาคม. คู่มือและแนวปฏิบัติโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข. นนทบุรี : นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๖๓.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สถิติเบื้องต้นและการวิจัย : Basic Statistics and Research. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

คมกฤษ จงบุญวัฒนา. คัมภีร์ผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๖๔.

จันทราณี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง. กรุงเทพมหานคร : ม.ท.ป., ๒๕๖๖.

จิราพร สุเมธีประสิทธิ์. การบริหารการจัดซื้อ. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาวิชาการ, ๒๕๕๓.

จุทา เทียนไทย. การจัดการมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร : แมครอยฮิล, ๒๕๔๘.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. มาตรฐานการจัดการทางการเงิน ๗ Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : อีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๕๔.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๕.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : วีอินเตอร์พรีน, ๒๕๕๐.
- ธนกร เอกเผ่าพันธุ์. การวางแผนและควบคุมโดยงบประมาณ. กรุงเทพมหานคร : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๕.
- ธีรวุฒิ บุญยภณ และวีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. พื้นฐานการบริหารงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า, ๒๕๕๔.
- นิตยา นวลนิม. การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา. สกลนคร : สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๕.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- บุญเรียง ชูชัยแสงรัตน์ และคณะ. การพัฒนาสถานีนามัยในเขตพื้นที่ทั่วไปและพื้นที่เฉพาะ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๖.
- บุญเลิศ ไพรินทร์. การพัฒนาบุคลากร. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓.
- ประเวศ วะสี. พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๕.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๕๔.
- ปิยธิดา ตรีเดช และศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช. การบริหารงานสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๖.
- พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : พรวนการพิมพ์, ๒๕๔๒.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปริยัติโสภณ. การพัฒนาพระสังฆาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๓.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธนธัชการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระมหากำพล คุณงกโร. การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระราชวรมนี (ป. อ. ปยุตโต). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๗.
- พยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. การงบประมาณ. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ภัสลดา สุวรรณนวล. การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๕๙.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การบริหารพัสดุและสำนักงาน. นนทบุรี : สาขาวิชาการจัดการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๔.

_____. ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการสถานศึกษา หน่วยที่ ๑-๗. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗.

ยุทธ กัยวรรณ. การบริหารการผลิต. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๗.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖.

วิเชียร วิทยอดม. ทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีระฟิล์ม, ๒๕๕๔.

สมคิด บางโม. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, ๒๕๖๒.

สมพงศ์ เกษมสิน. การบริหารบุคลากร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓.

สมยศ นาวิการ. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๕๕.

_____. การบริหารมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์บรรณกิจ ๑๙๙๑ จำกัด, ๒๕๕๕.

สมาน รังสิโยภักษ์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : อักษรการพิมพ์, ๒๕๕๓.

สันติ ชินานูวัตินวงศ์. วิศวกรรมก่อสร้างและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๔.

สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, ๒๕๔๐.

สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัททุนพิบลิชซิง จำกัด, ๒๕๔๗.

สุนทร โคตรบรรเทา. การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, ๒๕๖๐.

สุภาพร พิศาลบุตร. การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร : วี.เจ.พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๖.

สุนนา อยู่โพธิ์. การจัดซื้อและการบริหารพัสดุ. กรุงเทพมหานคร : บิ๊กโพร์ เพรส, ๒๕๔๔.

สุรพล สุยะพรหม และคณะ. พื้นฐานทางการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุรศักดิ์ นานานุกูล. เอกสารประกอบการสอนนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๔.

สุรัสวดี ราชกุลชัย. การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

เสนาะ ตีเยาว์. หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

องค์กร เสสเวช. วงจรการบริหารพัสดุ : หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำอัตราพัสดุ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อำนวยการ แสงสว่าง. การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๐.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

กฤษฎา อรุณชา. “รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระเกื่อง ถา. “การจัดการศาสนสมบัติเชิงบูรณาการของวัดในเขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๓.

พระครูชลธารโสภิต. “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระครูวินัยธรศิริเชษฐ์ สิริวัฒนโน (ปุริภัก). “รูปแบบการบริหารจัดการเสนาสนะที่พึงประสงค์ของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.

พระครูวิมลปทุมมานุกูล (จิรศักดิ์ ชยเมธี). “การบริหารจัดการตามหลัก ๕ ส. ของวัดในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗.

พระครูสมุทรโพธิคุณ (นครชัย ธมฺมวโร). “การจัดการสาธารณูปการของคณะสงฆ์อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระครูสังฆรักษ์อนันต์ สุทธิมน (ปุบ่าง). “รูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระเจริญ ทนตจิตโต (คางคำ). “การบริหารวัดในจังหวัดนนทบุรีด้วยกระบวนการทศนใหม่”. ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.

พระดำรงค์ สุปญโญ (ธรรวรงค์). “การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี”. สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระธีรวัชร มุตตจิตโต (อุดมสิน). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดโชติทายการามสงเคราะห์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.
- พระปลัดบรรจง วิจารณ์โท (บุญเพ็ง). “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.
- พระปลัดบรรจง วิจารณ์โท (บุญเพ็ง). “การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.
- พระมหาจินตวัฒน์ จารุวฑฒโน (วิจารณ์ปรีชา). “รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม ๕ ส จังหวัดสิงห์บุรี”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒.
- พระมหาชาติร์ ตันติปาโล (บุบผา). “การบริหารจัดการเสนาสนะที่ดีตามหลักสาธการูปการของวัดในอำเภอแก่งศรีภูมิ จังหวัดชัยภูมิ”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗.
- พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด). “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามโครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุขของจังหวัดนนทบุรี”. **ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๔.
- พระมหาเศรษฐวิญญ์ เสฎฐวิโช. “การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.
- พระสมุห์นพพล อติพล (ปลื้มพวง). “การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดราชบุรี แห่งที่ ๗ วัดนาหนอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖.
- พระสมุห์บุญโชค กิตติสารโร (คำภีระ). “การบริหารการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดวัดถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๕.
- พระสมุห์อุเทน สุทธิจาโค (ไพร่เขียว). “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอสี่ดาว จังหวัดนครราชสีมา”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) รายงานการวิจัย :

ใจ บุญชัยมิ่ง. “การศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการสาธารณูปการของวัดในจังหวัดพะเยา”. รายงานการวิจัย. พะเยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๕๕๖.

(๔) บทความ :

พระปลัดพิชิต อธิภทฺโท. “การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖) : ๑๓๕.

(๕) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ :

เลขานุการเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร. สถิติการสำรวจวัด ประจำปี ๒๕๖๖. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร, ๒๕๖๖. (อัดสำเนา).

(๖) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

พระเทพญาณมหามุนี. วิสาขามหาอุบาสิกา (สร้างบุญพาวรรณ). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://buddha.dmc.tv.html> [๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖].

(๗) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระครูธีรธรรมพิมล, ดร. เจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

พระครูสารสุดคุณ. เจ้าคณะตำบลควนสุบรรณ อำเภอบ้านนาสาร, ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

พระครูวิจิตรธรรมมานันท์. เจ้าคณะตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร, ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

พระครูปลัดวัชรินทร์ ทกขณาโณ เจ้าคณะตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

พระมหาติลกรัศมี ฐิตจาโร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

นางจันทน์ รักธรรม. ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพรุพิพิทยา, ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

นายธีระ โพธิ์เพชร. นายกเทศมนตรีตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗.

นายยุทธฉัตร ศฤงคาร. กำนันตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร, ๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

นายสุรชัย สุขอ่อน. ไวยาวัจกรวัดควนศรี, ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗.

นายสมศักดิ์ รัตนเพชร. กรรมการวัดควนศรี, ๑๗ กันยายน ๒๕๖๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary sources

(I) Books:

Coulter, M. and Robbins. **Management**. New York: Prentice Hall, 1996.

Ernest Dale. **Management: Theory and Practice**. New York: McGraw-Hill, 1968.

Griffin, R.W. **Management**. 5th ed. U.S.A. : Houghton mifflin company, 1996.

Harold D. Koontz and Cyril O'Donnell. **Principles of Management**. New York: McGraw-Hil, 1972.

Herbert A. Simon. **Administrative Behavior**. New York: Macmillan, 1965.

P. Robbins Stephen and M. Coulter. **Management**. New Jersey: Prentice Hall International Lnc., 2002.

Peter F. Drucker. **The Practice of Management**. New York: Harper & Row Publishers, 1974.

(II) Articles:

Bender, J.E. "Morale of Elementary School Teacher". **Dissertation Abstracts International**. Vo. 33 No. 3 (February 1983): 39-84.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โปรดตอบแบบสอบถามตามความเห็นอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๓ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน คือ (๑) การบริหารบุคลากร (๒) การบริหารงบประมาณ (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และ (๔) การบริหารจัดการ

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ (๒) ด้านการพัฒนาวัด และ (๓) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ตอนที่ ๔ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสโร (มากะพันธ์)
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๖

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความต่อไปนี้ ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง
เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. อายุ

☐ ๒๐ - ๓๐ ปี	☐ ๓๑ - ๔๐ ปี
☐ ๔๑ - ๕๐ ปี	☐ ๕๑ ปี ขึ้นไป

๒. พรรษา

☐ ๑ - ๑๐ พรรษา	☐ ๑๑ - ๒๐ พรรษา
☐ ๒๑ - ๓๐ พรรษา	☐ ๓๑ พรรษา ขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์

- ☐ เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เลขานุการ
☐ เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
☐ ไม่มีตำแหน่ง

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง: โปรดอ่านแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียวโดยมีความหมายดังนี้

๕	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
๓	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
๑	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. การบริหารบุคลากร					
๑) วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดแผนงาน และมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ชัดเจน					
๒) วัดมีการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษร และวางบุคลากรให้เหมาะกับงาน					
๓) วัดมีการประชุมบุคลากรเพื่อวางแผนการทำงาน ติดตามงาน และประเมินผลการทำงานเป็นประจำ					
๔) วัดมีการจัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณูปการแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด					
๕) วัดมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด					
๒. การบริหารงบประมาณ					
๑) วัดมีการจัดหางบประมาณสำหรับงานสาธารณูปการของวัดเพียงพอต่อความต้องการ					
๒) วัดมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัด					
๓) วัดมีการบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัดด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้					
๔) วัดมีการจัดระเบียบการดูแลเก็บเอกสารที่เกี่ยวกับบัญชีวัด					
๕) วัดมีการจัดทำบัญชีงบประมาณ สรุปผล และรายงานการจัดทำบัญชีในงานสาธารณูปการของวัดตามระเบียบ					

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์					
๑) วัดมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาและจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ					
๒) วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้เพียงพอต่อการใช้งาน					
๓) วัดมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ					
๔) วัดมีอาคารสถานที่สำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการอย่างเป็นสัดส่วน					
๕) วัดมีการดูแลรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ					
๔. การบริหารจัดการ					
๑) วัดมีกระบวนการวางแผน มีขั้นตอน และวิธีการจัดการสาธารณูปการอย่างเป็นระบบ					
๒) วัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น					
๓) วัดมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ฯลฯ ในการดูแลรักษาสาธารณูปการของวัด					
๔) วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการสาธารณูปการให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน					
๕) วัดมีการพัฒนาและบูรณาการงานสาธารณูปการที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

คำชี้แจง: โปรดอ่านแบบสอบถามและทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียวโดยมีความหมายดังนี้

- ๕ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
๔ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
๓ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
๒ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
๑ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์					
๑) วัดมีการวางแผนผัง มีขั้นตอน และวิธีการดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อย่างเป็นระบบ					
๒) วัดมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถูกต้องตามระเบียบ					
๓) วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์มีเอกสารการเงินชัดเจน สามารถตรวจสอบได้					
๔) วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่คำนึงถึงความคุ้มค่า ประหยัดและประโยชน์ในการใช้สอยเป็นสำคัญ					
๕) วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีและอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นหลัก					
๒. ด้านการพัฒนาวัด					
๑) วัดมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและบริเวณวัดให้สงบร่มรื่น เป็นสัปปายะ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม					
๒) วัดมีการพัฒนาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก และสบาย					
๓) วัดมีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัย ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย					
๔) วัดมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบรักษาความปลอดภัย					
๕) วัดมีการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อให้มีความสะดวกต่อการประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของวัด					

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๕	๔	๓	๒	๑
๓. ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด					
๑) วัดมีการแต่งตั้งไวยาวัจกรและผู้จัดทำผลประโยชน์ของวัดเป็นลายลักษณ์อักษรและรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น					
๒) วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด แยกประเภทครุภัณฑ์ วัสดุภัณฑ์ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน					
๓) วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย จัดเก็บเอกสารการเงินต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้					
๔) วัดมีการให้เช่าที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่กัลปนาของ โดยจัดทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรและถูกต้องตามกฎหมาย					
๕) เจ้าอาวาสมีการควบคุมดูแล ติดตาม และตรวจสอบการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๑) ด้านการบริหารบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

๒) ด้านการบริหารงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๔) ด้านการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๕) ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๖) ด้านการพัฒนาวัด

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

๗) ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสโร (มากะพันธ์)

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง : การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัย : พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสโร นิสิตมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

ชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....
อายุ.....พรรษา.....ระดับการศึกษา.....วิทยฐานะ ป.ธ....., น.ธ.....
ตำแหน่ง.....ที่อยู่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....
สถานที่สัมภาษณ์.....
วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ผู้สัมภาษณ์ พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสโร (มากะพันธุ์)

บันทึกข้อมูล/จดบันทึก/บันทึกภาพและเสียง

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ?

๑) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?

A large, faint watermark of the University of the Pacific seal is centered on the page. The seal is circular with a crown at the top and Thai script around the perimeter. Overlaid on the seal is the text 'มหาวิทยาลัยเซนต์ปีเตอร์' (Mahavithayalai Saint Peter) in blue Thai script.

๒) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal dashed lines for writing. In the top left corner, there is a faint blue watermark logo consisting of stylized Thai letters 'ก' and 'ค'. In the top center, there is a large, circular, pinkish-red official seal or stamp. The seal contains Thai text around its perimeter and a central emblem featuring a crown-like structure.

๓) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?

๔) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ตอนที่ ๓ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๓ ด้าน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ?

๑) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?

ศูนย์บริการวิชาการ

๒) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?

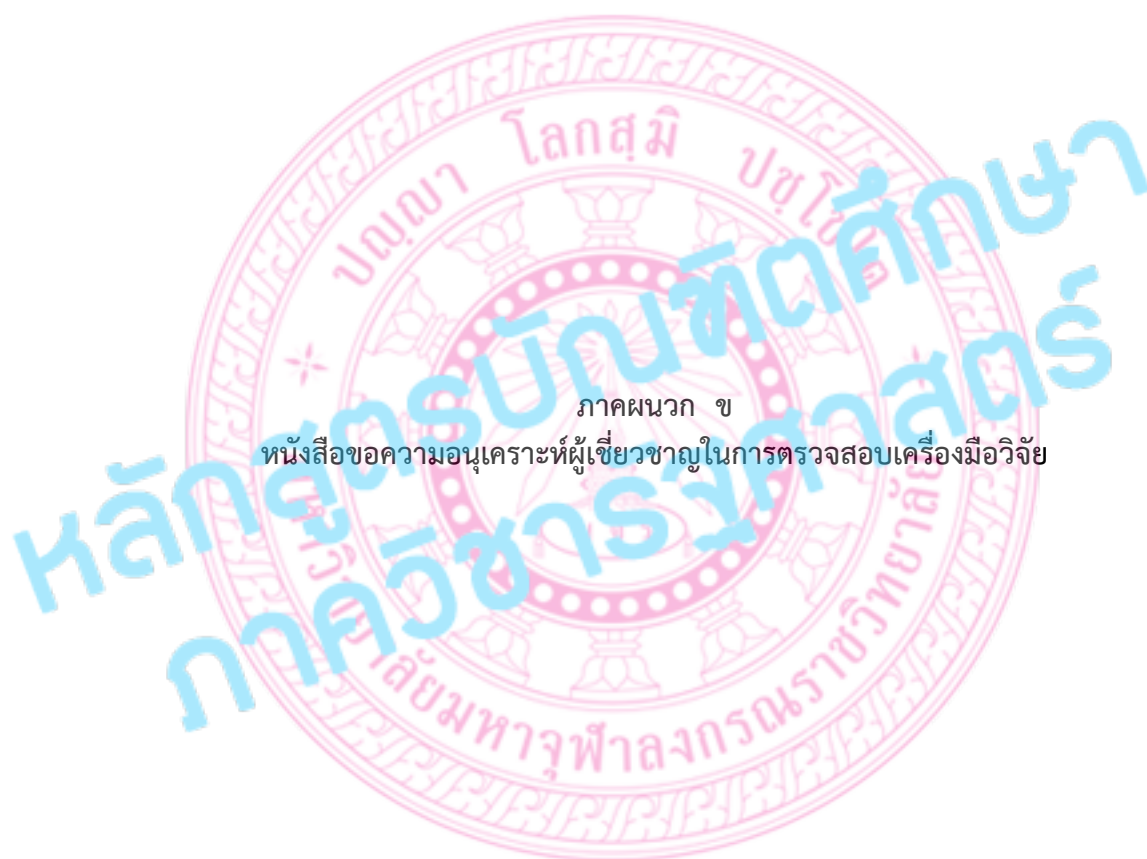
กคค

มหาวิทยาลัยพะเยา

พะเยา

พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสีโล (มากะพันธ์)
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑ ๑๙๒

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗

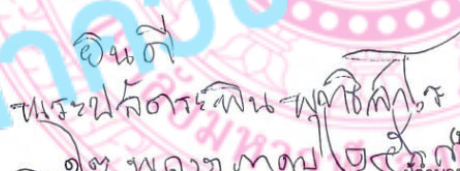
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์

เรียน พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร, รศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูสมุห์โกศล ฉายา พุทธสีโล รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๒๐๔๒๐๘ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำสารนิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

 (พระครูสุธีรัตติบัณฑิต, รศ.ดร.)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์โกศล พุทธสีโล

โทร. ๐๘๐-๓๘๐๕๑๓๒

บันทึกข้อความ

ตรวจแล้ว

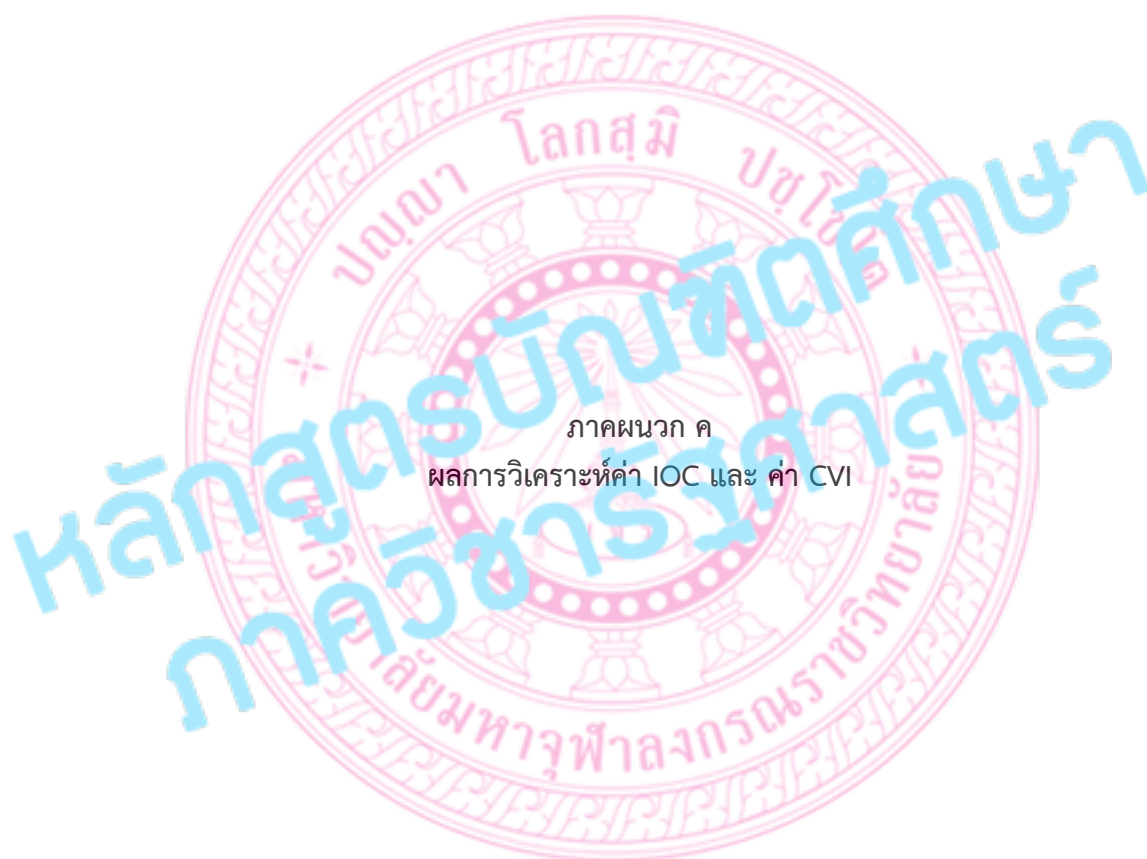
2/5/2564

ผศ.ดร.ประเสริฐ อิลาร

บันทึกข้อความ

๑. วัตถุประสงค์ของการจัดทำบัญชี
 ๒. หน้าที่ของบัญชี
 ๓. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๔. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๕. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๖. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๗. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๘. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๙. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี
 ๑๐. ระยะเวลาในการจัดทำบัญชี

ผลการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม
(Index of item objective congruence = IOC)
สารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
ผู้วิจัย : พระครูสมุห์โกศล พุทธิสโร (มากะพันธุ์)
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ค่าคะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
๑. อายุ	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. น้อยกว่า ๓๐ ปี								
๒. ๓๐ - ๔๐ ปี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. ๔๑ - ๕๐ ปี								
๔. ๕๑ ปี ขึ้นไป								
๒. พรรษา	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ๑ - ๑๐ พรรษา								
๒. ๑๑ - ๒๐ พรรษา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. ๒๑ - ๓๐ พรรษา								
๔. ๓๑ พรรษา ขึ้นไป								
๓. วุฒิการศึกษา	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี								
๒. ปริญญาตรี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. สูงกว่าปริญญาตรี								
๔. ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑. เจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เลขาธุการ								
๒. เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. ไม่มีตำแหน่ง								

การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ค่าคะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
๑. การบริหารบุคลากร	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๑) วัดมีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดแผนงาน และ มอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษร และวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓) วัดมีการประชุมบุคลากรเพื่อวางแผนการทำงาน ติดตาม งาน และประเมินผลการทำงานเป็นประจำ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีการจัดอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ แก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕) วัดมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพพระภิกษุสามเณร และบุคลากรภายในวัด	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒. การบริหารงบประมาณ	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๑) วัดมีการจัดหางบประมาณสำหรับงานสาธารณูปการของ วัดเพียงพอต่อความต้องการ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารงบประมาณ สาธารณูปการของวัด	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓) วัดมีการบริหารงบประมาณสาธารณูปการของวัดด้วย ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีการจัดระเบียบการดูแลเก็บเอกสารเกี่ยวกับบัญชีวัด	+๑	+๑	+๑	+๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕) วัดมีการจัดทำบัญชีงบประมาณ สรุปผล และรายงานการ จัดทำบัญชีในงานสาธารณูปการของวัดตามระเบียบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล ผล
๑) วัดมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาและจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปการให้ เพียงพอต่อการใช้งาน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓) วัดมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับ งานสาธารณูปการ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีอาคารสถานที่สำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับงาน สาธารณูปการอย่างเป็นสัดส่วน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕) วัดมีการดูแลรักษาและซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน สาธารณูปการให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

๔. การบริหารจัดการ	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑) วัดมีกระบวนการวางแผน มีขั้นตอน และวิธีการจัดการสาธารณูปการอย่างเป็นระบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการสาธารณูปการเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓) วัดมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด ฯลฯ ในการดูแลรักษาสาธารณูปการของวัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการสาธารณูปการให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕) วัดมีการพัฒนาและบูรณาการงานสาธารณูปการที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ค่าคะแนนโดยผู้เชี่ยวชาญท่านที่					สรุปและแปลผล		
๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑) วัดมีการวางแผนผัง มีขั้นตอน และวิธีการดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อย่างเป็นระบบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการประชุมจัดตั้งกรรมการ และจัดแผนงานในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถูกต้องตามระเบียบ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓) วัดมีการทำสัญญาว่าจ้างในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ มีเอกสารการเงินชัดเจน สามารถตรวจสอบได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่คำนึงถึงความคุ้มค่า ประหยัด และประโยชน์ในการใช้สอยเป็นสำคัญ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๕) วัดมีการก่อสร้างถาวรวัตถุที่มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีและอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นหลัก	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒. การพัฒนาวัด	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑) วัดมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและบริเวณวัดให้สงบร่มรื่น เป็นสัปปายะ เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการพัฒนาเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก และสบาย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๓) วัดมีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ทันสมัย ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีระบบไฟฟ้า ระบบประปา และระบบรักษาความปลอดภัย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐	ใช้ได้

๕) วัดมีการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อให้มีความสะดวกต่อการประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของวัด	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๓.๐	ใช้ได้
๓. การดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑) วัดมีการแต่งตั้งโยธาวิกรมและผู้จัดทำผลประโยชน์ของวัด เป็นลายลักษณ์อักษรและรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๓.๐	ใช้ได้
๒) วัดมีการจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด แยกประเภท ครุภัณฑ์ สหกรณ์ และมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๓.๐	ใช้ได้
๓) วัดมีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย จัดเก็บเอกสารการเงินต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๓.๐	ใช้ได้
๔) วัดมีการให้เช่าที่วัด ที่ธรณีสงฆ์ และที่กัลปนาของ โดยจัดทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรและถูกต้องตามกฎหมายกระทรวง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๓.๐	ใช้ได้
๕) เจ้าอาวาสมีการควบคุมดูแล ติดตาม และตรวจสอบการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการรายงานเจ้าคณะตามลำดับชั้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๓.๐	ใช้ได้

รับรองตามนี้

พระสุธีวรบัณฑิต, รศ.ดร.

ประธานที่ปรึกษา

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ผลการหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index = CVI)
 สารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
 จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ผู้วิจัย : พระครูสมุห์โกศล พุทธิสโร (มากะพันธ์)
 หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. การบริหารจัดการทรัพยากรของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๔ ด้าน
 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ?

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น					จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็นสอดคล้อง	CVI รายข้อ
๑) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของ วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารบุคลากร ดำเนินการโดยวิธีการ ใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๒) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของ วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงบประมาณ ดำเนินการโดย วิธีการใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๓) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของ วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ดำเนินการโดย วิธีการใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๔) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการทรัพยากรของ วัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารจัดการ ดำเนินการโดยวิธีการ ใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐

๒. การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี มี ๓ ด้าน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ?

ข้อคำถาม	ความคิดเห็น					จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ที่เห็นสอดคล้อง	CVI รายชื่อ
๑) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๒) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการพัฒนาวัด ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐
๓) ท่านคิดว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ดำเนินการโดยวิธีการใดบ้าง ?	✓	✓	✓	✓	✓	๕	๑.๐๐

หมายเหตุ : ✓ แทนค่าความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน ๓ หรือ ๔

รับรองตามนี้

พระสุธีวรบัณฑิต, รศ.ดร.

ประธานที่ปรึกษา

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ ๕๖๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติเคราะห้ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูสิริธรรมวัฒนากร เจ้าคณะอำเภอเวียงสระ จังหวัดจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๓๐ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์โกศล ฉายา พุทฺธสีโล รหัสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๒๐๔๒๐๘
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม เพื่อการนี้
จึงใคร่ขออนุมัติเคราะห้ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการแจกแบบสอบถามในหน่วยงานของ
ท่าน และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

- ทราบ
- อนุมัติให้ผลิตเก็บข้อมูล
ให้พระครูสิริธรรมวัฒนากร

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระครูสุธีภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.)

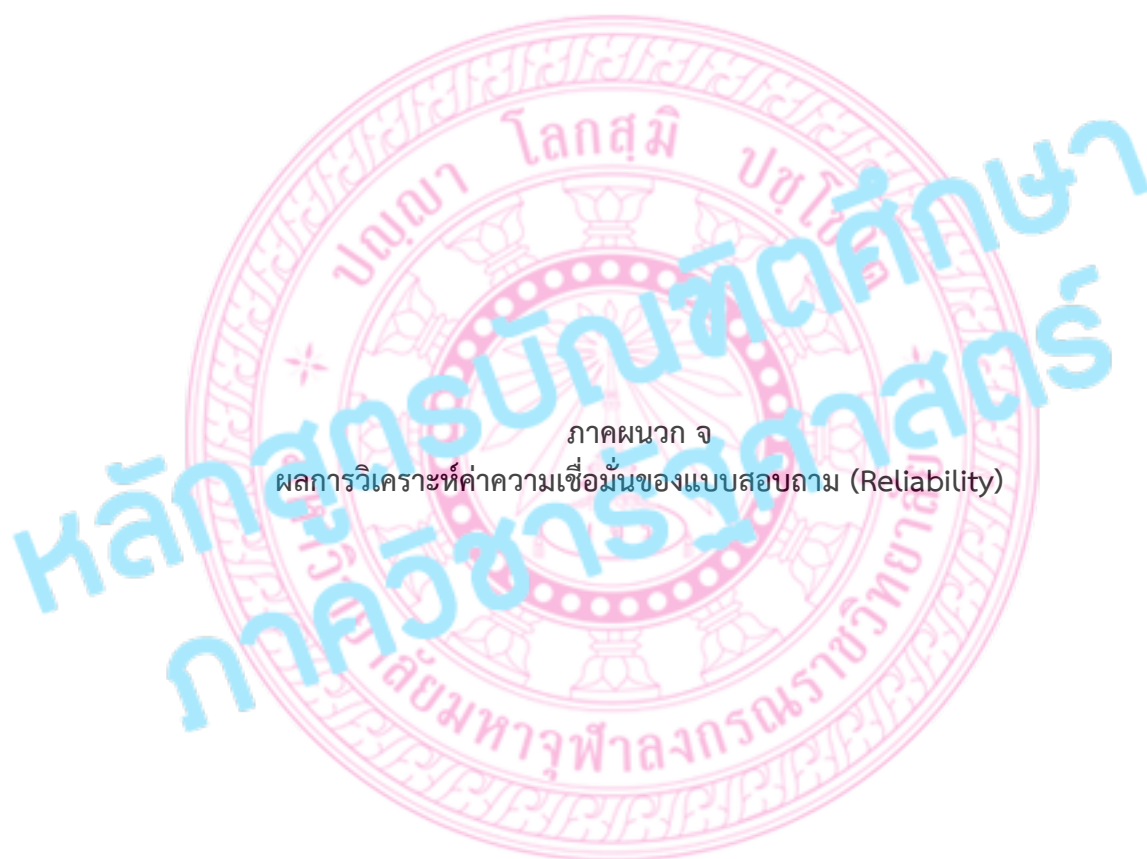
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗
(พระครูสิริธรรมวัฒนากร)
เจ้าคณะอำเภอเวียงสระ

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสีโล

โทร. ๐๘๙-๐๐๑๓-๗๑๐๓

ผลการหาค่า Reliability (Alpha)

สารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

ผู้วิจัย : พระครูสมุห์โกศล พุทฺธิโล (มากะพันธุ์)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.991	.991	35

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
มุลากร1	4.1667	.94989	30
มุลากร2	4.1333	.97320	30
มุลากร3	4.1000	.99481	30
มุลากร4	3.9000	1.02889	30
มุลากร5	3.9667	.96431	30
งมประมาณ1	4.1333	1.00801	30
งมประมาณ2	4.1667	1.01992	30
งมประมาณ3	4.3333	.92227	30
งมประมาณ4	4.2667	.98027	30
งมประมาณ5	4.2667	1.04826	30

วัสดุอุปกรณ์1	4.0333	.92786	30
วัสดุอุปกรณ์2	4.2000	.96132	30
วัสดุอุปกรณ์3	4.0667	.98027	30
วัสดุอุปกรณ์4	4.1333	.97320	30
วัสดุอุปกรณ์5	4.2000	.99655	30
การจัดการ1	4.1667	.98553	30
การจัดการ2	4.1333	.97320	30
การจัดการ3	4.0333	1.12903	30
การจัดการ4	4.1000	1.06188	30
การจัดการ5	4.2333	.93526	30
การก่อสร้าง1	4.2667	.90719	30
การก่อสร้าง2	4.2000	.96132	30
การก่อสร้าง3	4.3000	.95231	30
การก่อสร้าง4	4.2667	.94443	30
การก่อสร้าง5	4.3000	.91539	30
การพัฒนาวัด1	4.3000	.91539	30
การพัฒนาวัด2	4.4333	.85836	30
การพัฒนาวัด3	4.4000	.72397	30
การพัฒนาวัด4	4.4333	.72793	30
การพัฒนาวัด5	4.3333	.75810	30
การรักษาศาสนสมบัติ1	4.3000	.74971	30
การรักษาศาสนสมบัติ2	4.1333	.86037	30
การรักษาศาสนสมบัติ3	4.3333	.80230	30
การรักษาศาสนสมบัติ4	3.9667	1.03335	30
การรักษาศาสนสมบัติ5	4.3333	.92227	30

Reliability Coefficients N of Cases = 30.0 N of items = 35.0 Alpha = 0.991

ตรวจสอบแล้ว

พระสุวิมวันจิต, รศ.ดร.
ประธานที่ปรึกษา

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๔๒๒

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชมังคลาภิเษก (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้จัดส่งเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน พระครูธีรธรรมพิมล, ดร. เจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสมุห์โกศล ฉายา พุทฺธสโร รัทสประจำตัวนิสิต ๖๖๐๑๒๐๔๒๐๘
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อการนี้
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการแจกแบบสอบถามในหน่วยงานของ
ท่าน และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

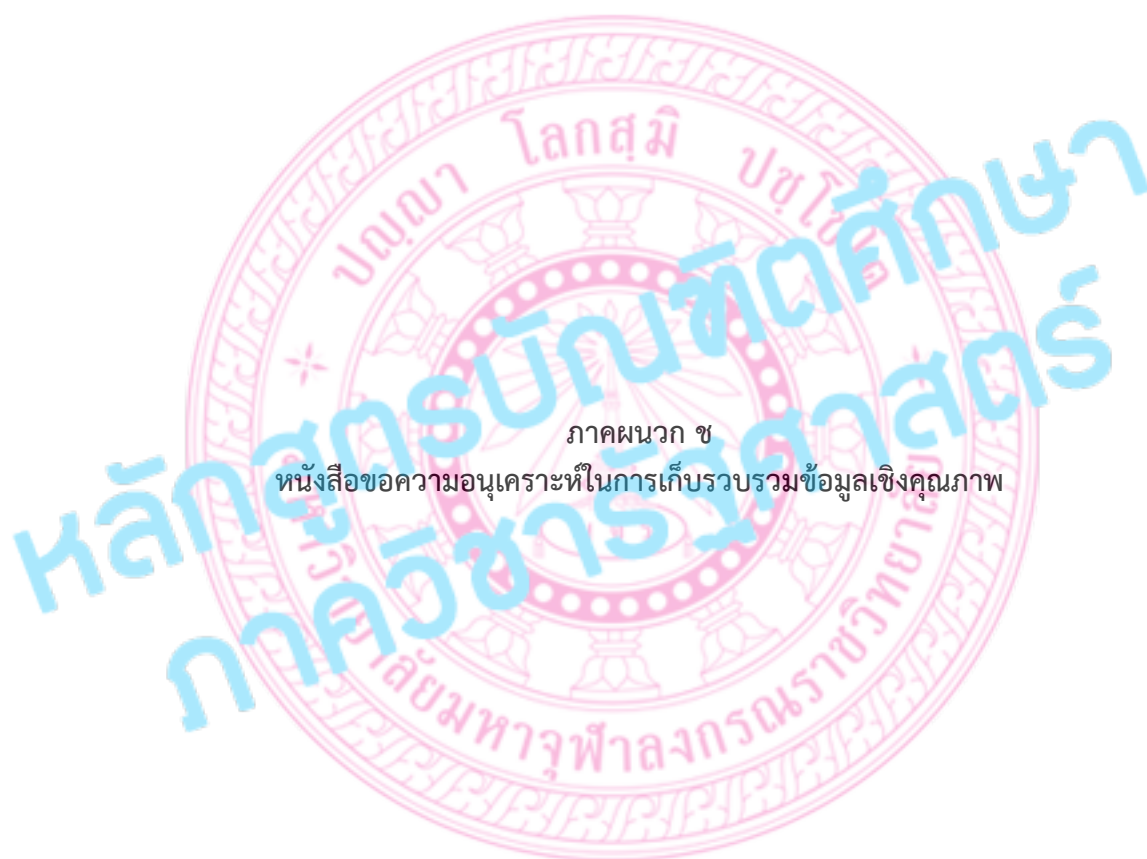
อนุญาตให้เก็บข้อมูลได้

พระครูธีรธรรมพิมล

(พระครูสุธีรัตบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูสมุห์โกศล พุทฺธสโร
โทร. ๐๘๘-๐๐๑-๗๓๐๓

ที่ ขว ๘๐๐๕/๒/๕๐๙
๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชมณเฑียร (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลน้ำโสม อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๙๑๐๐ โทร. ๐-๓๕๖๒-๘๐๐๓

เรื่อง ขอดำเนินการขอใช้สิทธิสอบข้อสอบเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสุชาติ สุขอ่อน วิทยากรวิเทศมนตรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ถึงที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสุเมธโกศล ฉายา พญธัมโม รัทโธประจักษ์มิตติ ๒๖๐๑๐๕๐๐๘ นิติกรหลักสูตร
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง "การบริหารจัดการงานสาธารณูปโภคของวัดในตำบลบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยมีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้การวิจัยได้
ขอดำเนินการขอใช้สิทธิสอบข้อสอบจากผู้ตอบแบบสอบถามในหน่วยงานของท่าน และเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะส่งมอบให้ท่านพิจารณาต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรก็ได้ในความอนุเคราะห์จากท่าน
ด้วยดีและขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสุเมธโกศล, ร.ศ.๘๕)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูสุเมธโกศล พญธัมโม
โทร. ๐๘๖-๐๐๙๕๖๐๐

กม.
๑๗/๖/๒๕๖๗
๑๐/๖/๒๕๖๗

ที่ ขว ๘๐๐๕/๒/๕๐๙
๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชมณเฑียร (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลน้ำโสม อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๙๑๐๐ โทร. ๐-๓๕๖๒-๘๐๐๓

เรื่อง ขอดำเนินการขอใช้สิทธิสอบข้อสอบเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสมศักดิ์ รัตนเพชร กรรมการวิเทศมนตรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ถึงที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูสุเมธโกศล ฉายา พญธัมโม รัทโธประจักษ์มิตติ ๒๖๐๑๐๕๐๐๘ นิติกรหลักสูตร
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัย
เรื่อง "การบริหารจัดการงานสาธารณูปโภคของวัดในตำบลบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี" เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยมีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้การวิจัยได้
ขอดำเนินการขอใช้สิทธิสอบข้อสอบจากผู้ตอบแบบสอบถามในหน่วยงานของท่าน และเก็บ
รวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะส่งมอบให้ท่านพิจารณาต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือเป็นอย่างไรก็ได้ในความอนุเคราะห์จากท่าน
ด้วยดีและขอขอบพระคุณในความเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระครูสุเมธโกศล, ร.ศ.๘๕)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน : พระครูสุเมธโกศล พญธัมโม
โทร. ๐๘๖-๐๐๙๕๖๐๐

กม.
๑๗/๖/๒๕๖๗
๑๐/๖/๒๕๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

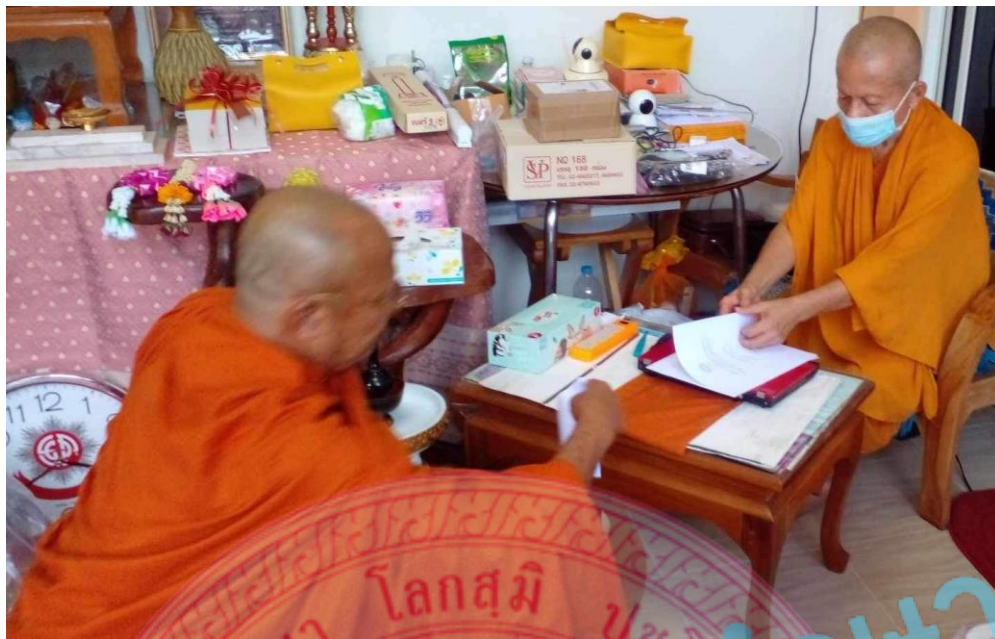

๑. สัมภาษณ์ พระครูธีรธรรมพิมล, ดร. เจ้าคณะอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี,
๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒. สัมภาษณ์ พระครูसारสุตคุณ เจ้าคณะตำบลควนสุบรรณ อำเภอบ้านนาสาร,
๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๓. สัมภาษณ์ พระครูวิจิตรธรรมานันท์ เจ้าคณะตำบลพรุที อำเภอบ้านนาสาร,
๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๔. สัมภาษณ์ พระครูปลัดวัชรินทร์ ทกขณาโณ เจ้าคณะตำบลนาสาร อำเภอบ้านนาสาร,
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๕. สัมภาษณ์ พระมหาดิลกรัศมี จิตจาโร ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี,
๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๖. สัมภาษณ์ นางจันทน์ รักษ์ธรรม ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนพรุพีพิทยาคม,
๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๗. สัมภาษณ์ นายธีระ โพธิ์เพชร นายกเทศมนตรีตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร,
๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๘. สัมภาษณ์ นายยุทธฉัตร ศฤงคาร กำนันตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร,
๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

๙. สัมภาษณ์ นายสุรชัย สุขอ่อน ไวยาวัจกรวัดควนศรี,
๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๐. สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ รัตนเพชร กรรมการวัดควนศรี,
๑๗ กันยายน ๒๕๖๗

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-นามสกุล : พระครูสมุห์โกศล พุทธิสโร (มากะพันธ์)
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙
- ภูมิลำเนา : บ้านเลขที่ ๗๕ หมู่ที่ ๘ ตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- การศึกษา
- พ.ศ.๒๕๕๗ : นิติกรรมเอก
- พ.ศ.๒๕๖๖ : พุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประสบการณ์ทำงาน
- พ.ศ.๒๕๖๓-ปัจจุบัน : เจ้าอาวาสวัดควนศรี ตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ผลงานวิชาการ : พระครูสมุห์โกศล พุทธิสโร (มากะพันธ์), และคณะ. “การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๖๘).
- ปีที่เข้าศึกษา : พ.ศ. ๒๕๖๖
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดควนศรี เลขที่ ๖๓ หมู่ที่ ๘ ตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี